

TŘI MUŽI VE ČLUNU

(O PSU NEMLUVĚ)

Jerome
Klapka
Jerome

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Tři muži ve člunu (o psu nemluvě)

Jerome Klapka Jerome

Přeložil Vladimír Henzl

Znění tohoto textu vychází z díla [Tři muži ve člunu \(o psu nemluvě\)](#) tak, jak bylo vydáno Státním nakladatelstvím dětské knihy v Praze v roce 1966. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Jerome Klapka Jerome: Tři muži ve člunu [o psu nemluvě]), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 9. 6. 2023.

OBSAH

Autorova poznámka.....	6
Předmluva k prvnímu vydání	8
Kapitola I.....	9
Kapitola II	19
Kapitola III	25
Kapitola IV	32
Kapitola V	43
Kapitola VI	52
Kapitola VII.....	63
Kapitola VIII.....	72
Kapitola IX.....	84
Kapitola X	94
Kapitola XI.....	103
Kapitola XII.....	113
Kapitola XIII.....	125
Kapitola XIV	138
Kapitola XV.....	149
Kapitola XVI	162
Kapitola XVII	166
Kapitola XVIII.....	174
Kapitola XIX	181

Autorova poznámka

Svět se k této knize zachoval velmi vlídně. Počet výtisků anglických vydání přesáhl půl druhého miliónu. Před mnoha lety mě v Chicagu ujišťoval jeden podnikavý pirát, dnes na odpočinku, že počet výtisků prodaných ve Spojených státech převýšil jeden milión. Má kniha byla vydána před uzavřením Dohody o ochraně autorských práv, nevynesla mi tedy žádné hmotné výhody, avšak to, že se o mně dověděla americká veřejnost a že má mou knihu ráda, to je zisk, který není možno přehlédnout. Myslím, že byla přeložena do všech evropských jazyků i do některých jazyků asijských. Vynesla mi tisíce dopisů od lidí mladých, od lidí starých; od zdravých i nemocných, veselých i smutných. Dostával jsem dopisy ze všech končin světa, od mužů i žen všech zemí. Kdyby nebylo nic jiného než ty dopisy, byl bych šťasten, že jsem knihu napsal. Chovám několik zčernalých stránek jednoho výtisku, který mi poslal mladý koloniální důstojník z Jižní Afriky. Našel je v torbě mrtvého kamaráda, který padl na Spion Kopu. Tolik o důkazech. Zbývá ještě vyložit důvody, které by vysvětlily ten neobyčejný úspěch. To nedovedu. Napsal jsem knihy, které jsem pokládal za lepší, knihy, o nichž si myslím, že v sobě mají víc humoru. Ale lidé si mě pamatují jedině jako autora *Tří mužů ve člunu (o psu nemluvě)*. Někteří kritici tvrdí, že úspěch knihy u čtenářů se dá vysvětlit jedině její vulgárností a naprostým nedostatkem humoru; ale člověk dnes cítí, že taková tvrzení záhadu nevysvětlují. Špatné umění může mít dočasný úspěch u omezené části čtenářů, ale nemůže rozšiřovat jejich okruh téměř po půl století. Došel jsem k názoru – ať je vysvětlení jakékoliv – že za napsání této knihy se stydět nemusím. Totiž jestli jsem ji vůbec napsal. Neboť opravdu se na to už skoro nepamatuji. Víím jenom, že jsem se cítil velmi mlád a nekonečně spokojen sám se sebou pro důvody, které se týkají

jenom mne samého. Bylo léto a Londýn je v létě tak krásný. Ležel pod mými okny jako pohádkové město zahalené do zlaté mlhy, protože jsem pracoval v pokoji vysoko nad komíny; a v noci hluboko pode mnou zářila světla jako klenoty v Aladinově jeskyni. V těch letních měsících jsem psal tuto knihu; zdálo se mi, že nic jiného dělat nemohu.

Předmluva k prvnímu vydání

Největší krása této knihy nespočívá tolik v jejím literárním stylu nebo rozsahu a užitečnosti informací, které poskytuje, jako v její prosté pravdivosti. Její stránky jsou záznamem událostí, které se skutečně staly. Jenom jsem je přibarvil, za to jsem si však nic navíc nepočítal. Jiří, Harris a Montmorency nejsou výmysly autorovy fantazie, ale věci z masa a krve – zvláště Jiří, který váží kolem 170 liber. Jiná díla snad předčí tuto knihu hloubkou myšlenky a znalostí lidské povahy; jiné knihy snad s ní budou soupeřit v původnosti a objemu, ale nic, co dosud bylo vydáno, ji nemůže předčit v beznadějné a nevyléčitelné pravdivosti. Tu patrně víc než ostatní půvaby ocení na této knize oko vážného čtenáře a ta také dodá váhy naučení, které z příběhu plyne.

Londýn, srpen 1889

Kapitola I

Tři nemocní – Neduhy Jiřího a Harrise – Oběť sto sedmi smrtelných nemocí – Užitečný předpis – Léčení jaterních potíží u dětí – Zjišťujeme, že jsme přepracováni a že potřebujeme odpočinek – Týden na dmoucí se hlubině? – Jiří navrhuje řeku – Montmorencyho námitky – Původní návrh přijat třemi hlasy proti jednomu.

Byli jsme čtyři – Jiří, Vilém Samuel Harris, já a Montmorency. Seděli jsme v mém pokoji, kouřili a mluvili o tom, jak jsme na tom zle – totiž z lékařského hlediska zle, samozřejmě.

Cítili jsme, jak scházíme, a to nás trochu znervózňovalo. Harris řekl, že chvílemi na něho přicházejí takové zvláštní záchvaty závratí, že sotva ví, co dělá; a potom řekl Jiří, že i on mívá záchvaty závratí a také sotva ví, co dělá. Já zase měl v nepořádku játra. Věděl jsem, že to jsou játra, co je v nepořádku, protože jsem si právě přečetl reklamní leták o zákonem chráněných jaterních pilulkách, v němž byly podrobně popsány všelijaké příznaky, podle nichž člověk pozná, že má játra v nepořádku. Ty příznaky jsem měl všechny.

Je opravdu s podivem, že jsem ještě nikdy nečetl inzerát o nějakém léku, aniž bych došel k přesvědčení, že jsem zachvácen nemocí, o níž inzerát pojednává, a to v její nejzlovlnější podobě. Pokaždé se mi zdálo, že se diagnóza přesně hodí na všechny pocity, které jsem kdy měl.

Pamatuji se, že jsem jednoho dne šel do Britského muzea, abych si přečetl, jak se léčí jakési lehké ochuravění, které mě postihlo – myslím, že to byla senná rýma. Vytáhl jsem si knihu a přečetl všechno, co jsem si přišel přečíst. Potom jsem, aniž bych si to uvědomil, pomalu obracel listy a začal jen tak studovat jednu nemoc po druhé.

Zapomněl jsem, jaká to byla choroba, do níž jsem se zahloubal nejdřív – vím jen, že to byla nějaká strašná metla lidstva – a dřív než jsem pročetl seznam prvotních příznaků, bylo mi jasné, že ji určité mám.

Chvilí jsem seděl strnulý hrůzou. Potom, otupělý zoufalstvím, znovu jsem začal listovat. Přišel jsem na tyfus – přečetl jsem si příznaky – a zjistil, že mám tyfus a že ho mám už několik měsíců, aniž bych to věděl. Byl jsem zvědav, co všechno mi asi ještě je. Zase jsem zalistoval, našel tanec sv. Víta – a zjistil jsem, jak jsem očekával, že ho mám také. Začal jsem se o svůj případ zajímat a rozhodl jsem se, že ho prozkoumám do základů, a dal jsem se do toho podle abecedy, stránku za stránkou. Prostudoval jsem agorafobii a dověděl jsem se, že jí trpím a že akutní stav nastane asi za čtrnáct dní. Ulevilo se mi, když jsem zjistil, že Brightovu nemoc mám jen v mírném stupni a že při ní mohu zůstat naživu ještě několik let. Měl jsem choleru – s těžkými komplikacemi – a pokud jde o záškrt, s tím jsem se podle všeho narodil. Probral jsem svědomitě všech dvacet šest písmen a jen u jediné choroby jsem došel k názoru, že ji nemám; byla to horečka omladnic.

Zpočátku se mě to nemile dotklo; viděl jsem v tom jisté zlehčování. Proč nemám horečku omladnic? Proč to skoupé omezování? Za chvíli však zvítězily city méně sobecké. Uvažoval jsem, že mám všechny ostatní lékařské vědě známé nemoci, potlačil jsem své sobectví a rozhodl se, že se obejdu bez horečky omladnic. Ukázalo se, že trpím dnou v nejhorším stadiu, aniž jsem to dosud zpozoroval, a záduchu že mám zřejmě od dětství. Po záduše tam už žádná další nemoc nebyla, proto jsem usoudil, že mi už nic jiného není.

Seděl jsem a uvažoval. Myslel jsem na to, jaký jsem to z lékařského hlediska zajímavý případ a jakým přínosem bych byl pro lékařskou fakultu. Studenti by nemuseli chodit po nemocnicích, kdyby měli mne. Já sám jsem byl úplná nemocnice. Nepotřebovali by nic jiného než mě obejít a pak si jít pro diplom.

Potom jsem začal uvažovat, jak dlouho asi ještě budu žít. Pokusil jsem se sám se prohlédnout. Zkoušel jsem si tep. Zpočátku jsem ho vůbec nemohl najít. Potom znenadání spustil. Vytáhl jsem hodinky a počítal. Za minutu jsem napočítal sto čtyřicet sedm. Snažil jsem se vyzkoušet srdce. Nemohl jsem je najít. Přestalo bít. Později jsem musel uznat, že tam po celou tu dobu bylo a že tlouklo, ale dokázat bych to nemohl. Ohmatával jsem se po celé přední straně od místa, které nazývám pasem, až k hlavě, kousek po každé straně a kousíček na zádech. Ale nic jsem ani necítil, ani neslyšel. Pokusil jsem se podívat se na jazyk. Vyplázl jsem ho tak daleko, jak to jen šlo, zavřel jedno oko a snažil se druhým ho prohlédnout. Viděl jsem jen jeho špičku a všechno, co jsem z toho získal, bylo, že jsem byl ještě více jist než předtím, že mám spálu.

Do čítárny jsem vešel jako šťastný zdravý muž. Odtamtud jsem se odplížil jako vetchá ruina.

Šel jsem ke svému lékaři. Je to můj starý kamarád, a když mám dojem, že mi něco je, zkusí mi tep, podívá se na jazyk, mluví o počasí – a nic za to nevezme. Napadlo mě, že by neškodilo, kdybych si teď k němu zašel. „Lékař potřebuje praxi,“ řekl jsem si. „Bude mít mne. Ze mne nabude větší praxi než ze sedmnácti set obyčejných pacientů, z nichž každý má po jedné nebo po dvou nemocech.“

Šel jsem tedy rovnou k němu a on povídá:

„Tak co ti je?“

Odpověděl jsem:

„Nebudu tě okrádat o čas, drahý chlapče, vypočítáváním toho, co mi je. Život je krátký a ty bys mohl zemřít, dřív než bych skončil. Ale řeknu ti, co mi *není*. Nemám horečku omladnic. Proč nemám horečku omladnic, to ti nepovím, ale je jisté, že ji nemám. Všechno ostatní však *mám*.“

A vypravoval jsem mu, jak jsem na to přišel.

Otevřel mi ústa, podíval se do mne, popadl mě za zápěstí a potom mě udeřil do prsou, když jsem to vůbec nečekal – tomu říkám

zbabělost – a hned nato do mne vrazil jednou stranou hlavy. Potom se posadil a napsal recept, složil ho a podal mi ho. Strčil jsem recept do kapsy a odešel jsem.

Na recept jsem se nepodíval. Odnosl jsem ho do nejbližší lékárny a podal lékárníkovi. Ten ho přečetl a vrátil mi ho.

Řekl, že to nemá.

Zeptal jsem se:

„Jste snad lékárník?“

Odpověděl:

„Jsem lékárník. Kdybych byl potravinářské družstvo a rodinný hotel v jednom, mohl bych vám posloužit. Poněvadž jsem jen obyčejný lékárník, nemohu vám vyhovět.“ Přečetl jsem si recept. Stálo tam:

„1 libra bifteku s 1 pintou piva – každých šest hodin.

1 desetimílová procházka každé ráno.

1 postel přesně v 11 hodin každou noc.

A nepřecpávej si hlavu věcmi, kterým nerozumíš.“

Řídil jsem se tím předpisem, což mělo ten šťastný následek – mluvím o sobě – že můj život byl zachráněn a pořád ještě neskončil. A – abych se vrátil k inzerátu jaterních pilulek – teď jsem měl beze vší pochyby příznaky, z nichž hlavní byl „povšechná nechut' k práci jakéhokoliv druhu“.

Co v tomto ohledu trpím, nedá se vypovědět. Od nejranějšího dětství jsem byl v tomto ohledu pravý mučedník. Jako chlapce mě tato nemoc neopouštěla téměř ani na jediný den. Tenkrát nevěděli, že to jsou játra. Lékařská věda byla mnohem méně pokročilá než dnes a přičítali to lenosti.

„Ty líný darebo,“ říkali, „nemohl bys jít dělat něco užitečného?“ Nevěděli ovšem, že jsem nemocen.

A nedávali mi pilulky; dávali mi pohlavky. A ať se to zdá sebe-divnější, ty pohlavky mě často vyléčily – načas. Poznal jsem, že

jeden pohlavek měl na má játra větší účinek a víc mě povzbudil, abych ihned šel a bez dalšího otálení udělal to, co chtěli, než teď celá krabička pilulek.

Víte, často se stává, že ty jednoduché, staromódní léky mají větší účinek než celá lékárna.

Seděli jsme asi půl hodiny a navzájem jsme si popisovali své nemoci. Vylíčil jsem Jiřímu a Vilému Harrisovi, jaké mám pocity, když ráno vstávám, a Vilém Harris mi řekl, jaké má pocity on, když jde spát; a Jiří stál u krbu a vtipně a přesvědčivě nám názorně předvedl, jak mu je v noci.

Jiří si *namlouvá*, že je nemocen; ale věřte, ve skutečnosti mu vůbec nic není.

Vtom zaklepala na dveře paní Poppetsová a zeptala se, jestli bychom už nechtěli večeřet. Smutně jsme se jeden na druhého usmáli a řekli jsme, že snad bude dobře, pokusíme-li se pojišť nějaké to sousto. Harris řekl, že kousek něčeho v žaludku často drží nemoc na uzdě. Paní Poppetsová přinesla podnos, my jsme si sedli ke stolu a nimrali jsme se s kouskem roštěnky na cibuli a s reveňovým koláčem.

Musel jsem být velice nemocný, protože se pamatuji, že po první půlhodině, nebo tak nějak, jako bych byl ztratil všechn zájem o jídlo, a což je věc u mne zcela nezvyklá – ani sýr jsem už nechtěl. Když jsme se zbavili této povinnosti, znovu jsme naplnili sklenice, zapálili si dýmky a pokračovali v rozhovoru o svém zdravotním stavu. Nikdo z nás nemohl s jistotou určit, co nám vlastně je, ale jednomyslně jsme se shodli, že ať je to cokoliv, je to následek přepracování.

„Potřebujeme odpočinek,“ prohlásil Harris.

„Odpočinek a úplnou změnu,“ řekl Jiří. „Přílišný nápor na náš mozek způsobil oslabení celého organismu. Až změníme okolí a zbavíme se nutnosti myslet, získáme znovu duševní rovnováhu.“ Jiří má bratrance, kterého na účtech obvykle jmenují jako studujícího

medicíny, proto je přirozeně v jeho rodině zvykem vyjadřovat se doktorský.

Souhlasil jsem s Jiřím a navrhl jsem, že bychom měli vyhledat nějaké odlehlé, starosvětské místočko, daleko od šílícího davu, a proslít slunný týden mezi jeho ospalými uličkami – nějaký polozapomenutý koutek, který víly ukryly mimo dosah hlučného světa – nějaké malebné orlí hnízdo na útesech Času, kam jen z dálky a slabě bude zaléhat zvuk rozbouřených vln devatenáctého století.

Harris řekl, že si myslí, že by to bylo hloupé. Zná prý takové místo, o jakém mluvím; všichni tam chodí spát v osm hodin a člověk tam nenajde rozhodčího ani za dobré slovo, ani kdyby zlatem platil, a pro tabák abys pochodoval deset mil.

„Ne,“ pravil Harris, „chcete-li odpočinek a změnu, není nad cestu po moři.“

Proti cestě po moři jsem důrazně protestoval. Cesta po moři vám udělá dobře, máte-li na ni dva měsíce, ale na týden, to je hříšná pošetilost.

Vyjedete v pondělí, v hloubi duše pevně přesvědčeni, že prožijete cosi příjemného. Zamáváte vesele na rozloučenou chlapcům na pobřeží, zapálíte si svou největší dýmku a pyšně si vykračujete po palubě, jako byste byl kapitán Cook, sir Francis Drake a Kryštof Kolumbus v jedné osobě. V úterý si myslíte, že jste měl raději zůstat doma. Ve středu, ve čtvrtek a v pátek si přejete být mrtev. V sobotu jste schopen spolknout trochu hovězího vývaru, sedět na palubě a odpovídat s unylým, nasládlým úsměvem na otázky dobrosrdečných lidí, je-li vám už líp. V neděli se začnete zase procházet a jíst hutnou stravu. A v pondělí ráno, když stojíte s kufrem a deštníkem v ruce u zábradlí paluby a čekáte, až budete moci vystoupit na pevninu, začíná se vám to líbit.

Pamatuji se, jak můj švagr jednou podnikl krátkou zdravotní cestu po moři. Koupil si zpáteční lístek z Londýna do Liverpoolu. Když dorazil do Liverpoolu, jeho jedinou snahou bylo ten zpáteční lístek prodat.

Nabízel ho po celém městě s obrovskou slevou, jak jsem slyšel, a nakonec ho prodal za osmnáct pencí mladíkovi žloutkového vzhledu, kterému lékař právě doporučil pobyt u moře a pohyb.

„Moře!“ zvolal můj švagr, tiskna mu lístek vře do ruky, „užijete ho na celý život, a pohyb? Když budete na lodi jenom sedět, užijete si ho víc, než kdybyste na pevnině dělal kotrmelce.“

On sám – můj švagr – se vrátil vlakem. Prohlásil, že severozápadní železnice je pro něj zdravá ažaž.

Jiný můj známý podnikl týdenní cestu podél pobřeží, a než vyjeli, stevard se ho zeptal, chce-li platit za každé jídlo zvlášť, nebo jestli si chce předplatit celé stravování.

Doporučil mu to druhé, poněvadž to přijde mnohem laciněji. Za celý týden prý mu budou počítat dvě libry pět šilinků. K snídani dostane rybu a po ní nějaké opečené maso. Oběd je v jednu a skládá se ze čtyř chodů. Večeře – polévka, ryba, předkrm, pečeně, drůbež, salát, cukroví, sýr a zákusek – se podává v šest. A v deset je druhá večeře.

Můj přítel, který je velký jedlík, se rozhodl pro předplatné.

Oběd se podával, právě když minuli Sheerness. Nebyl tak hladový, jak by měl být, spokojil se tedy kouskem vařeného hovězího a několika jahodami se smetanou. Odpoledne byl velmi zamyšlený a jednu chvíli měl dojem, že už celé týdny nejí nic jiného než vařené hovězí, a chvílemi se mu zase zdálo, že jahodami se smetanou se živí už dlouhá léta.

Ale ani hovězí, ani jahody se smetanou se nezdály být spokojené – jako by se jich byl zmocnil neklid.

V šest hodin mu přišli oznámit, že se podává večeře. Nevzbudilo to v něm žádné nadšení, ale řekl si, že by si měl z těch dvou liber pěti šilinků něco odpracovat, a proto sešel dolů, přidržuje se lan a jiných věcí. Dole u schodů ho přivítala libá vůně cibule a horké šunky, mísící se s vůní smažené ryby a zeleniny. Potom k němu přistoupil stevard s úlisným úsměvem a řekl:

„Čím vám mohu posloužit, pane?“

„Pomozte mi odtud,“ zněla mdlá odpověď.

Rychle ho dopravili nahoru, opřeli ho o zábradlí na závětrné straně a odešli.

Příští čtyři dny vedl prostý a bezúhonný život, živil se kapitánovými mizernými suchary a sodovkou; teprve když se blížila sobota, zpychl a přešel na slabý čaj a suchou topinku a v pondělí zhltl slepičí vývar. V úterý opustil loď, a když se vzdalovala od přístavu, díval se lítostivě za ní.

„Odjíždí,“ řekl, „odjíždí a na její palubě je za dvě libry jídla, které patří mně a které jsem nesnědl.“

Kdyby prý byl zůstal na lodi ještě den, byl by to určitě dohonil. Proto jsem byl proti cestě po moři. Ne – jak jsem to už vysvětlil – kvůli sobě. Mně není nikdy špatně. Ale bál jsem se o Jiřího. Jiří tvrdil, že mu nic nebude, cesta by se mu líbila, ale radil by Harrisovi a mně, abychom o ní ani neuvažovali, protože si je jist, že bychom oba dostali mořskou nemoc. Harris řekl, že nedovede pochopit, jak se lidem podaří dostat mořskou nemoc, prý se mu zdá, že ji lidé předstírají, aby byli zajímaví – on prý si často přál dostat mořskou nemoc, ale nikdy se mu to nepodařilo. Potom nám vypravoval, jak se plavil přes Kanál, když moře bylo tak rozbouřené, že lidé museli být k lůžkům přivázáni, a jak on a kapitán byli jediné živé bytosti na palubě, kterým nebylo špatně. Někdy to byl on a zástupce kormidelníka, kteří nebyli nemocni, ale vždycky to byl on a ještě jedna osoba. Když to nebyl on a ještě jedna osoba, byl to on sám.

Je to zajímavé, ale nikdo nikdy nedostane mořskou nemoc – na pevnině. Na moři se setkáte se spoustou lidí, kterým je velmi zle, setkáte se tam s celými lodními náklady takových lidí, ale na pevnině jsem se ještě nesešel s člověkem, který by vůbec věděl, co to mořská nemoc je. Je záhada, kde se skrývají, když jsou na pevnině, ty tisíce a tisíce nemocných lidí, jimiž se každá loď jen hemží.

Je-li většina lidí jako člověk, kterého jsem viděl jednoho dne na lodi, jež plula do Yarmouthu, dovedl bych tuto zdánlivou záhadu

snadno vysvětlit. Vzpomínám si, že jsme právě minuli southendské molo, když jsem viděl, jak se nebezpečně vyklání z jednoho okénka. Šel jsem k němu a snažil se ho zachránit.

„Hej, nevyklánějte se tolik,“ povídám a chytanu ho za rameno. „Spadnete do moře.“

„Ach, kéž bych tam spadl,“ to bylo všechno, co mi odpověděl, a tak jsem ho nechal být.

Za tři týdny jsem se s ním setkal v kavárně jednoho hotelu v Bathu. Vypravoval o svých cestách a nadšeně vykládal, jak miluje moře. „Člověk musí být dobrý mořeplavec,“ odpověděl na závislivou otázku jednoho prostoduchého mladíka. „Přiznávám se, že *jednou* mi bylo trochu divně. U Hornova mysu. Druhého dne loď ztroskotala.“

Zeptal jsem se ho: „Nebylo vám jednou trochu nevolno u southendského mola a nepřál jste si, aby vás shodili do moře?“

„U southendského mola?“ opakoval nechápavě.

„Ano. Cestou do Yarmouthu, v pátek tomu byly tři týdny.“

„Ach ano –“ odpověděl a tvář se mu vyjasnila. „Už si vzpomínám. To odpoledne mě bolela hlava. Způsobila to nakládaná zelenina, rozumíte? Nejhanebnější nakládaná zelenina, jakou jsem kdy na slušné lodi jedl. Také jste ji jedl?“

Vymyslel jsem si skvělý prostředek proti mořské nemoci. Spočívá v balancování. Postavíte se doprostřed paluby, a když se loď zvedá a hází sebou, pohybujete tělem tak, aby se stále drželo zpříma. Když se zvedá příď lodi, nakloníte se kupředu, až se paluba skoro dotkne vašeho nosu. A když se zvedne zád, nakloníte se dozadu. Hodinu nebo dvě to jde, ale týden balancovat nemůžete. Povídá Jiří:

„Vydejme se na řeku.“

Tam prý budeme mít svěží vzduch, pohyb a klid. Neustálá změna okolí zaujme našeho ducha (včetně toho, co Harrisovi z něho ještě zbylo), těžká námaha nám dodá chuť k jídlu a bude se nám po ní dobře spát.

Harris prohlásil, že podle jeho mínění by Jiří neměl dělat nic, co by ho učinilo ještě ospalejším, poněvadž by to mohlo být nebezpečné. Nechápe prý dobře, jak by Jiří mohl spát ještě víc, než spí, když den má jen čtyřadvacet hodin, v létě jako v zimě. Kdyby však dokázal spát ještě víc, mohl by docela dobře být mrtev a alespoň by ušetřil za stravu a byt.

Jemu, Harrisovi, by se však řeka hodila jako „Č“. Co to je „Č“, nevím (ledaže by to byl čaj za šest pencí i s chlebem, máslem a pečivem podle libosti, což je za ty peníze levné, když to má člověk místo oběda). Zdálo se, že všichni jsou pro řeku, což je řece jenom ke cti.

I mně se hodila jako „Č“ a Harris i já jsme uznali, že Jiří měl dobrý nápad. Řekli jsme to tónem, který měl naznačit, jak jsme překvapeni, že Jiří projevil tolik rozumu.

Jenom Montmorency nebyl tím návrhem nadšen, Montmorency nikdy nestál o řeku.

„Pro vás lidi je to dobré,“ říkává, „máte řeku rádi, ale já ji rád nemám. Nemám tam co dělat. Krása krajiny mi nic neříká a taky nekouřím. Když vidím kysu, nechcete zastavit; a když chci spát, děláte s člunem hlouposti a shazujete mě do řeky. Podle mne je celá ta věc čiré šílenství.“

Byli jsme však tři proti jednomu, a tak byl návrh přijat.

Kapitola II

Děláme plány – Radosti „táboření pod širým nebem“ za krásných nocí – Totéž za deštivých nocí – Kompromisní dohoda – Jaký udělal Montmorency první dojem – Obavy, že Montmorency je pro tento svět příliš dobrý, obavy později zapuzené jako bezpodstatné – Schůze se odročuje.

Vytáhli jsme mapy a začali dělat plány.

Rozhodli jsme se, že příští sobotu vyplujeme z Kingstonu. Harris a já tam odjedeme ráno, dopravíme člun do Chertsey a Jiří, který může opustit City až odpoledne (chodí denně spát do jedné banky od deseti do čtyř, kromě soboty, kdy ho probudí a vystrčí ven ve dvě), tam přijede za námi.

Máme „tábořit pod širým nebem“, nebo spát po hospodách?

Jiří a já jsme byli pro táboření pod širým nebem. Řekli jsme si, že v tom bude romantika a volnost, cosi, co připomíná zašlé časy. Zlatá vzpomínka na mrtvé slunce pomalu uhasíná v srdci studených, smutných mraků. Ptáci, ztichlí jako truchlící děti, přestali zpívat a jen naříkavý křik vodní slípky a drsný skřek sluky ruší posvátné ticho vodního lůžka, na němž umírající den vydává poslední vzdech.

Z šerých hájů na obou březích se plíží bezhlesým krokem šedé stíny – armáda nočních duchů – aby zahнала otálející zadní voj světla a nehlučně vstoupila neviditelnou nohou na rozvlněnou říční travu a prošla vzdychajícím rákosím. Noc na temném trůnu rozprostírá černá křídla nad ztemnělým světem a mlčenlivě vládne ze svého přízračného paláce, osvětleného bledými hvězdami.

Zamíříme se svým malým člunem do klidné zátoky, postavíme stan, připravíme prostou večeři a pojíme. Potom nacpeme a zapá-

líme dlouhé dýmky a lahodným polohlasem rozpředeme příjemný hovor. Když na chvíli zmlkne, řeka, čeřící se kolem našeho člunu, bude vyprávět podivné staré zkazky a tajemství a bude zpívat píseň, kterou zpívá po tolik tisíciletí – a kterou bude zpívat ještě po mnohá tisíciletí, než její hlas zdrsne a zestárne – píseň, o níž my, kteří jsme se naučili milovat měnivou tvář řeky a kteří jsme tak často spočinuli na jejích měkkých řadrech, se domníváme, že jí rozumíme, i když slovy nedovedeme vypovědět příběh, jemuž jsme naslouchali.

Sedíme tu na jejím okraji, zatímco luna, která ji také miluje, sestupuje, aby ji políbila sesterským polibkem a aby ji pevně objala stříbrnými rameny. Díváme se na řeku, jak za stálého zpěvu a vzlykotu plyne vstříc svému vládci, moři – až se naše hlasy ztratí v tichu a dýmky vyhasnou – až my, obyčejní, všední mladí lidé, pocítíme, jak jsme podivně plni myšlenek, napolo smutných, napolo slastných, a už nestojíme o rozhovor, ani ho už nepotřebujeme. Potom se zasmějeme, vstaneme, vyklepeme popel z vyhaslých dýmek, řekneme „dobrou noc“ a ukolébání šploucháním vody a šuměním stromů usneme pod velkými, tichými hvězdami a budeme snít, že země je zase mladá – mladá a sladká, jako bývala, než staletí utrpení a starostí zbrázdila její krásnou tvář, než hříchy a pošetilosti jejích dětí daly zestarat jejímu milujícímu srdci – sladká, jako bývala v těch zašlých dnech, kdy jako mladá matka hýčkala nás, své děti, na svých řadrech – dokud nás svody falešné civilizace nevyhládaly z její milující náruče a dokud otravné posměšky vyumělkovanosti nás nenaučily stydět se za prostý život, který jsme kdysi vedli, a za prostý, důstojný domov, kde se lidstvo před tolika tisíciletími zrodilo.

Povídá Harris:

„Co když bude pršet?“

Harrise ničím neuchvátíte. Harris nemá smysl pro poezii, nemá prudké touhy po tom, co je nedosažitelné. Harris nikdy „nepláče, nevěda proč“. Naplní-li se Harrisovy oči slzami, můžete se vsadit, že

Harris buď jedl syrovou cibuli, nebo si nalil na kotletu příliš mnoho worcesterské omáčky.

Kdybyste stáli s Harrisem v noci na břehu moře a řekli:

„Poslouchej! Slyšíš? To zpívají mořské panny hluboko v rozvlněných vodách. Nebo jsou to smutné žalozpěvy duchů nad bledými mrtvolami, zachycenými v chaluhách?“

Harris by vás vzal za loket a řekl by:

„Tohle, staroušku, znám; nastydl ses. Půjdeš se mnou. Vím tady o jednom místě za rohem, kde dostaneš kapku nejlepší skotské whisky, jakou jsi kdy pil – a ta tě okamžitě postaví na nohy.“

Harris vždycky ví o nějakém místě za rohem, kde dostanete něco skvělého k pití. Jsem přesvědčen, že kdybyste potkali Harrise v ráji (za předpokladu, že by se něco takového mohlo stát), okamžitě by vás přivítal slovy:

„To jsem rád, kamaráde, že jsi přišel. Objevil jsem hezoučké místečko hned za rohem, kde dostaneš opravdu prvotřídní nektar.“ V tuto chvíli však, kdy jsme uvažovali o táboření pod širým nebem, byl jeho praktický názor na věc včasnou připomínkou. Táboření pod širým nebem za deštivého počasí není nic příjemného.

Je večer. Jste skrznaskrz promoklí, v člunu je na dobré dva couly vody a všechno je vlhké. Najdete na břehu místo, kde není tolik bláta jako jinde, přistanete, vytáhnete stan a dva z vás se pokoušejí ho postavit.

Je prosáklý vodou, je těžký, padá na vás, ovíjí se vám kolem hlavy a přivádí vás k šílenství. Přitom bez přestání leje. Je dost těžké postavit stan za suchého počasí; když prší, je to práce herkulovská. Máte dojem, že váš kamarád, místo aby vám pomáhal, dělá si z vás legraci. Právě když svou stranu krásně upevníte, zatáhne z druhé strany a je po všem.

„No tak, co děláš?“ vykřiknete.

„Co ty děláš?“ odpoví, „nemůžeš dát pozor?“

„Přestaň tahat. Všechno jsi zkazil, hloupý osle!“ křičíte.

„Já ne!“ křičí on. „Pust' to na své straně!“

„Říkám, žes všechno zkazil,“ řvete a rádi byste se na něho vrhli. Škubnete provazem a všechny kolíky na jeho straně jsou venku. Slyšíte, jak brumlá: „Ach, ten zatracený idiot.“ Následuje prudké trhnutí a vyletí vaše strana. Odložíte kladivo, obejdete stan, abyste mu pověděl, co si o celé té věci myslíte. Současně vykročí i on stejným směrem, aby vyložil svůj názor vám. A tak chodíte za sebou kolem dokola, nadáváte si, až se stan zhroutlí, takže se můžete přes jeho zříceninu na sebe dívat. Oba jedním hlasem opovržlivě vykřiknete:

„Teď to máš! Co jsem ti říkal?“

Zatím by třetí muž, který vybíral vodu z člunu a nalil si ji přitom do rukávů a posledních deset minut si neustále sám pro sebe kleje, rád věděl, na co si to ke všem hromům hraje a proč ten prokletý stan ještě nestojí.

Konečně ho jakžtakž postavíte a vynesete věci z člunu. Je beznadějně pokoušet se rozdělat oheň z dříví, proto zapálíte lihový vaříč a sesednete se kolem něho.

Dešťová voda je hlavní složkou večere. Chléb je ze dvou třetin dešťová voda, hovězí paštika je na vodu neobyčejně bohatá a džem, máslo, sůl a káva jsou jí všechny dohromady rozředěny na polévku. Po večeři zjistíte, že tabák je vlhký a že nemůžete kouřit. Naštěstí máte láhev něčeho, co požito v náležitém množství rozveseluje a opájí a co obnoví váš zájem na životě do té míry, že se odhodláte jít spát.

Zdá se vám, že se vám najednou posadil na prsa slon a že vybuchla sopka a uvrhla vás na mořské dno, přičemž slon klidně spí dál na vašich prsou. Probudíte se a napadne vás, že se opravdu stalo něco strašného. Nejdříve máte dojem, že nastal konec světa; potom si řeknete, že to není možné a že to jsou zloději a vrahové nebo že hoří, a toto mínění vyjádříte obvyklým způsobem. Pomoc však nepřichází a vy jenom cítíte, jak do vás kope tisíc lidí a že vás někdo rdousí.

Zdá se, že i někdo jiný je v nesnázích. Slyšíte, jak jeho přidušené výkřiky vycházejí zpod vašeho lůžka. Rozhodnete se, že děj se co děj neprodáte svůj život lacino, začnete zběsile zápasit, mlátíte rukama i nohama napravo nalevo a z plna hrdla přitom řvete. Konečně něco povolí a octnete se hlavou na svěžím vzduchu. Na dvě stopy od sebe vidíte napolo oblečeného chlapa, který se vás chystá zabít, připravujete se servat se s ním na život a na smrt – a vtom vás napadne, že je to Jim.

„Ach, to jsi ty?“ zeptá se, poněvadž vás také poznal.

„Ano,“ odpovíte a mnete si oči. „Co se děje?“

„Myslím, že se ten zatracený stan zhroutil,“ prohodí. „Kde je Bill?“

Oba pozvednete hlas, křičíte: „Bille“, a půda pod vámi se vzdouvá a houpe a zastřený hlas, který jste už kdysi slyšeli, odpovídá zpod zřícenin:

„Nemohli byste mi slézt z hlavy?“

A Bill se s námahou vyprostí. Podobá se zablácené, pošlapané trosce a je ve zbytečně útočné náladě, zřejmě pod dojmem, že jste to všechno udělali naschvál.

Ráno jste všichni tři zamlklí, neboť jste v noci dostali silnou rýmu; máte chuť se hádat a během celé snídani jeden druhého proklínáte chraptivým šepotem.

Rozhodli jsme se tedy, že venku budeme spát jenom za krásných nocí. Bude-li pršet nebo když se nám zachce změny, půjdeme do hotelu, do hostince nebo do krčmy jako pořádní lidé.

Montmorency přivítal tento kompromis s nadšením. Neholduje romantické samotě. Dejte mu něco hlučného, a je-li to trošičku sprosté, má z toho tím větší zábavu. Když se na Montmorencyho díváte, máte dojem, že je to anděl, jenž z důvodu, který zůstává lidskému rodu utajen, byl seslán na zem v podobě malého foxteriéra. Montmorency se tváří, jako by chtěl říci: Ach, jak je ten svět zkažený a jak bych si přál vykonat něco, co by jej učinilo lepším

a ušlechtiljším! Je známo, že tento jeho výraz často vehnal slzy do očí zbožných starých dam a pánů.

Když ke mně přišel, aby žil na mé útraty, myslel jsem si zpočátku, že se mi nepodaří nadlouho ho zadržet. Často jsem si sedl, zahleděl se na něho, jak sedí v pelíšku a dívá se na mne, a myslel jsem si: „Ach, ten pes nebude dlouho žít. Vznese se na voze k jasnému nebi, ano, to se s ním stane.“

Ale když jsem zaplatil asi za tucet slepic, které zakousl, když jsem ho vytáhl za kůži rafajícího a zmítajícího se, ze sto čtrnácti pouličních rvaček, když mi jakási rozlícená žena přinesla ukázat mrtvou kočku a nazvala mě vrahem, když jsem byl vyzván sousedem, abych nenechal volně pobíhat zuřivého psa, protože ho ten pes nechtěl pustit z jeho vlastní kůlny, odkud se bál po celé dvě hodiny za studené noci vystrčit třeba jen nos, a když jsem se dověděl, že zahradník, kterého jsem neznal, vyhrál třicet šilinků, které na něho vsadil jako na nejlepšího krysaře, začal jsem si myslet, že snad přece jen bude ponechán na tomto světě o trochu déle.

Potloukat se kolem stáje, shromáždit tlupu nejsprostších psů, jaké lze v městě nalézt, a vést je kolem brlohů do boje proti jiným sprostým psům, to je Montmorencyho představa „života“. A tak, jak jsem už podotkl, přivítal návrh přenocovat v hostincích, krčmách a hotelech s nadšeným souhlasem.

Když jsme takto rozřešili otázku přenocování ke spokojenosti všech nás čtyř, zbývalo projednat jedinou věc, totiž co si vezmeme s sebou. Začali jsme se o to hádat, ale Harris řekl, že pro dnešní noc má už toho řečnění dost a navrhl, abychom šli ven a trochu se pobavili. Našel prý za rohem místo, kde se dostane kapka irské whisky, kterou opravdu stojí za to vypít.

Jiří řekl, že má žízeň (nepamatuji se, že by ji někdy neměl) a poněvadž byl přesvědčen, že trochu horké whisky s kolečkem citrónu udělá všem dobře, debata byla za obecného souhlasu odložena na zítřejší večer. A společnost si nasadila klobouky a vyšla z domu.

Kapitola III

Dohoda – Metoda Harrisovy práce – Jak starší otec rodiny větší obraz – Jiřího rozumná poznámka – Rozkoš koupat se za časného rána – Co dělat v případě převrnutí.

Příštího večera jsme se tedy znovu sešli, abychom věci projednali a sestavili plán.

„Nejdříve musíme rozhodnout, co vezmeme s sebou. Ty, Jerome, vezmi kousek papíru a piš, a ty, Jiří, vezmi ceník potravin, a někdo mi dá kousek tužky a já udělám seznam.“

Takový je Harris – velice ochotný převzít kdejaké břemeno a vložit je na bedra jiného.

Vždycky mi připomíná mého chudáka strýce Podgera. Nikdy v životě jste neviděli takový zmatek v domě, jako když můj strýc Podger něco dělal. Od rámaře přijde obraz, stojí v jídelně a čeká, až ho pověsí. Teta Podgerová se zeptá, co se s ním má udělat, a strýc Podger řekne:

„Klidně to nech na mně. Ať si s tím nikdo neláme hlavu. Všechno udělám sám.“

Pak svlékne kabát a začne. Služku pošle koupit za šest pencí hřebíků a za ní jednoho z chlapců, aby jí řekl, jak ty hřebíky mají být dlouhé. Od té chvíle postupně zaměstná celý dům.

„Přines mi kladívko, Wille,“ křičí, „a ty, Tome, mi přineseš pravítko. Taky štafle budu potřebovat a bylo by dobře, kdybych tu taky měl kuchyňskou židli. Ty, Jime, zaskoč k panu Gogglesovi a řekni mu: Tatínek se dává poroučet a doufá, že vás noha už tak nebolí, a jestli byste mu nepůjčil vodováhu. A ty, Marie, ne abys odešla, protože budu potřebovat někoho, kdo by mi posvítíl; a až se služka vrátí, bude muset jít ještě pro kousek šňůry, a Tome! – Kde je Tom? – Tome, ty pojď sem, budu tě potřebovat, podáš mi obraz.“

Potom zvedne obraz, upustí ho, obraz vypadne z rámu, strýc se snaží zachránit sklo a pořeže se. Začne běhat kolem pokoje a hledá kapesník; kapesník nenajde, protože je v kapse kabátu, který svlékl, a neví, kam kabát dal, a celý dům musí přestat hledat nástroje a začít hledat kabát. Strýc přitom poskakuje kolem a všem se plete do cesty.

„Copak nikdo v celém domě neví, kde mám kabát? V životě jsem něco takového neviděl – namouduši, že ne. Je vás šest a nemůžete najít kabát, který jsem svlékl před pěti minutami! Namouduši, ze všech –“

Vstane a zjistí, že na kabátě seděl, a řekne:

„Můžete toho nechat. Už jsem si ho našel sám. Od vás chťtí, abyste něco našli, to je jako poslat kočku něco hledat.“

Půl hodiny mu obvazují prst. Potom seženou nové sklo, náradí, štafle a židli, přinesou svíčku, strýc se dá znovu do toho a celá rodina včetně služby a posluhovačky stojí v polokruhu připravena pomáhat. Dva mu drží židli, třetí mu pomáhá na ni vylézt a přidržuje ho, čtvrtý mu podává hřebík a pátý kladivo, strýc vezme hřebík a upustí ho.

„Tak!“ řekne uraženě. „Hřebík je pryč.“

Všichni se musíme vrhnout na kolena a lézt po nich, zatímco on stojí na židli, bručí a přeje si vědět, jestli ho tam nechají celý večer. Hřebík se konečně najde, ale mezitím strýc ztratil kladivo.

„Kde je kladivo? Kam jsem je dal? Dobré nebe! Je vás sedm, čumíte na mě a nevíte, kam jsem dal kladivo!“

Najdeme mu kladivo, načež on nemůže najít znaménko, které si udělal na stěně, aby věděl, kam má zatlouci hřebík, a my všichni musíme vylézt k němu na židli a snažit se znaménko najít. Každý z nás je objeví na jiném místě, on nám všem jednomu po druhém vynadá hlupáků a poručí, abychom slezli dolů. Vezme pravítko, měří znovu a zjistí, že vzdálenost od rohu musí měřit polovinu z třiceti jednoho a tří osmin coulu, pokouší se to vypočítat z hlavy a vzteká se.

A my všichni se snažíme vypočítat to z hlavy, každému vyjde něco jiného a posmíváme se jeden druhému. Ve všeobecné hádce zapomeneme původní číslici a strýc Podger musí měřit znovu.

Tentokrát použije kousku provázku a v kritickém okamžiku, kdy se ten starý blázen naklání nad židlí v úhlu čtyřiceti pěti stupňů a snaží se dosáhnout bodu o tři couly dál, než kam dosáhnout může, provázek mu vyklouzne a strýc se svalí na piano. Prudkým úderem hlavy a těla na všechny klávesy najednou vznikne opravdu krásný hudební efekt.

Teta Marie prohlásí, že nedovolí dětem, aby tu stály a poslouchaly takové řeči.

Strýc Podger si konečně znovu naznačí správné místo, levou rukou na něm přidrží hrot hřebíku a do pravé ruky vezme kladivo. Prvním úderem si rozdrtí palec, zavyje a upustí kladivo na něčí prsty u nohy.

Teta Marie mírně poznamená, že doufá, že až bude strýc Podger chtít příště zatlouci do stěny hřebík, oznámí jí to včas, aby mohla na týden odejít k matce, než bude hotov.

„Ach vy ženy, vy naděláte křiku pro každou maličkost,“ odpoví strýc Podger vzpomíná se. „Vždyť já takové drobné práce dělám rád.“

Pak se pokusí znovu a při druhém úderu proletí hřebík hladce zdí a půl kladiva za ním a strýc Podger je vržen na stěnu silou, která málem stačí, aby si rozplácl nos.

Potom znovu musíme hledat pravítko a provázek, strýc udělá novou díru a asi o půlnoci obraz visí – velmi nakřivo a nejistě a stěna na několik loktů kolem vypadá, jako by byla uhlazena pohrabáčem, a všichni jsou k smrti znaveni a zničení – kromě strýce Podgera.

„Tak, to bychom měli,“ řekne. Sestoupí těžce ze židle přímo posluhovače na kuří oko a se zřejmou pýchou přehlíží spoušť, kterou nadělal. „Někdo by si na takovou maličkost zjednal člověka.“

Až Harris zestárne, bude zrovna takový, vím to a také jsem mu to řekl. Řekl jsem, že nemohu dovolit, aby si nabral tolik práce. Prohlásil jsem:

„Ne; ty vezmeš papír, tužku a ceník, Jiří bude zapisovat a to ostatní udělám já.“

První seznam, který jsme pořídili, jsme museli zahodit. Bylo zřejmé, že horním tokem Temže by neproplula loď tak velká, aby byla s to pobrat věci, které jsme pojali do seznamu jako nepostradatelné. Seznam jsme tedy roztrhali a podívali jsme se jeden na druhého.

Povídá Jiří:

„Víte, vzali jsme to za nepravý konec. Nesmíme myslet na věci, které by se nám hodily, nýbrž jenom na to, bez čeho se neobejdeme.“

Jiří je někdy opravdu docela rozumný. Byli byste překvapeni. To muhle říkám prostě moudrost, nejen pokud se týče našeho případu, ale i pokud jde o naši cestu po řece života vůbec. Kolik lidí si na této cestě naloží loď tak, že je v nebezpečí, že se potopí i s nákladem pošetilých věcí, bez nichž by podle jejich mínění cesta nebyla příjemná a pohodlná, které však ve skutečnosti jsou jen zbytečnou přítěží!

Jak dovedou přeplnit ubohou malou lodičku až po vrchol stězně krásnými obleky a velkými domy, zbytečným služebnictvem a zastupem okázalých přátel, pro něž nemají cenu ani dvou pencí a kteří pro ně samé nemají cenu ani tří půlpencí; nákladnými zábavami, které nikoho netěší, formalitami a módou, nároky a pýchou a ach – přítěží ze všech nejtěžší a nejnesmyslnější! – strachem, co si pomyslí soused; přepychem, který jenom přesycuje, rozkošemi, které nudí, falešným předstíráním, jež se podobá železné koruně, kterou za dávných dob nasazovali zločincům a pod níž ztýraná hlava, která ji nosí, krvácí a umdlévá.

Je to přítěž, člověče – nic než přítěž! Hod' ji přes palubu. Zatěžuje loď, že u vesel div neomdliš. Činí její ovládání obtížným a nebezpečným a ani na okamžik nejsi prost úzkosti a starostí. Nezbyvá ti ani chvilka, aby ses v klidu zasní, nemáš kdy pozorovat průsvitné stíny, jak lehce tékají nad mělčinami, ani třpytivé sluneční paprsky,

ani velké stromy na břehu, shlížející na svůj vlastní obraz. Ani lesy nevidíš, zelené a zlaté, ani lilie, bílé a žluté, ani vlnící se rákosí, ani ostřice, ani vstavače, ani modré pomněnky.

Odhod' přítěž, člověče! Ať je lehká loď tvého života, naložená jen tím, co potřebuješ – útulným domovem a prostými radostmi, jedním nebo dvěma přáteli, hodnými toho jména, někým, koho bys miloval a kdo by miloval tebe, kočkou, psem, jednou nebo dvěma dýmkami, dostatkem jídla a oděvu a o něco víc než dostatečnou zásobou něčeho, čeho by ses napil, poněvadž žízeň je věc nebezpečná.

Uvidíš, že potom ovládneš loď lehčeji, nepřevrhne se tak snadno, a když se převrhne, tolik na tom nesejde, solidní zboží snese vodu. Budeš mít čas na přemýšlení i na práci. Budeš mít čas opájet se slunečním paprskem života – čas naslouchat eolské hudbě, kterou boží vítr vyluzuje ze strun lidských srdcí kolem nás – čas –

Prosím za prominutí. Úplně jsem zapomněl.

Nuže, pověřili jsme sestavením seznamu Jiřího a on začal.

„Nevezmeme s sebou stan,“ navrhoval Jiří. „Budeme mít krytý člun. Je to jednodušší a pohodlnější.“

Návrh se zdál být dobrý a my jsme jej přijali. Nevím, jestli jste někdy viděli to, o čem je řeč. Překlenete člun železnými obručemi, přes ně natáhnete obrovskou plachtu a kolem dokola, od přídě k zádi, ji připevníte. Člun se změní v jakýsi domek, krásně útulný, jen trochu dusný. Všechno má svou stinnou stránku, jak to vyjádřil muž, jemuž zemřela tchyně a na kterého přišli, aby zaplatil pohřeb. Jiří řekl, že v tomto případě musíme vzít s sebou pro každého jednu příkrývku, svítilnu, kousek mýdla, kartáč a hřeben (společný), kartáček na zuby (každý svůj), umývadlo, zubní prášek, holicí náčiní (zní to jako francouzská úloha, vid'te) a dvě velké osušky. Všiml jsem si, že lidé, když jedou někam k vodě, dělají gigantické přípravy na koupání, ale když tam jsou, mnoho se nekoupou.

Stejně je tomu, když jedete k moři. Já si vždycky umíním – když o tom uvažuji v Londýně – že každý den ráno časně vstanu a půjdu

se před snídání vykoupat, a zbožně si zabalím plavky a osušku. Mám zálibu v červených plavkách. Jdou mi k pleti. Ale když přijedu k moři, mám jaksi pocit, že po té ranní koupeli netoužím tolik jako v Londýně.

Naopak, spíš mám chuť zůstat v posteli do poslední chvíle a potom sejít k snídani. Jednou nebo dvakrát zvítězila ctnost, vstal jsem v šest, napolo jsem se oblékl, vzal plavky a osušku a omrzele vyškobrtal ven. Potěšení jsem však z toho neměl žádné. Zdálo se, že když se jdu ráno koupat, mají pro mne připravený zvlášť řezavý východní vítr; seberou všechny špičaté kameny a položí je navrch, nabrousí skaliska a pokryjí jejich hrany tenkou vrstvou písku, abych je neviděl, a vezmou moře a postrčí je o dvě míle dál, takže se celý schoulený a roztřesený zimou musím brodit vodou hlubokou šest coulů. A když dorazím k moři, je rozbouřené a chová se celkem urážlivě.

Popadne mě obrovská vlna a vší silou mě srazí do sedící polohy na skalisko, které tam bylo schválně pro mne dopraveno. A dříve než vykřiknu „Ouvej!“ a zjistím, o kterou část těla jsem přišel, vlna se vrátí a odnese mě doprostřed oceánu. Zoufale se snažím dosáhnout břehu, uvažuji, jestli se mi ještě kdy podaří spatřit domov a přátele, a lituji, že jako chlapec jsem nebyl hodnější ke své sestřičce. Právě když se vzdávám veškeré naděje, vlna ustoupí a nechá mě na písku roztaženého jako mořskou hvězdici. Vstanu, ohlédnu se a vidím, že jsem plaval, zápase o život, v hloubce dvou stop. Přebrodím se na břeh, obléknu se a plazím se domů, kde musím předstírat, že se mi to líbilo.

V této chvíli jsme mluvili tak, jako bychom si chtěli každého rána pořádně zaplavat. Jiří řekl, že je to úžasně příjemné, probudit se za svěžního jitra v člunu a ponořit se do průzračné řeky. Harris tvrdil, že nejlepší způsob, jak povzbudit chuť k jídlu, je zaplavat si před snídání. Jemu prý to vždycky dodá chuť k jídlu. Jiří podotkl, že kdyby to mělo mít za následek, že Harris toho sní víc než obvykle, musel

by protestovat proti tomu, aby se Harris vůbec koupal. Bude to prý i tak dost těžká práce táhnout proti proudu dostatečné množství jídla pro Harrise.

Já jsem však Jiřího přesvědčoval, že bude daleko příjemnější mít na člunu Harrise čistého a svěžího, i když bychom s sebou museli vzít o několik metrůků potravin víc. Uznal mé stanovisko a protest proti Harrisovu koupání odvolal.

Nakonec jsme se dohodli, že vezmeme *tři* osušky, aby jeden nemusel na druhého čekat.

Pokud jde o oděv, Jiří prohlásil, že dva flanelové obleky stačí, protože až se ušpiní, můžeme si je sami v řece vyprat. Zeptali jsme se ho, jestli se už někdy pokusil vyprat flanelový oblek v řece, a on odpověděl, to tedy že ne, ale že zná několik lidí, kteří to udělali, a že to bylo docela snadné. Harris a já jsme mu hloupě uvěřili a mysleli jsme si, že ví, co mluví, a že tři slušní mladí muži, bez postavení a vlivu, kteří nemají žádné zkušenosti v praní, by kouskem mýdla opravdu mohli vyprat vlastní košile a kalhoty v řece Temži.

V příštích dnech, kdy už bylo příliš pozdě, jsme měli poznat, že Jiří je bídny podvodník, který zřejmě neměl o věci ani ponětí. Kdybyste byli viděli ty obleky potom – ale jak stojí v krvácích za šilink, nepředbíhejme událostem.

Jiří naléhal, abychom si vzali s sebou jednu rezervní soupravu prádla a hodně ponožek pro případ, že bychom se převrhli a potřebovali se převléci. Také hodně kapesníků abychom vzali s sebou, poněvadž těmi se dá leccos utřít, a pár kožených bot, jakož i nepromokavé holínky, které budeme potřebovat, jestli se převrhneme.

Kapitola IV

Co budeme jíst – Námitky proti atmosféře způsobené petrolejem – Výhody syra jako spolucestujícího – Vdaná žena opustí domov – Další opatření pro případ, že se převrhne – Balím – Darebáctví kartáčků na zuby – Jiří a Harris balí – Hrozné chování Montmorencyho – Jdeme spát.

Potom jsme projednávali problém stravování. Jiří povídá:

„Začneme snídání.“ (Jiří je velice praktický). „Tedy k snídani budeme potřebovat pánev –“ Harris podotkl, že je nestravitelná; my jsme ho však jenom napomenuli, aby nebyl osel, a Jiří pokračoval: „– konvici na čaj, kotlík a lihový vaříč.“

„Rozhodně ne petrolejový,“ dodal Jiří a významně se na nás po díval. Harris i já jsme souhlasili.

Jednou jsme vzali s sebou petrolejový vaříč, ale to už jaktěživi neuděláme. Bylo to, jako bychom ten týden bydleli v obchodě s petrolejem. Tekl. Nikdy jsem neviděl nic hroznějšího, než když teče petrolej. Vaříč jsme měli ve špičce člunu a odtud tekla petrolej ke kormidlu, prosákl celý člun a všechno, co mu stálo v cestě, přeteklo do řeky, zamořil okolí a zkazil vzduch. Někdy vanul západní petrolejový vítr, jindy zas východní petrolejový vítr, chvílemi foukal severní petrolejový vítr nebo taky jižní petrolejový vítr. Ať však přicházel z arktických sněhů anebo vznikl na písčitých pláních pouště, přicházel k nám vždy stejně prosycený vůní petroleje.

A ten petrolej tekla a úplně pokazila západ slunce a měsíční paprsky rozhodně páchly petrolejem.

V Marlow jsme se mu pokusili utéci. Člun jsme nechali u mostu a šli jsme městem pěšky, abychom petroleji unikli, ale šel za námi. Celé město bylo plné petroleje. Prošli jsme hřbitovem. Zdálo se, že

lidé jsou tam pochováni v petroleji. Hlavní třída páchla petrolejem. Necháпали jsme, jak tam lidé mohou žít. Kráčeli jsme míle a míle směrem k Birminghamu, ale nebylo to nic platné, celá krajina byla napuštěna petrolejem.

Po tomto výletu jsme se sešli o půlnoci na opuštěném poli pod omšelým dubem a zakleli jsme se strašlivou přísahou (po celý týden jsme tu věc proklínali obyčejným, měšťáckým způsobem, ale tohle byl slavnostní úkon) – strašlivou přísahou, že už nikdy nevezmeme na žádnou loď petrolej.

Proto jsme se tentokrát rozhodli pro líh. I s tím je to dost špatné. Jíte lihovou paštiku a lihové pečivo. Ale líh na pálení, vstřebaný tělesnou soustavou ve větším množství, je zdravější než petrolej. Jako další pokrm k snídani navrhl Jiří vejce se slaninou, jež lze snadno připravit, studené maso, čaj, chléb s máslem a džem. K obědu, pravil, mohli bychom mít sušenky, studené maso, chléb s máslem a džem – nikoli však sýr. Sýr, stejně jako petrolej, se příliš roztahuje. Chce celý čluh pro sebe. Pronikne z obalu a všechno jím načichne. Nemůžete říci, zda jíte jablkový koláč nebo párek nebo jahody se smetanou. Jako byste pořád jedli sýr. Sýr má příliš mnoho vůně.

Vzpomínám si, jak jeden můj přítel koupil v Liverpoolu dva sýry. Byly to nádherné sýry, uleželé a měkké. Jejich zápach měl sílu dvou set koní, táhl se zaručeně do vzdálenosti tří mil a byl schopen porazit člověka na dvě stě yardů. Byl jsem tehdy v Liverpoolu a přítel se mě zeptal, jestli bych ty sýry nevzal do Londýna, poněvadž on se vrátí až asi za den nebo za dva a sýry už není možno dlouho schovávat.

„Ale s radostí, milý příteli,“ odpověděl jsem, „s radostí.“

Došel jsem si pro sýry a odvezl je v drožce. Byla to stará rachota, tažená chromým, dýchavičným náměsíčníkem, o kterém se jeho majitel během rozmluvy zmiňoval ve chvílích nadšení jako o koni. Položil jsem sýry na střechu a vyrazili jsme klopýtavým krokem rychlostí, která by mohla být ke cti i nejrychlejšímu parnímu válci,

jaký kdy byl vyroben, a všechno fungovalo vesele jako umíráček, dokud jsme nezahnuli za roh. Tam vítr zanesl zápach sýrů přímo na našeho oře. To ho probudilo, zděšeně zařehtal a vyrazil rychlostí tří mil za hodinu. Vítr stále foukal na něho, a než jsme dojeli na konec ulice, řítil se rychlostí skoro čtyř mil za hodinu, nechávaje lidi tělesně vadné a tlusté staré dámy v nedozírnu.

Na nádraží ho museli držet kromě kočího dva nosiči, a jsem přesvědčen, že by ho byli neudrželi, kdyby jeden z nich nebyl tak duchapřítomný, že mu zakryl nos kapesníkem a zapálil kus balicího papíru.

Koupil jsem si lístek a kráčel pyšně se sýry na nástupiště. Lidé se přede mnou uctivě rozestupovali. Vlak byl přeplněn a já musel nastoupit do oddělení, kde už bylo sedm cestujících. Jakýsi nevrlý starý pán měl nějaké námitky, já jsem však přesto vstoupil. Sýry jsem položil nahoru do sítě, s vlídným úsměvem jsem se vmáčkl mezi cestující a poznamenal, že je dnes horko. Za chvíli se starý pán začal vrtět.

„Je tu velmi dusno,“ řekl.

„Přímo k udušení,“ pravil muž vedle něho.

Potom oba začali čichat a při třetím čichnutí je to udeřilo přímo do prsou. Beze slova vstali a vyšli ven. Potom vstala tlustá dáma, řekla, že je hanba vyštvat takovým způsobem slušnou vdanou ženu, sebrala zavazadla a osm balíčků a odešla. Zbylí čtyři cestující chvíli seděli, až jeden zasmušilý muž v rohu, který podle obleku a celkového vzhledu měl cosi společného s pohřebním ústavem, pravil, že mu to připomíná mrtvé nemluvně. Nato se ostatní tři cestující hleděli dostat všichni najednou ze dveří a přitom se vzájemně zranili.

Usmál jsem se na černého pána a poznamenal jsem, že teď budeme mít celé oddělení pro sebe. Také on se přívětivě usmál a podotkl, že někteří lidé se dovedou pro maličkost rozčilit. Ale sotva jsme vyjeli, i on začal jevit podivnou stísněnost, a tak když jsme dojeli do Crewe, pozval jsem ho na skleničku. Souhlasil. Protlačili jsme se do bufetu, kde jsme čtvrt hodiny křičeli, dupali a mávali

deštníky, až konečně přišla mladá dáma a zeptala se, jestli si něco nepřejeme.

„Co si dáte?“ obrátil jsem se na svého přítele.

„Za půl koruny koňak, ale nekřtěný prosím, slečno,“ odpověděl. Když ho vypil, klidně odešel a nastoupil do jiného vozu, což mi připadalo velice neslušné.

Z Crewe jsem měl oddělení sám pro sebe, ačkoliv vlak byl přecpán. Na každé stanici, kde jsme zastavili, lidé, když viděli prázdný vůz, vrhli se k němu. „Sem, Marie, pojd' sem, tady je spousta místa.“ „Dobře, Tome, jdem tam,“ křičeli. Utíkali po nástupišti s těžkými zavazadly a strkali se u dveří, každý chtěl být už vevnitř. První otevřel dveře, vystoupil po schůdkách a zhroutil se do náruče muže, který stál za ním. Ostatní přišli, začichali, seskočili a natlačili se do jiných vozů nebo si doplatili na první třídu.

Z eustonského nádraží jsem odnesl sýry do domu svého přítele. Když jeho žena vstoupila do pokoje, chvíli čichala a potom řekla: „Co je to? Řekněte mi všechno, ať je to zpráva sebehorší.“

Odpověděl jsem:

„Jsou to sýry. Tom je koupil v Liverpoolu a požádal mě, abych je vzal s sebou.“

A dodal jsem, že doufám, že pochopí, že s tím nemám nic společného, a ona pravila, že je o tom přesvědčena, ale až se Tom vrátí, že si s ním promluví.

Můj přítel se zdržel v Liverpoolu déle, než předpokládal, a když se ani třetího dne nevrátil, jeho žena mě navštívila. Povídá:

„Co říkal Tom o těch sýrech?“

Odpověděl jsem, že nařídil, aby byly uloženy na vlhkém místě a aby na ně nikdo nesahal.

Řekla:

„Není pravděpodobné, že by na ně někdo sahal. Přičichl k nim?“

Odpověděl jsem, že myslím, že ano, a dodal jsem, že jak se zdá, mu na nich velice záleží.

„Myslíte, že by se zlobil, kdybych dala někomu zlatku, aby je někam odnesl a zakopal?“ zeptala se.

Odpověděl jsem, že by se patrně už nikdy neusmál.

To ji polekalo. Povídá:

„Nechtěl byste mu je schovat vy? Dovolte, abych vám je poslala.“

„Madam,“ pravil jsem, „já osobně mám rád vůni sýrů a na cestu, kterou jsem s nimi onehdy podnikl z Liverpoolu, budu vždycky vzpomínat jako na šťastné zakončení příjemné dovolené. Ale na tomto světě musíme brát ohled na jiné. Žena, pod jejíž střechou mám čest přebývat, je vdova, a pokud vím, snad i sirotek. Má silný, možno říci výmluvný odpor proti tomu, aby ji někdo, jak ona říká, ‚ničil‘. Instinktivně cítím, že přítomnost sýrů vašeho manžela v jejím domě by ji ‚ničila‘, a o mně nikdo nesmí říci, že ničím vdovu a sirotka.“

„Dobře tedy,“ odvětila žena mého přítele vstávajíc, „nemohu udělat nic jiného než vzít děti a odstěhovat se do hotelu, kde zůstanu, dokud se ty sýry nesnědí. Odmítám žít s nimi nadále pod jednou střechou.“

Udělala, jak řekla, a domácnost svěřila péči posluhovačce, která na otázku, jestli snese zápach sýrů, odpověděla: „Jaký zápach?“, a když byla přivedena do blízkosti sýrů a vyzvána, aby si důkladně přičichla, prohlásila, že cítí slabou vůni melounů. Z toho bylo zřejmé, že ovzduší panující v bytě této ženě málo ublíží, a proto ji tam nechali.

Hotelový účet činil patnáct guinejí a můj přítel, když všechno spočítal, shledal, že ho libra sýra přišla na osm a půl šilinku. Řekl, že si nesmírně rád sní kousek sýra, ale že na to nemá dost peněz, a proto rozhodl, že se sýrů zbaví. Hodil je do průplavu, ale musel je zase vylovit, protože loďníci si stěžovali. Prý se jim dělá mdlo. Potom je jedné temné noci odnesl do umrlčí komory. Našel je však ohledač mrtvol a strašně řádl.

Řekl, že křísení mrtvol je úklad, který ho má připravit o živobytí.

Můj přítel se jich konečně zbavil tak, že je odvezl do jednoho přímořského města a zakopal je na pobřeží. Toto místo se pak stalo

proslulým. Návštěvníci říkali, že si ještě nikdy nevšimli, jak je tam silný vzduch, a lidé slabí na prsa a souchotináři se tam hrnuli ještě po mnoho let.

Ačkoliv jím rád sýr, uznal jsem, že Jiří má pravdu, když odmítá vzít jej s sebou.

„Svačit nebudeme,“ řekl Jiří (Harris přitom protáhl obličej), „ale zato si dáme v sedm hodin vydatné chlapské jídlo. Bude to oběd, svačina a večeře současně.“

Harris dostal lepší náladu. Navrhoval masité paštiky; koláče s ovocem, studené maso, rajská jablíčka, ovoce a zeleninu. K pití jsme měli s sebou vzít jakýsi báječný hustý lektvar, Harrisův vynález, který smícháte s vodou a říkáte tomu limonáda, hodně čaje a láhev whisky pro případ, že bychom se převrhli, jak řekl Jiří.

Zdálo se mi, že Jiří se příliš obírá myšlenkou, že bychom se mohli převrhnout. Podle mého názoru to nebyl pravý postoj, jaký bylo třeba před naší cestou k věcem zaujmout.

Ale byl jsem rád, že s sebou bereme whisky.

Pivo a víno s sebou nevezmeme. Na řeku se nehodí. Dělají člověka ospalým a těžkopádným. Jedna sklenice večer, když se vydáte na zdravotní procházku městem a díváte se po děvčatech, je dobrá, ale nepijte, když vám slunce praží na hlavu a vy musíte těžce pracovat.

Sestavovali jsme seznam věcí, které vezmeme s sebou, a než jsme se večer rozešli, byl pěkně dlouhý. Příštího dne, to jest v pátek, jsme to všechno snesli a večer jsme se sešli, abychom balili. Na šaty jsme měli velký cestovní vak a na potraviny a na nádobí dva koše. Stůl jsme přistrčili k oknu, všechno jsme nakupili na hromadu doprostřed pokoje, usedli jsme kolem a dívali se na to.

Řekl jsem, že budu balit.

Jsem pyšný na to, jak umím balit. Balení je jednou z mnoha věcí, v nichž se vyznám líp než kterákoliv žijící osoba. (Někdy mě samého překvapuje, jak mnoho těch věcí je.) Tuto skutečnost jsem vyložil

Jiřímu a Harrisovi a řekl jsem jim, že bude nejlíp, když to nechají na mně. Přijali tento návrh s ochotou, která měla v sobě cosi neslušného. Jiří si zapálil dýmku a rozvalil se v lenošce a Harris dal nohy na stůl a zapálil si doutník.

Tak jsem si to ovšem nepředstavoval. Myslel jsem, že budu práci řídit; že Jiří a Harris si pod mým vedením budou počínat neobratně, že je každou chvíli odstrčím řka: „Ach ty –!“ „Počkej, já to udělám.“ „Takhle se to dělá, je to přece docela jednoduché!“ – že je vlastně budu, abych tak řekl, učil. Že se zachovali tímto způsobem, to mě rozčililo. Nic mě nerozčilí víc, než když vidím jiné lidi, jak sedí a nic nedělají, zatímco já pracuji.

Bydlel jsem kdysi s mužem, který mě takovýmto chováním přiváděl k šílenství. Když jsem něco dělal, povaloval se na pohovce a celé hodiny sledoval očima každé mé hnutí. Říkal, že mu opravdu dělá dobře pozorovat, jak se činím. Prý to v něm budí pocit, že život není jenom marný sen, který člověk prolelkuje a prozívá, ale ušlechtilý úkol, plný povinností a tvrdé práce. Často prý se diví, jak mohl existovat, předtím než poznal mne, protože ještě nikdy neměl příležitost pozorovat někoho, jak pracuje.

Takový já tedy nejsem. Nemohu klidně sedět a dívat se, jak se jiný člověk dře a lopotí. Okamžitě se mi chce vstát a dohlížet, chodit kolem s rukama v kapsách a radit mu, jak na to. Já už mám takovou energickou povahu. Nemohu za to.

Přesto jsem však nic neřekl a začal balit. Ukázalo se, že je to delší práce, než jsem si představoval. Konečně jsem však vak naplnil, sedl jsem si naň a utáhl řemínky.

„Boty tam nedáš?“ zeptal se Harris.

Rozhlédl jsem se a zjistil, že jsem na boty zapomněl. Takový je Harris. Nemohl mě upozornit dřív, až teprve když jsem vak zavřel a utáhl řemínky, samozřejmě. A Jiří se smál – tím svým rozčilujícím, nesmyslným, hloupým smíchem, při němž se mu div neroztrhly čelisti, smíchem, který mě vždycky rozzuří.

Otevřel jsem vak a vložil do něho boty, a právě když jsem ho chtěl zavřít, napadla mě strašná myšlenka. Dal jsem si tam kartáček na zuby? Nechápu, čím to je, ale já nikdy nevím, jestli jsem zabalil kartáček na zuby.

Můj kartáček na zuby je věc, která mě na cestách straší a která mění můj život v utrpení. V noci se mi zdává, že jsem ho nezabalil, probouzím se pokryt studeným potem, vyskočím z postele a hledám kartáček. A ráno ho zabalím, dřív než si vyčistím zuby, musím znovu rozbalit a vytáhnout ho a je to vždycky to poslední, co z vaku vytáhnou. Potom znovu balím a zapomenu ho a v poslední chvíli se musím pro něj vrátit nahoru a nést ho na nádraží zabalený v kapesníku.

Musel jsem ovšem všechno vytáhnout, a kartáček jsem samozřejmě nenašel. Všechny věci jsem přeházel a přivedl do stavu, v jakém patrně byly před stvořením světa, kdy panoval chaos. Kartáček Jiřího a Harrisův jsem ovšem našel osmnáctkrát, ale svůj jsem najít nemohl. Skládal jsem do vaku jednu věc po druhé, každou jsem nadzvedl a vytřepal. Našel jsem ho v botě. Musel jsem balit znova. Když jsem byl hotov, Jiří se zeptal, je-li tam mýdlo. Odpověděl jsem, že mi houby záleží, jestli tam mýdlo je nebo není, zacvakl jsem vak a utáhl řemínky a zjistil, že jsem si také zabalil pytlík s tabákem, a tak jsem musel vak znova otevřít. Když jsem ho konečně zavřel, bylo 10 hodin 5 minut, a ještě bylo třeba zabalit koše. Harris pravil, že se musíme vydat na cestu za necelých dvanáct hodin, a že proto bude nejlíp, když to dodělá on s Jiřím. Souhlasil jsem, sedl jsem si a ti dva se do toho dali.

Začali s lehkomyšlnou veselostí – měli zřejmě v úmyslu ukázat mi, jak se to dělá. Mlčel jsem. Jen jsem čekal. Až Jiří skončí na šibenici, Harris bude nejhorším baličem na tomto světě. Díval jsem se na hromady talířů a šálků, kotlíků, lahví, sklenic se zavařeninou, paštik, vaříčů, pečiva, rajských jablíček atd. a cítil jsem, že se blíží vzrušující chvíle.

Opravdu. Začali tím, že rozbili šálek. To bylo první, co udělali. Udělali to proto, aby dokázali, co dovedou, a aby na sebe upozornili.

Potom Harris postavil sklenici s jahodovým džemem na rajska jablíčka, rozmačkal je a museli je z koše vybírat čajovou lžičkou. Pak přišla řada na Jiřího. Šlápl na máslo. Nic jsem neříkal, jen jsem šel blíž, sedl si na kraj stolu a pozoroval je. To je dopálilo víc, než kdybych byl udělal nějakou poznámku. Cítil jsem to. Znervózňovalo a rozčilovalo je to, šlapali po věcech, kladli věci na sebe, a když je potřebovali, nemohli je najít. Paštiky dali na dno, na ně položili těžké věci a paštiky rozmačkali.

Všechno posypali solí – a co prováděli s máslem! V celém svém životě jsem neviděl dva lidi tak zacházet s kusem másla za šilink a dvě pence, jak to dělali oni. Když si je Jiří seškrábal z pantofle, snažili se nacpat je do kotlíku. Nechtělo tam vlézt, a co se tam dostalo, zase nechtělo ven. Konečně máslo vyškrábali, položili na židli, Harris si na ně sedl, máslo se na něho přilepilo a začali je hledat po celém pokoji.

„Přisahal bych, že jsem je položil na židli,“ řekl Jiří upřeně pohlížeje na prázdné sedadlo.

„Já sám jsem tě viděl, ani minuta to není,“ potvrzoval Harris.

Potom začali chodit po pokoji kolem dokola a hledali máslo. Když se uprostřed pokoje setkali, zadívali se jeden na druhého.

„Nejpodivnější věc, o jaké jsem kdy slyšel,“ řekl Jiří.

„Úplná záhada,“ pravil Harris.

Potom se Jiří dostal za Harrise a uviděl máslo.

„Vždyť je celou tu dobu tady,“ zvolal uraženě.

„Kde?“ vykřikl Harris a otočil se.

„Nemůžeš zůstat stát?“ zařval Jiří a vrhl se na Harrise.

Seškrábali máslo a dali je do čajové konvice.

Montmorency se ovšem pletl do všeho. Životní ctižádostí Montmorencyho je překážet a dát se za to proklínat. Může-li se vetřít někam, kde je obzvlášť nežádoucí, podaří-li se mu tak otravovat,

že lidé začnou šílet a házejí mu na hlavu, co jim přijde do ruky, pak ví, že nepromarnil den.

Schválně nechat někoho o sebe zakopnout a pak si dát celou hodinu bez přestání nadávat, to je jeho nejvyšší snaha a cíl, a podaří-li se mu ho dosáhnout, je nesnesitelně domýšlivý.

Přišel a usedl na věci, které se právě měly balit, a trpěl utkvělou představou, že kdykoliv Harris a Jiří po něčem vztáhnou ruku, hledají jeho studený, vlhký nos. Strčil nohu do džemu, nedal pokoj čajovým lžičkám, předstíral, že citróny jsou krysy, skočil do koše a zakousl tři, než ho Harris praštil pánví.

Harris tvrdil, že jsem Montmorencyho povzbuzoval. Nepovzbuzoval jsem ho. Pes jako Montmorency nepotřebuje povzbuzení. Je to přirozený, prvotní hřích, který je mu vrozen a který ho nutí dělat takové věci.

S balením jsme byli hotovi ve 12 hodin 50 minut. Harris si sedl na velký koš a řekl, že doufá, že se nic nerozbilo. Jiří mu odpověděl, že jestli se něco rozbilo, je to už rozbité, a tato úvaha Harrise zřejmě uklidnila. Dále řekl, že je ospalý. Všichni jsme byli ospalí. Té noci měl Harris spát u nás, a tak jsme všichni šli nahoru.

Házeli jsme mincí, kde má kdo spát. Harris měl spát se mnou. Povídá:

„Spíš raději na kraji nebo u zdi, Jerome?“

Odpověděl jsem, že nejraději spím v posteli.

Na to Harris, to že je staré.

Jiří se zeptal:

„V kolik hodin vás mám vzbudit, mládenci?“

Harris odpověděl:

„V sedm.“

Řekl jsem:

„Ne – v šest,“ protože jsem chtěl napsat několik dopisů.

Trochu jsme se o to s Harrisem pohádali, ale nakonec jsme spor urovnali tím, že jsme se dohodli na půl sedmé.

„Vzbud' nás v půl sedmé, Jiří,“ řekli jsme.

Jiří neodpověděl. A když jsme pátrali, proč neodpověděl, zjistili jsme, že už chvíli spí. Postavili jsme tedy umývadlo tak, aby do něho šlápl, až bude ráno vstávat, a také my jsme šli spát.

Kapitola V

Paní Poppetsová nás budí – Lenocho Jiří – Podvod s předpovídáním počasí – Naše zavazadla – Zpustlost malého chlapce – Lidé se shlukují kolem nás – Slavný odjezd a příjezd na Waterloooské nádraží – Neinformovanost zaměstnanců Jihozápadní dráhy o tak světských věcech, jako jsou vlaky – Plujeme, plujeme v nekrytém člunu.

Ráno mě vzbudila paní Poppetsová. Pravila:

„Víte, pane, že je skoro devět hodin?“

„Devět čeho?“ vykřikl jsem vyskočiv.

„Devět hodin,“ odpověděla klíčovou dírkou. „Řekla jsem si: to oni asi zaspali.“

Probudil jsem Harrise a řekl jsem mu to. Pravil:

„Myslel jsem, že jsi chtěl vstát v šest.“

„To jsem taky chtěl,“ odpověděl jsem. „Proč jsi mě nevzbudil?“

„Jak jsem tě mohl vzbudit, když jsi ty nevzbudil mne?“ odsekl.

„Takhle se dostaneme na vodu až po poledni. Divím se, že ses vůbec namáhal vstát.“

„Hm,“ odpověděl jsem, „máš štěstí, že jsem vstal. Kdybych tě nevzbudil, zůstal bys tady v posteli celých čtrnáct dní.“

Takto jsme na sebe vrčeli několik minut, až nás přerušilo Jiřího nestydaté chrápání. To nám poprvé od té chvíle, co jsme se probudili, připomnělo jeho existenci. Zde leží – muž, který se ptal, v kolik hodin nás má vzbudit – leží tu na zádech, s ústy otevřenými, se zdviženými koleny.

Opravdu nevím proč, ale pohled na jiného člověka spícího, když já jsem vzhůru, mě rozzuří. Pohoršuje mě, když vidím, jak se drahocenné vteřiny lidského života – drahocenné okamžiky, které se už nikdy nevrátí – promarní zvířecím spánkem.

Jiří tu zahazoval v odporné lenivosti neocenitelný dar času; jeho drahocenný život, z jehož každé vteřiny jednou bude skládat účty, mu unikal nevyužit. Mohl se cpát vejci a slaninou, dráždit psa, flirtovat se služkou, místo aby se tu válel, pohroužen v ducha ubíjející bezvědomí.

Bylo to strašné pomyšlení, které naráz zdrtilo mne i Harrise. Rozhodli jsme se, že ho zachráníme, a tento ušlechtilý úmysl nám dal zapomenout na naši hádku. Vrhli jsme se na něho, strhli jsme z něho přikrývku, Harris mu dal jednu pantoflem, já mu zařval do ucha, a Jiří se probudil.

„Co se děje?“ zaskuhral a posadil se.

„Vstávej, ty tupohlavý špalku!“ hulákal Harris. „Je tři čtvrtě na deset.“

„Co?“ vykřikl a vyskočil z postele rovnou do umývadla. „Kdo to sem, ke všem hromům, dal?“

Řekli jsme mu, že musí být hlupák, když umývadlo neviděl.

Oblékli jsme se, a když jsme chtěli dokončit toaletu, vzpomněli jsme si, že jsme zabalili kartáčky na zuby, kartáč na vlasy a hřeben (ten můj kartáček na zuby bude jednou má smrt, vím to), a museli jsme sejít dolů a vylovit je z vaku. Když jsme s tím byli hotovi, začal Jiří shánět holicí náčiní. Řekli jsme mu, že dnes se musí obejít bez holení, protože kvůli němu nebo kvůli někomu jemu podobnému nebudeme znova rozbalovat.

Řekl:

„Jste nemožní. Jak mohu jít takhle do City?“

Pro City to bylo jistě kruté, ale co nám záleželo na lidském utrpení? Jak to vyjádřil Harris svým obvyklým vulgárním způsobem, City to bude muset spolknout.

Šli jsme dolů k snídani. Montmorency si pozval dva jiné psy, aby se s ním přišli rozloučit, a ti si krátili čas tím, že se na prahu domu rvali. Uklidnili jsme je deštníkem a zasedli ke kotletám a studenému hovězímu.

Harris pravil:

„Důležité je dobře se nasnídat,“ a začal dvěma kotletami, řka, že je sní, dokud jsou horké, hovězí že může počkat.

Jiří popadl noviny a četl nám zprávy o neštěstích, která se stala při plavbě, a předpověď počasí, která prorokovala „déšť, chladno, vlhko až krásně“ (tohle byla nějaká mnohem příšernější odrůda počasí než obvykle), „občasné místní bouřky, východní vítr s povšechným zhoršením nad střední Anglií (Londýn a Lamanšský průliv). Tlak klesá.“

Myslím, že ze všech nesmyslných, rozčilujících bláznovství, která musíme snášet, je tenhle podvod s „předpovídáním počasí“ nejhorší. „Předpovídá“ přesně, jak bylo včera nebo předevčírem, a přesně opak toho, jak bude dnes.

Vzpomínám si, jak se mi kdysi na sklonku podzimu úplně zkazila dovolená tím, že jsme dali na hlášení o počasí v místních novinách. „Dnes očekáváme prudký déšť a bouřky,“ četli jsme v pondělí, a ne-jeli jsme proto na výlet a zůstali celý den doma, očekávající déšť. Okolo nás vyjížděli z města v bryčkách a v kočárech veselí a šťastní lidé, slunce svítilo a nikde ani mráčku.

„Ach,“ říkali jsme, dívající se na ně z okna, „ti budou promoklí, až se vrátí domů!“

Pochechtávali jsme se při pomyšlení, jak zmoknou, odešli jsme od okna, prohrabali oheň, vytáhli knihy a začali přerovnávat sbírky chaluh a škeblí. V poledne, když nám slunce pražilo do pokoje a horko se stávalo nesnesitelným, ptali jsme se, kdy vlastně začne ten prudký déšť a ty občasné bouřky.

„Přijdou odpoledne, uvidíte,“ ujišťovali jsme se navzájem. „Jak ti lidé promoknou! To bude legrace!“

V jednu přišla naše bytná a zeptala se, jestli nepůjdeme ven, když je tak krásně.

„Kdepak,“ odpověděli jsme se zchytralým úsměvem, „nepůjdeme. My nechceme zmoknout – ne, ne.“

A když odpoledne skoro minulo a po dešti nebylo ani potuchy, snažili jsme se utěšit myšlenkou, že se déšť přizene znenadání právě ve chvíli, kdy se lidé budou vracet a budou daleko od jakéhokoliv přístřeší, takže promoknou jako nikdy předtím. Nespadla však ani kapka, a tak skončil nádherný den a následující krásná noc. Druhého dne ráno jsme si přečetli, že „počasí se ustálí, bude teplo a krásně; velmi horko.“ Oblékli jsme si ty nejlehčí šaty, vyšli ven, a za půl hodiny se spustil liják, zvedl se ostrý, studený vítr a lilo a bylo větrno, jak byl den dlouhý. Vrátili jsme se domů s rýmou a revmatismem v celém těle a šli rovnou do postele.

Počasí je věc, která se vymyká mému chápání. Vůbec mu nerozumím. Tlakoměr není k ničemu. Klame právě tak jako předpověď v novinách.

V jednom hotelu v Oxfordu, kde jsem bydlel loni na jaře, visel tlakoměr, a když jsem tam přišel, ukazoval na „stálé, krásné počasí“. Venku celý den lilo jako z konve. Nedovedl jsem to pochopit. Zaťukal jsem na tlakoměr, ten poskočil a ukázal na „velmi sucho“. Podomek, který šel kolem, se zastavil a povídá, že to patrně platí pro zítřek. Já jsem se zas domníval, že to platilo pro předminulý týden, ale podomek řekl, že si myslí, že nikoliv.

Druhého dne ráno jsem zase zaťukal, tlakoměr ještě stoupl a lilo ještě víc. Ve středu jsem do něho praštil a ručička oběhla „stálé, krásné počasí“, „velmi sucho“ a „velké horko“; tam ji zastavil kolíček a nemohla dál. Dělal, co mohla, ale tlakoměr byl tak sestrojen, že nemohl prorokovat krásné počasí ještě důrazněji, aniž by se porouchal. Ručička chtěla zřejmě jít ještě dál a předpovídat sucho, katastrofální nedostatek vody, úpal, samum a podobné věci, ale kolíček jí v tom zabránil a musela se spokojit s tím, že ukazovala na obyčejné „velmi sucho“.

Zatím se déšť lil v nekonečných proudech a dolní část města byla pod vodou, poněvadž se rozvodnila řeka.

Podomek řekl, že je jisté, že *jednou* budeme mít delší období krásného počasí, a přečetl verš napsaný na vrcholku orákula:

*Dávno předpověděné dlouho potrvá,
náhle předpověděné rychle pomine.*

Toho léta se krásné počasí vůbec nedostavilo. Domnívám se, že ten přístroj předpovídal počasí na příští jaro.

Jsou ještě tlakoměry nového druhu, ty dlouhé, rovné. V těch se vůbec nevyznám. Jedna strana platí pro 10 hodin dopoledne včera, a druhá pro 10 hodin dopoledne dnes; jenže člověk nemůže být u tlakoměru vždycky tak časně. Klesá a stoupá na déšť a krásné počasí se silnějším nebo slabším větrem, na jednom konci je napsáno „Nly“, na druhém „Ely“ (co s tím má Ely společného)¹, a když na něj zaklepete, neřekne vám nic. A musíte ho seřadit podle výšky nad mořem a převést na Fahrenheita, a ani pak se nic nedovíte.

A je vůbec třeba počasí předpovídat? Nepohoda přijde tak jako tak a nic nám nepomůže trápit se předem nad tím, co nás čeká. Prorok, jakého máme rádi, je stařec, který se jednoho zvlášť ponurého rána, kdy bychom si zvlášť přáli, aby bylo krásně, rozhlédne po obzoru zvlášť znaleckým okem a řekne:

„Ba ne, pane, určitě se vyjasní. Uvidíte, že bude docela hezky, pane.“

„Ten se v tom ale vyzná,“ říkáme si, popřejeme mu dobrého dne a vyrazíme: „Je úžasné, jak tihle staří lidé dovedou předpovídat počasí.“

A cítíme k tomuto muži vřelou náklonnost, kterou nedovede ochladit ani skutečnost, že se *nevyjasní* a že celý den vytrvale prší. „Co na tom,“ řekneme si, „dělal, co mohl.“

Naproti tomu vůči člověku, který předpovídá špatné počasí, chováme pocity trpké a mstivé.

1 Slovní hříčka. Zkratka na tlakoměru zní stejně jako jméno města v Anglii. Pozn. překl.

„Myslíte, že se vyjasní?“ zavoláme bodře, když jdeme kolem něho.

„Ba ne, pane. Obávám se, že takhle zůstane celý den,“ odpoví potřásaje hlavou.

„Starý hlupák,“ zamručíme, „co *ten* o tom ví?“ A když se jeho zlá předpověď vyplní, vrátíme se s pocitem ještě většího hněvu proti němu a s nejasným dojmem, že tak či onak v tom měl prsty. Toho rána bylo příliš jasno a slunečno, než aby nás polekala předpověď, kterou předčítal Jiří a při níž by nám jinak byla stydla krev: „Tlakoměr klesá“, „atmosférické poruchy postupují směrem k jižní Evropě“ a „tlak klesá“. A tak když zjistil, že se mu nepodaří nás zničit a že jenom maří čas, popadl cigaretu, kterou jsem si sám pro sebe pečlivě stočil, a odešel.

Potom jsme s Harrisem dojedli několik maličkostí, které zbyly na stole, vyvlekli zavazadla před dům a čekali na drožku.

Když jsme všechna zavazadla snesli na hromadu, zdálo se, že je jich hodně. Byl tu velký cestovní vak, menší příruční vak, dva koše, velký balík svinutých příkrývek, čtyři nebo pět kabátů a pláště do deště, několik deštníků, v jednom pytlíku byl jenom meloun, protože byl příliš objemný a jinam by se nevešel, dvě libry hroznů v dalším pytlíku, japonský papírový slunečník a pánev, zabalená v papíru, protože do zavazadla pro svou délku nevlezla. Vypadalo to, jako by toho bylo trochu mnoho, a Harris a já jsme se za to začali poněkud stydět, ačkoliv nechápu proč. Žádná drožka kolem nejela, zato se však začali trousit uličníci, které ta podívaná zřejmě zajímala, a zastavovali se.

První se objevil Biggsův učedník. Biggs je náš zelinář a jeho veliké nadání spočívá v tom, že za učedníky si vybírá ty nejzpuštěnější kluky, jaké kdy civilizace zplodila. Objeví-li se mezi uličníky v našem okolí zvlášť ničemný exemplář, víme, že je to Biggsův nejnovější učedník. Slyšel jsem, že když byla spáchána známá vražda v ulici Great Coram, naše ulice okamžitě usoudila, že v té vraždě má určitě prsty

Biggsův učedník (tehdejší), a kdyby se mu bylo nepodařilo prokázat bezvadné alibi při křížovém výslechu, jemuž byl podroben pánem z čísla 19, kam si šel ráno po zločinu pro objednávky (za asistence pána z čísla 21, který byl náhodou před domem), bylo by to s ním zle dopadlo. Neznal jsem tehdejšího Biggsova učedníka, ale po tom, čeho jsem byl od té doby svědkem, byl bych jeho alibi nepřikládal velkou důležitost.

Biggsův učedník, jak jsem už řekl, se vynořil za rohem. Když se objevil na obzoru, bylo zřejmé, že velmi pospíchá, ale když spatřil Harrise, mne a Montmorencyho s našimi zavazadly, zpomalil krok a začal na nás civět. Harris a já jsme se na něho zamračili. Citlivější povahu by něco takového zranilo, avšak Biggsovi učedníci nebývají choulostiví. Zastavil se asi na krok od našeho prahu, opřel se o mříž, žvýkal stéblo slámy a nespouštěl nás z očí. Bylo zřejmé, že se rozhodl zůstat, aby viděl, jak to dopadne.

Za chvíli se objevil na protějším chodníku kupcův učedník. Biggsův učedník na něho zavolał:

„Hej, přízemí z dvačtyřicítky se stěhuje!“

Kupcův učedník přešel ulici a zaujal postavení na druhé straně prahu. Potom se tu zastavil mladý pán z ševcovské dílny a připojil se k Biggsovu učedníkovi, zatímco dozorce nad prázdnými sklenicemi od Modrých sloupů zaujal samostatné postavení u chodníku.

„Ti určitě nezemřou hladem, že ne?“ řekl pán z ševcovské dílny.

„Ty by sis taky vzal leccos s sebou,“ odpověděly Modré sloupy, „kdybys měl v malém člunu přeplout Atlantik.“

„Ti nechtěj přeplout Atlantik,“ přerušil ho Biggsův učedník, „jdou hledat Stanleyho.“

Zatím se shromáždil docela pěkný hlouček a lidé se ptali jeden druhého, co se děje. Jedni (mladá a nerozvázná část hloučku) tvrdili, že je to svatba a ženichem že je Harris, kdežto starší a rozumnější lidé se klonili k názoru, že je to pohřeb a já že jsem nebožtíkův bratr.

Konečně se objevila prázdná drožka (je to ulice, kudy zpravidla, když je nepotřebujete, projíždějí tři prázdné drožky za minutu, potloukají se tu a pletou se vám do cesty). Když jsme naložili sebe a své příslušenství a vyhodili z drožky dva Montmorencyho přátele, kteří se zřejmě zapřísáhli, že ho nikdy neopustí, odjížděli jsme za jáсотu davu. Biggsův učedník hodil za námi pro štěstí mrkev.

Na Waterlooské nádraží jsme dojeli v jedenáct hodin a zeptali se, kde stojí vlak, který odjíždí v jedenáct hodin pět minut. Samozřejmě že to nikdo nevěděl. Na Waterlooském nádraží nikdo nikdy neví, odkud který vlak vyjíždí nebo kam, když už vyjede, jede, zkrátka nevědí nic. Nosič, který nám nesl věci, se domníval, že vlak pojede z nástupiště číslo dvě, ale jiný nosič, s nímž tuto otázku projednával, slyšel někoho říkat, že pojede z nástupiště číslo jedna. Naproti tomu přednosta stanice byl přesvědčen, že vlak pojede z nástupiště, odkud vyjíždějí lokálky.

Abychom tu záležitost skončili, šli jsme nahoru a zeptali se výpravčího, a ten nám řekl, že právě potkal někoho, kdo ten vlak viděl na nástupišti číslo tři. Šli jsme na nástupiště číslo tři, ale tam nám lidé od dráhy řekli, že je to nejspíš rychlík do Southamptonu nebo lokálka do Windsoru. Byli však jisti, že to není vlak do Kingstonu, ale proč jsou jisti, to říci nemohli.

Potom řekl náš nosič, že si myslí, že to asi bude na hořejším nástupišti, zná prý ten vlak. Šli jsme tedy na hořejší nástupiště, vyhledali strojvůdce a zeptali se ho, jestli pojede do Kingstonu. Odpověděl, že to najisto neví, ale že myslí, že ano. Ostatně není-li to vlak, který jede v 11.05 do Kingstonu, pak je to prý zcela jistě vlak, který odjíždí v 9.32 do Virginia Wateru anebo rychlík, který jede v 10 hodin dopoledne na ostrov Wight nebo někam tím směrem. To všechno se prý dovíme, až tam přijedeme. Vsunuli jsme mu do ruky půlkorunu a prosili jsme ho, aby to byl vlak v 11.05 do Kingstonu.

„Na téhle trati,“ řekli jsme mu, „se nikdo nikdy nedoví, jaký je to vlak nebo kam jede. Znáte cestu, tiše se vytratíte a jedíte do Kingstonu.“

„No, já nevím, pánové,“ odpověděl ten šlechtitný muž, „ale myslím si, že nějaký vlak do Kingstonu jet musí, tak já to udělám. Dejte mi tu půlkorunu.“

Tak jsme se dostali do Kingstonu Londýnskou a Jihozápadní dráhou. Později jsme se dověděli, že vlak, kterým jsme jeli, byl ve skutečnosti osobní vlak do Exeteru a že na Waterlooském nádraží ho hledali několik hodin a nikdo nevěděl, kam se poděl.

Náš člun na nás čekal v Kingstonu přímo pod mostem. Odebrali jsme se k němu, uložili zavazadla a nalodili se.

„Všechno v pořádku, pánové?“ zeptal se majitel člunu.

„V pořádku,“ odpověděli jsme. A Harris u vesel, já u kormidla a Montmorency, nešťastný a hluboce nedůvěřivý, na přídi, jsme vyrazili na vodu, která se měla na čtrnáct dní stát naším domovem.

Kapitola VI

Kingston – Poučné poznámky o raných anglických dějinách – Poučné poznatky o vyřezávaném dubu a životě vůbec – Smutný případ Stivvingse mladšího – Úvahy o starožitnostech – Zapomněl jsem, že kormidluji – Zajímavý výsledek – Bludiště v Hampton Courtu – Harris jako průvodce.

Bylo nádherné jítro na konci jara nebo na počátku léta, podle toho, jak to vezmete, kdy něžný lesk trávy a listů přechází v tmavší zeleň a rok se podobá krásné mladé dívce, chvějící se podivným, probouzejícím se vzrušením na prahu ženství.

Podivné, zapadlé uličky Kingstonu tam, kde se svažují k řece, vyhlížely velmi malebně v oslňujícím slunečním světle. Třpytící se řeka a po ní plující čluny, stromy vroubená pobřežní stezka, na druhé straně pečlivě udržované vily, Harris v červeném a oranžovém saku své bývalé školy, při veslování těžce oddychující, v dálce prokmitající starý šedý palác Tudorů, to vše tvořilo zářivý obraz tak veselý, ale klidný, plný života a zároveň míru, že přestože bylo časné ráno, cítil jsem se ukolébán do snivé nálady.

Sníl jsem o Kingstonu čili „Kynningestunu“, jak se kdysi nazýval v dobách, kdy tu byli korunováni saští „kingové“. Velký Caesar tu přebrodil řeku a římské legie tábořily na svazích okolních návrší. Zdá se, že Caesar, tak jako později Alžběta, se zastavil všude, jenže on byl slušnější než dobrá královna Bess; nevlezl do každé hospody.

Panenská královna Anglie byla do hospod celá pryč. Na deset mil od Londýna by se sotva našla jediná, která za něco stála, do níž by se nebyla někdy podívala, v níž by se byla nezastavila nebo kde by nepřespala. Napadá mě: kdyby dejme tomu Harris obrátil list a stal se velkým a slušným člověkem a dotáhl to na ministerského předsedu

a pak zemřel, jestli by na hospody, do nichž chodíval, pověsili desku: „V tomto hostinci vypil Harris sklenici piva“; „Zde si dal Harris v létě 1888 dvě skotské“; „Odtud byl Harris vyhozen v prosinci 1886“.

Ne, bylo by těch hospod příliš mnoho! Slavnými by se staly ty, do nichž nikdy nevstročil. „Jediný hostinec v jižním Londýně, kde Harris nikdy nepil.“ Lidé by se tam hrnuli, aby zjistili, proč tam Harris nepil.

Jak asi ubohý, slabošský král Eduardek nenáviděl Kyningestun! Zmohla ho korunovační slavnost. Snad mu nedělala dobře kančí hlava, nadívaná v cukru vařenými švestkami (jsem přesvědčen, že mně by také nedělala dobře), měl už dost vína a medoviny, proto potichu opustil hlučnou hoduující společnost, aby tajně strávil klidnou chvíli při měsíčku se svou milovanou Elgíou.

Snad pozorovali z okna, držíce se za ruce, tichou měsíční záři na řece, zatímco ze vzdálených síní zazníval ohlas bujného hodování, přerývaný výbuchy tlumeného lomozu a hřmotu.

Vtom surový Odo a sv. Dunstan vpadnou prudce do tichého pokoje, zahrnou něžnou královnu sprostými urážkami a odvedou ubohého Eduardka zpět do hlučné společnosti opilých hodovníků.

Po letech, za zvuků bitevní vřavy, saští králové i saští hodovníci tu bok po boku našli smrt a sláva Kingstonu načas upadla, aby povstala znovu, když Hampton Court se stal sídlem Tudorů a Stuartů, a královské čluny, přivázané ke kůlům, se pohupovaly u břehu řeky a šviháci v pláštích živých barev sestupovali po schodech vedoucích k vodě a volali: „Hej, převoz! Pánbu vám to zaplatí!“

Mnohé staré domy tu vyprávějí velmi živě o dnech, kdy Kingston byl královským městem, kdy zde v blízkosti svého krále žili šlechtici a dvořané a kdy na dlouhé cestě vedoucí k bráně paláce celý den vesele řinčely zbraně, kdy zde bylo vidět vzpínající se koně, šustící hedvábí a samet a krásné tváře. Velké a prostorné domy s arkýřovými, mřížkovými okny, s obrovskými krby a lomenicemi vydechují ovzduší časů, kdy se nosily přiléhavé nohavice a kabátce, perlami

vyšívané náprsenky a kdy se odříkávaly nesrozumitelné přísahy. Ty domy byly vybudovány v době, „kdy lidé uměli stavět“. Tvrdé červené cihly se během času pevně stmelily a dubové schody ani dnes nepraskají a nevrzají, když se snažíte tiše po nich sejít. Zmínka o dubových schodištích mi připomíná, že v jednom kingstonském domě je nádherně vyřezávané dubové schodiště. Nyní je tam na tržišti obchod, ale kdysi to byl zřejmě palác jakési význačné osobnosti. Jeden můj přítel, který bydlí v Kingstonu, šel si tam jednoho dne koupit klobouk a v roztržitosti sáhl do kapsy a hned zaplatil.

Obchodníka (zná mého přítele) to přirozeně zpočátku trochu zarazilo, rychle se však vzpamatoval, a cíť, že je třeba cosi učinit, co by takové jednání ještě povzbudilo, zeptal se našeho hrdiny, jestli by se nechtěl podívat na krásnou řezbářskou práci. Můj přítel odpověděl, že by chtěl, a obchodník ho vedl přes krám a vzhůru po schodišti. Zábradlí bylo skvělým uměleckým dílem a stěna po celé cestě vzhůru byla obložena dubovými deskami s řezbami, které by byly ke cti každému paláci.

Ze schodiště vešli do salónu. Byla to velká, světlá místnost, vyzdobená tapetami s veselým, avšak poněkud křiklavým vzorem na modrém pozadí. Pokoj však nebyl nijak zvlášť pozoruhodný a můj přítel se divil, proč ho tam obchodník zavedl. Ten přistoupil k tapetě a zaklepal na ni. Ozval se dutý zvuk, jako když se na dřevo udeří.

„Dub,“ vysvětloval. „To všechno je vyřezávaný dub, až ke stropu. Stejná práce, jakou jste viděl na schodišti.“

„Ale proboha, člověče,“ vykřikl můj přítel, „snad nechcete říci, že jste vyřezávaný dub pokryl modrou tapetou?“

„Ano,“ zněla odpověď. „Stálo mě to velké peníze. Muselo se to nejdřív všechno zarovnat. Ale pokoj teď vypadá vesele. Předtím byl strašně ponurý.“

Nemohu říci, že to mám tomu člověku za zlé (což je pro něho jistě velkou úlevou). Z hlediska obyčejného majitele domu, toužícího brát život lehce, jak to jen jde – nikoliv ovšem z hlediska člověka,

posedlého sběratelskou vášní – je to docela rozumné. Vyřezávaný dub je příjemný na pohled a je milé mít ho kousek. Ale není pochyby o tom, že pro toho, kdo v něm nemá zálibu, je poněkud skličující v něm žít. Je to jako bydlet v kostele.

Ne, smutné na tom případě je to, že ten, kdo nestojí o vyřezávaný dub, má jím vyložený salón, zatímco lidé, kteří o něj stojí, musí platit obrovské sumy, aby ho získali. Zdá se, že takový je řád tohoto světa. Lidé mají to, co nechťejí, a to, co chtějí, mají ti druzí.

Ženatí muži mají ženy a nezdá se, že by o ně stáli. Ubozí mladí svobodní muži nařikají, že je nemohou dostat. Chudáci, kteří se sotva užíví, mají osm věčně hladových dětí. Bohatí staří manželé, kteří nemají, komu by zanechali peníze, umírají bezdětní.

Vezměte třeba dívky a jejich nápadníky. Ty, co mají nápadníky, nikdy je nechťejí. Říkají, že by byly raději bez nich, že jsou jim protivní, a proč se raději nejdou dvořit slečně Smithové a slečně Brownové, které jsou ošklivé a už postarší a žádné nápadníky nemají? Ony samy o nápadníky nestojí. Ani je nenapadne vdávat se. Není dobře myslet na takové věci. Člověku je z nich smutno. U nás ve škole byl chlapec, kterému říkali Sandford a Merton². Správně se jmenoval Stivings. V životě jsem tak zvláštního chlapce neviděl. On se opravdu rád učil! Míval strašné nepříjemnosti, že v posteli čte řecky, a pokud jde o francouzská nepravdivá slovesa, od těch ho prostě nebylo možno odtrhnout. Byl pln nepochopitelné a zvrácené snahy stát se pýchou rodičů a chloubou školy, získat vyznamenání, vyspět v moudrého muže, a podobných slabomyslných představ měl ještě víc. Nikdy jsem nepoznal podivnější stvoření, ovšem bylo to stvoření neškodné jako nenarozené nemluvně.

Nuže tento chlapec se vždycky asi tak dvakrát týdně rozstonal a nemohl jít do školy. Není na světě chlapce, který by tolik stonal

2 Jména hrdinů knihy pro mládež *Historie Sandforda a Mertona*, kterou v druhé polovině 18. století napsal anglický spisovatel Thomas Day. Pozn. překl.

jako ten Sandford a Merton. Vyskytla-li se na deset mil od něho nějaká známá nemoc, dostal ji a dala mu co proto. V nejteplejším létě míval zánět průdušek a o Vánocích sennou rýmu. Po šestitýdenním období sucha ho sklátilo revma, a když vyšel do listopadové mlhy, vrátil se domů se slunečním úžehem.

Jednou mu chudákovi vytrhali v narkóze všechny zuby a dali mu umělé, protože strašně trpíval bolestmi zubů; tyto bolesti se pak změnilly v neuralgii a v bolesti uší. Rýmy se nezbavil nikdy. Pustila ho jen jednou na devět neděl, kdy měl spálu. A omrzliny měl stále. Když v roce 1871 vypukla cholera, naše okolí jí zůstalo kupodivu ušetřeno. V celé farnosti se vyskytl jediný případ, a tím byl mladý Stivvings.

Kdykoliv onemocněl, musel zůstat v posteli, jíst kuřata, žloutkový krém a hrozny ze skleníku, on však plakal, protože mu nechtěli dovolit, aby se učil latinu, a taky mu vzali německou mluvnici.

A nám ostatním chlapcům, kteří bychom byli rádi obětovali pět školních let za jediný den nemoci a nijak jsme netoužili poskytnout svým rodičům záminku, aby na nás byli pyšní, se nepodařilo, aby nás alespoň v krku zaškrábalo. Honili jsme se v průvanu – a dělalo nám to dobře, byli jsme ještě zdravější. Jedli jsme věci, po kterých nám mělo být špatně, ale my jsme po nich tloustli a dostávali ještě větší chuť k jídlu. Ať jsme dělali, co chtěli, po ničem jsme se nerozstonali – dokud nenastaly prázdniny. V první den prázdnin jsme dostali rýmu, černý kašel a nejrůznější choroby, které trvaly, dokud znova nezačala škola. Pak vzdor všemu, co jsme proti tomu podnikali, jsme se náhle uzdravili a byli jsme zdravější než kdy jindy.

Takový je život; nejsme nic než tráva, která bývá požata, vhozena do pece a spálena.

Abych se vrátil k otázce vyřezávaného dubového dřeva. Naši pradědové museli mít velké porozumění pro umění a krásu. Vždyť všechny naše dnešní umělecké poklady jsou odněkud vykopané předměty denní potřeby, tři nebo čtyři sta let staré. Nevím, je-li nějaká

skutečná krása v těch starých polévkových talířích, pivních džbancích a kratiknotech, kterým dnes přikládáme takovou cenu, anebo je-li to pouze gloriola stáří, která je obklopuje a která jim v našich očích dodává kouzla. Starý „modrý porcelán“, který věšíme na stěny jako ozdobu, nebyl před několika staletími nic jiného, než obyčejné domácí, denně užívané nádobí. Růžoví pastýři a žluté pastýřky, které ukazujeme všem svým přátelům, aby nad nimi upadali v nadšení a tvářili se, že jim rozumějí, byly bezcennými ozdobami římsy nad krbem, které matka z osmnáctého století dávala cucat nemluvněti, aby neplakalo.

Bude tomu tak i v budoucnosti? Budou vždycky drahocennými poklady dneška bezcenné tretky minulosti? Budou řady našich talířů s namalovaným vrbovým listím stát nad krby boháčů v roce 2000 a něco? Budou bílé šálky se zlatým okrajem a s krásným zlatým květem (neznámého druhu) uvnitř, které dnes služky s lehkým srdcem rozbíjejí, pečlivě slepeny, postaveny na zvláštní poličku a oprašovány jen paní domu?

Nebo ten porcelánový pes, který zdobí mou ložnici v bytě, najatém i se zařízením. Je to bílý pes. Má modré oči. Jeho čenich je jemně červený s černými skvrnami. Hlavu má křečovitě vztyčenou a jeho výraz prozrazuje dobrotivost hraničící s pitomostí. Já sám se mu neobdivuji. Přiznávám, že když o něm uvažuji jako o uměleckém předmětu, dráždí mě. Nemyslící přátelé si z něho dělají legraci a sama má bytná nechová k němu žádný obdiv a jeho přítomnost omlouvá tím, že jí ho dala teta.

Ale je víc než pravděpodobné, že za dvě stě let bude ten pes někde vykopán bez nohou, s uraženým ocasem, a bude prodán jako starožitný porcelán a postaven do vitríny. Lidé ho budou kolem dokola obházet a obdivovat. Budou žasnout nad obdivuhodnou hloubkou barvy nosu a budou si říkat, jak krásný asi byl ten kousek ocasu, co se ztratil.

My, lidé tohoto století, nevidíme krásu toho psa. Pro nás je příliš všední. Je jako západ slunce a hvězdy: nežasneme nad jejich krásou,

protože pro naše oči to není nic nového. Zrovna tak je to i s tím porcelánovým psem. V roce 2288 se budou nad ním rozplývat obdivem. Výroba takových psů bude považována za zapomenuté umění. Naši potomci se budou divit, jak jsme to dělali, a budou nás chválit, jak jsme byli šikovní. S vroucností budou o nás mluvit jako „o těch velkých starých umělcích, jejichž umění kvetlo v devatenáctém století a kteří vytvářeli tak nádherné porcelánové psy“. O „vzorníku“, který dělala ve škole nejstarší dcera, se bude mluvit jako o „výšivce z doby viktoriánské“ a jeho cena bude téměř závratná. Po popraskaných a otlučených modrobílých džbánkách, které dnes najdete v kdejaké zájezdní hospodě, bude velká poptávka, budou se prodávat za ceny váhy ve zlatě a boháči je budou používat místo pohárů na červené víno. Návštěvníci z Japonska skoupí všechny „Dárky z Ramsgatu“ a „Vzpomínky na Margate“, které unikly zkáze, a odvezou je domů jako vzácné anglické starožitnosti.

V tomto okamžiku Harris odhodil vesla, vstal ze svého sedátka, lehl si na záda a zvedl nohy do vzduchu. Montmorency zavyl, udělal kotrmelec, hořejší koš se převrhl a všechny věci se vysypaly. Byl jsem poněkud překvapen, ale klid jsem neztratil. Zeptal jsem se docela vlídně:

„Copak? Proč to?“

„Proč to! Co –“

Ne, rozmyslel jsem si to, nebudu opakovat, co řekl Harris. Snad jsem si zasloužil pokárání, připouštím, ale nic neomlouvá neslušné a hrubé výrazy, zvláště u člověka, kterému, jak vím, se dostalo tak pečlivého vychování jako Harrisovi. Myslel jsem na jiné věci a zapomněl jsem, jak jistě každý snadno pochopí, že kormidluji, a následek toho byl, že jsme se důkladně seznámili s pobřežní stezkou. V první chvíli bylo těžko poznat, co jsme my a co je middlesexský břeh řeky; brzy jsme však na to přišli a odloučili jsme se od sebe. Harris však řekl, že toho má zatím dost, a prohlásil, že teď je řada na mně; a tak, poněvadž jsme byli v člunu, vystoupil jsem, uchopil vlečné lano

a táhl člun podél Hampton Courtu. Jak rád mám tu starou zeď, která se zde táhne podle řeky! Nikdy ji neminu bez pocitu, že pohled na ni ze mne dělá lepšího člověka. Je to taková líbezná, veselá, sladká stará zeď. Jaký by to byl krásný obraz: na jednom místě se plazí lišejník a jinde zase roste mech, tady vykukují přes zeď nesmělé mladé výhonky révy, aby viděly, co se děje na rušné řece, a kousek dál visí chumáč starého, střízlivého břečťanu. Na každých deseti yardech té staré zdi je padesát odstínů barev a barevných tónů. Kdybych uměl kreslit a dovedl malovat, určitě bych namaloval krásný obraz téhle staré zdi. Často jsem si myslel, jak krásně by se bydlelo v Hampton Courtu. Vypadá tak tiše a klidně a tolik se ten milý koutek hodí k toulkám za časného rána, než se sem nahrnou lidé.

Kdybych zde však měl skutečně bydlet, pochybuji, že by se mi to líbilo. Večery, kdy lampa vrhá tajemné stíny na vykládané stěny a ohlas vzdálených kroků zní studenými kamennými chodbami; hned se blíží, hned zas zmírání v dálce a všechno se noří v mrtvé ticho, v němž slyšíte jen tlukot vlastního srdce – takové večery by tu byly strašně nudné a tísnivé.

My muži a ženy jsme tvorové slunce. Milujeme světlo a život. Proto se tísníme v malých i velkých městech a venkov se rok od roku víc vyliďňuje. Za slunečního světla – ve dne, kdy Příroda kolem nás je plná života a ruchu, máme docela rádi holé stráně a hluboké lesy; ale v noci, kdy naše matka Země odchází spát a opouští nás bdící, ach! Svět se zdá tak opuštěný a my máme strach jako děti v ztichlém domě. Usedneme, dáme se do pláče a toužíme po ulicích osvětlených plynovými svítilnami, po zvuku lidských hlasů, chtěli bychom se podílet na tepu lidského života. Cítíme se tak bezmocní a malí v tom velkém tichu, kdy temné stromy šumí v nočním větru. Kolem nás je tolik duchů a jejich tiché vzdechy v nás budí pocit smutku. Shromážděme se ve velkých městech, zapalme obrovské ohně, ve kterých bude milión plynových světel a křičme a zpívejme společně a mějme pocit, že jsme stateční. Harris se mě zeptal, jestli

jsem byl někdy v bludišti v Hampton Courtu. Jednou tam prý šel, aby někomu ukázal, jak se z bludiště dostat. Prostudoval si plán a zjistil, že to bludiště je tak jednoduché, ba prostoduché, že je škoda dvou pencí vstupného. Harris poznamenal, že si myslí, že ten plán určitě nakreslil nějaký šprýmař, protože vůbec neodpovídal skutečnosti a jenom člověka mátl. Harris tam vzal jednoho svého bratrance z venkova. Řekl mu: „Vlezeme tam, abys mohl říct, žeš tam byl, ale je to velice jednoduché. Je nesmysl říkat tomu bludiště. Dáš se vždycky první zatačkou doprava. Budeme se tam procházet deset minut a pak půjdeme na oběd.“

Krátce potom, co vešli dovnitř, potkali několik lidí, kteří tvrdili, že tam jsou už tři čtvrtě hodiny a že toho už mají dost. Harris je vyzval, aby šli za ním, chtějí-li; on právě přišel, bludiště jenom obejde a zase vyjde ven. Řekli, že je velice laskav, a šli za ním.

Cestou přibrali ještě jiné lidi, kteří se chtěli dostat ven, až posbírali všechny lidi v bludišti. Lidé, kteří se už vzdali vší naděje, že se dostanou buď dovnitř, nebo ven, anebo že ještě někdy spatří svůj domov a své přátele, si při pohledu na Harrise a jeho družinu zase dodali odvahy a přidali se k průvodu, blahořečíce mu. Podle Harrisova odhadu šlo za ním celkem dvacet lidí. Jedna paní s dítětem, která tam byla celé dopoledne, se ho mermomocí chtěla držet za ruku ze strachu, aby se jí neztratil.

Harris stále zahýbal doprava; zdálo se však, že to nějak dlouho trvá, a jeho bratranec poznamenal, že je to podle všeho značně rozsáhlé bludiště.

„Ovšem, jedno z největších v Evropě,“ potvrdil Harris.

„Určitě,“ odpověděl bratranec, „protože jsme už ušli dobré dvě míle.“

I Harrisovi to už začínalo být divné, ale nepolevil, až přišli k místu, kde na zemi ležela půlka housky. Harrisův bratranec přísahal, že ji tam viděl už před sedmi minutami. Harris pravil: „To není možné!“, ale paní s dítětem prohlásila: „To tedy možné je!“, protože krátce

předtím, než potkala Harrise, vzala dítěti půl housky a na tomto místě ji zahodila. Dodala, že by byla šťastná, kdyby Harrise nebyla nikdy potkala, a vyjádřila přesvědčení, že je podvodník. Harris se rozzuřil, vytáhl plán a vyložil svou teorii.

„Plán by nám mohl pomoci,“ řekl někdo z té družiny, „kdybyste věděl, kde právě jsme.“

To Harris nevěděl a navrhl, že by bylo nejlíp vrátit se ke vchodu a začít znova. Pro druhou část návrhu, to jest začít znova, nebylo mnoho nadšení, ale naprostá jednomyslnost zavládla, pokud jde o prospěšnost návratu ke vchodu, a tak se obrátili a táhli zase za Harrisem opačným směrem. Za dalších deset minut se octli ve středu bludiště.

Harrise nejprve napadlo předstírat, že právě tam měl namířeno, ale dav se tvářil nebezpečně, a tak se rozhodl prohlásit, že je to náhoda.

Ostatně teď měli alespoň odkud vyjít. Věděli, kde jsou, znovu se poradili s plánem, všechno se zdálo jednodušší než dřív, a tak se vydali na cestu potřetí.

Za tři minuty byli znova ve středu bludiště.

Potom se už prostě nemohli dostat nikam. Ať zahrnuli kamkoliv, vždycky se vrátili do středu. Opakovalo se to tak pravidelně, že někteří lidé tam zůstali a čekali na ostatní, až obejdou bludiště a vrátí se k nim. Harris za chvíli znova vytáhl plán, ale pohled na plán dav jenom rozzuřil. Poradili Harrisovi, aby si z něho udělal natáčky na vlasy. Harris se prý nemohl ubránit dojmu, že se stal do jisté míry nepopulární.

Nakonec se všichni zbláznili a začali volat hlídače. Ten přišel, vylezl z vnější strany na žebřík a křičel na ně, kudy mají jít. Ale v jejich hlavách už byl takový zmatek, že byli neschopni cokoli pochopit, a tak jim hlídač poradil, aby zůstali stát, kde jsou, že přijde pro ně. Srazili se do hloučku a čekali. Hlídač slezl ze žebříku a vešel do bludiště.

Naneštěstí to byl mladý hlídač a s bludištěm neměl velké zkušenosti. Když vešel dovnitř, nemohl se k nim dostat a sám zabloudil. Chvilími ho viděli, jak pádí po druhé straně živého plotu, on viděl je, rozběhl se k nim, oni tam čekali asi pět minut a on se pak znova objevil přesně na témže místě a ptal se, kde byli.

Museli počkat, až se jeden starý hlídač vrátí od oběda. Teprve potom se dostali ven.

Harris řekl, že si myslí, pokud to může posoudit, že je to velice krásné bludiště. Umluvili jsme se, že se na zpáteční cestě pokusíme zavést tam Jiřího.

Kapitola VII

Řeka v nedělním hávu – Jak se oblékat při plavbě po řece – Příležitost pro muže – Harris nemá dost vkusu – Jiřího sako zvané blejzr – Den s naparáděnou mladou dámou – Náhrobek paní Thomasové – Muž, který nemá rád hroby, rakve a lebky – Harris zuří – Jeho názory na Jiřího, banky a limonádu – Harris řádí.

Harris mi vypravoval o svých zážitcích v bludišti, právě když jsme projížděli moulseyským zdymadlem. Trvalo nám to dost dlouho, protože jsme tam byli se svým člunem jediní a zdymadlo je to velké. Nepamatuji se, že bych byl kdy viděl na moulseyském zdymadle jen jediný člun. Myslím, že je to nejrušnější zdymadlo na řece, ani boulderské nevyjímaje.

Kdykoliv jsem se zastavil, abych pozoroval ruch na moulseyském zdymadle, nebylo vodu ani vidět pro oslňující směs světlých sak zvaných blejzry, křiklavých čapek, nápadných klobouků, pestrých slunečníků, hedvábných přehozů a plášťů, vlajících stuh a vkusných bílých obleků. Díváte-li se na zdymadlo z nábřeží, máte dojem, že je to obrovská krabice, do níž někdo naházel bez ladu a skladu květy všech barev a odstínů, a ty vytvořily pestrý koberec, který pokrývá každý koutek.

Za krásné neděle trvá tato podívaná skoro celý den, zatímco proti proudu i po proudu stojí před vraty zdymadla dlouhé řady dalších člunů, čekajících, až na ně přijde řada. Loďky připlouvají a mizí, takže se vám zdá, že sluncem ozářená řeka je od paláce až k hamptonskému kostelu plna teček barvy žluté, modré, oranžové, bílé, červené a růžové. Všichni obyvatelé Hamptonu a Moulsey si obléknou veslařský úbor, procházejí se kolem zdymadla se svými psy, flirtují, kouří, pozorují čluny, a to všechno, ty čapky a blejzry

mužů, hezké barevné šaty žen, roz dovádění psi, plující čluny, bílé plachty, rozkošná krajina a třpytící se voda, to všechno tvoří jeden z nejveselejších pohledů v blízkosti toho pochmurného starého města Londýna, jaké znám.

Tomu, kdo se rád obléká, dává řeka dobrou příležitost. My muži tu konečně můžeme ukázat *svůj* vkus a smysl pro barvy a podle mého názoru vycházíme z té zkoušky velmi čestně. Mám vždycky rád na svých věcech něco červeného – červeného a černého. Musím vám říct, že mám takové zlatohnědé vlasy, prý velmi pěkného odstínu, a tmavočervená barva se k nim krásně hodí. K té se zase podle mne hodí bledě modrá vázanka, takové ty boty z ruské kůže a červená hedvábná šerpa kolem pasu – šerpa se vyjímá mnohem lépe než pás.

Harris si zase libuje v odstínech barvy oranžové a žluté anebo v obou těch barvách, ale myslím, že si v tomhle ohledu nepočíná moudře. Jeho pleť je na žlutou barvu příliš tmavá. Žlutá mu nesluší – o tom nemůže být sporu. Radím mu, aby si jako základ vybral modrou barvu a zpestřil ji buď bílou nebo krémovou – ale kdepak! Čím má kdo při oblékání méně vkusu, tím je tvrdošijnější. Je to velká škoda, protože takhle se nikdy nebude líbit, a přitom existuje jedna nebo dvě barvy, v kterých by opravdu nevypadal tak zle, kdyby si nechal na hlavě klobouk.

Pro tento náš výlet si Jiří koupil několik nových věcí, které se mi nelíbí. Blejzr je křiklavý. Nechtěl bych, aby Jiří věděl, že si to myslím, ale opravdu nemám pro to jiné slovo. Přinesl ho domů a ukázal nám jej ve čtvrtek večer. Zeptali jsme se, jak té barvě říká, a on pravil, že nijak. Myslí prý, že ta barva nemá jméno. Prodavač mu řekl, že je to orientální vzor. Jiří si blejzr oblékl a zeptal se, jak se nám líbí. Harris prohlásil, že jako předmět, který se zjara pověsí nad květinový záhon, aby zaháněl ptáky, by takové sako získalo jeho uznání, ale udělalo by se mu špatně, kdyby jej měl vidět jako součást obleku na některé lidské bytosti, kromě margateského černocho. Jiří se skoro urazil, ale jak Harris řekl, proč se ptá, když o jeho mínění nestojí.

Co mne a Harrise na věci nejvíc znepokojuje, je obava, že se náš člun stane středem pozornosti.

Dívky se také nevyjímají na loďce zrovna špatně, jsou-li hezky oblečeny. Podle mého názoru nic není půvabnějšího než vkusný veslařský úbor. Ale „veslařský úbor“ – bylo by dobře, kdyby to všechny dámy pochopily – je oblek, který se hodí na loďku, a nikoliv jenom pod skleněný poklop. Jsou-li s vámi na loďce lidé, kteří místo na vyjížďku myslí jen a jen na svůj oblek, nemáte z výletu žádnou radost. Jednou jsem měl smůlu, že jsem se vydal na výlet po vodě s dvěma dámami tohoto druhu. To jsme si tenkrát užili!

Obě byly krásně oblečené – samá krajka a hedvábí, květiny, stuhy, něžné střevíčky a světlé rukavice. Jenže to bylo oblečení k fotografování, a ne na výlet po řece. Byly to „veslařské úbory“ podle francouzské módy. Bylo směšné prohánět se v nich někde, kde je opravdová země, vzduch a voda.

Jejich první námitka byla, že loďka není čistá. Otřeli jsme jim všechna sedátka a ujistili je, že loďka čistá je, ale ony nám nevěřily. Jedna přejela podušku ukazováčkem v rukavičce a výsledek ukázala té druhé, obě vzdychly a usedly s výrazem prvních křesťanských mučedníků, snažících se postavit se ke kůlu co nejpohodlněji. Když veslujete, nevyhnete se tomu, abyste tu a tam trochu nestříkali. Ukázalo se, že kapka vody to jejich oblečení zničí. Stopy po vodě nezmizí a na šatech navždy zůstane skvrna.

Seděl jsem vpředu. Dělal jsem, co jsem mohl. Zvedal jsem vesla alespoň dvě stopy vysoko, po každém záběru jsem počkal, až voda z vesel okapala, než jsem znovu zabral, a pokaždé když jsem měl vesla znovu ponořit, vybíral jsem si k tomu kousek klidné vody. (Veslař za mnou za chvíli pravil, že neumí dost dobře veslovat, aby se se mnou mohl sehrát, že tedy bude raději klidně sedět, a když dovolím, bude studovat můj způsob veslování. Prý ho zajímá.) Ale přesto, ať jsem se snažil jak chtěl, nemohl jsem zabránit, aby voda chvílemi na ty šaty nestříkla.

Dívky si nestěžovaly, přitulily se k sobě, stiskly pevně rty, a pokaždé když na ně dopadla kapka, přikrčily se a zachvěly. Pohled na ně, jak mlčky trpí, byl povznášející, ale mě rozčiloval. Jsem příliš citlivý. Vesloval jsem stále prudčeji a křečovitěji, a čím usilovněji jsem se snažil nestříkat, tím víc jsem stříkal.

Konečně jsem se vzdal. Řekl jsem, že přejdu k zadním veslům. Také zadní veslař byl přesvědčen, že to tak bude lepší, vyměnili jsme si tedy místa. Dámy mimoděk vydechly úlevou, když viděly, že jdu pryč, a na chvíli se rozveselily. Chudinky! Bylo by pro ně bývalo lépe, kdyby vzaly zavděk mnou. Muž, který zaujal mé místo, byl veselý, lehkomyšlný, tupý chlapík, který měl asi tolik citlivosti jako novofundlandské štěně. Mohli jste na něho celou hodinu vrhat vražedné pohledy a on si toho ani nevšiml a jestli si všiml, nedbal jich. Nasadil dobré, bujaré, rázné tempo, voda stříkala a dopadala na celou loďku jako vodotrysk a celá posádka se okamžitě napřímila. Když nastříkal na jedny ty šaty víc než půllitr vody, roztomile se zasmál a řekl:

„Velmi prosím za prominutí,“ a nabídl dívkám kapesník, aby vodu otřely.

„Ach, to nevadí,“ zašeptaly v odpověď ubohé dívky, nenápadně přes sebe přetáhly pokrývky a pláště a snažily se chránit se krajkovými slunečníky.

Při přesnídávce mnoho zkusily. Lidé chtěli, aby si sedly na trávu, ale tráva byla špinavá. Kmeny stromů, o něž se měly opřít, nebyly už patrně oprašovány po celé týdny. Rozprostřely si tedy na zem kapesníky a strnule na ně usedly. Někdo šel kolem s mísou hovězí paštiky, zakopl o kořen a paštika vyletěla z mísy. Naštěstí na ně nepadla, ale tato příhoda je upozornila na nové nebezpečí a zneklidnila je. Kdykoliv vstal někdo, kdo měl v ruce cosi, co by mohlo spadnout a potřísnit jim šaty, sledovaly ho očima s rostoucím neklidem, dokud si opět nesedl.

„A teď, děvčata,“ pravil vesele náš přítel zadní veslař, když bylo po všem, „pojd'te, musíte se dát do mytí.“

Zprvu mu nerozuměly. Když pochopily, co má na mysli, řekly, že bohužel neumějí mýt nádobí.

„To nic, hned vám to ukážu,“ zvolal, „je to ohromná legrace! Lehnete si na – totiž nahnete se nad břeh a vyšploucháte nádobí ve vodě.“

Starší sestra poznamenala, že nejsou na takovou práci vhodně oblečeny.

„Ach, šatům se nic nestane,“ řekl lehkomyšlně. „Podkasejte si je.“ A také je k tomu přiměl. Ujišťoval je, to že je na celém výletě právě to nejzábavnější. Dívky pravily, že je to velmi zajímavé.

Ted', když o tom přemýšlím, napadá mě, jestli ten mladý muž byl opravdu tak tupý, jak jsme si mysleli. Nebo byl – ne, to není možné! Měl takový prostý, dětský výraz!

Harris chtěl vystoupit u hamptonského kostela a podívat se na náhrobek paní Thomasové.

„Kdo byla paní Thomasová?“ zeptal jsem se.

„Jak to mám vědět?“ odpověděl Harris. „Ta dáma má zvláštní náhrobek a já ho chci vidět.“

Protestoval jsem. Nevím, je-li to tím, že mám nějakou vadu, ale já nikdy nebažil po náhrobních kamenech. Vím, že se sluší a patří, když přijdete do nějaké vsi nebo do města, abyste běželi na hřbitov a pokochali se pohledem na hroby. Je to však osvěžení, které si vždycky odepřu. Neláká mě prolézat za sípavými starci ponuré a studené kostely a číst náhrobní nápisy. Ani pohled na kousek prasklé mosazi, zasazené do kamene, mi neposkytuje to, čemu říkám opravdové štěstí.

Urážím ctihodné hrobaře klidem, který dovedu zachovat nad vzrušujícími nápisy, a nedostatkem nadšení pro rodovou historii místní honorace. Má špatně skrývaná touha co nejdřív zmizet zraňuje jejich city.

Jednoho zlatavého rána za slunného dne jsem stál opřen o nízkou kamennou zeď, která chránila malý venkovský kostelík, kouřil jsem a s hlubokou, tichou radostí jsem se opájel pohledem na krásu

krajiny, plnou míru – šedý, starý kostel, porostlý břečťanem, s krásnými vyřezávanými dveřmi, bílá cesta, vinoucí se dolů z kopce mezi dvěma řadami vysokých jilmů, doškové střechy, vykukující nad přistřiženými živými ploty, stříbrná řeka v údolí a v pozadí lesnaté pahorky.

Byl to rozkošný pohled. Idylický, poetický, povznášející. Cítil jsem se dobrý a ušlechtilý. Umiňoval jsem si, že už nikdy nebudu hříšný a špatný. Přál jsem si, abych sem mohl přijít a žít tu, nikdy se už nedopustit ničeho nesprávného, vést bezúhonný, krásný život, mít stříbrné vlasy, až zestárnu, a jiné podobné věci.

V té chvíli jsem odpustil všem svým přátelům a příbuzným jejich špatnost a darebáctví a žehnal jim. Nevěděli, že jim žehnám. Šli svou neřestnou cestou dál, nevědouce o tom, co já, daleko v této klidné vsi, pro ně dělám; ale udělal jsem to a přál jsem si, abych jim mohl oznámit, že jsem to udělal, protože jsem toužil učinit je šťastnými. Byl jsem ještě ponořen do těchto vznešených, něžných myšlenek, když mé snění bylo přerušeno pronikavým, pisklavým hlasem:

„Dobře, pane, už jdu, už jdu. Dobře, pane, jen okamžik strpení.“ Vzhlédl jsem a spatřil starého, plešatého muže, pajdajícího ke mně přes hřbitov. V ruce nesl obrovský svazek klíčů, který se při každém jeho kroku rozkýval a rozchřestil.

Mlčky a důstojně jsem mu pokynul, aby odešel, ale on se stále blížil a každou chvíli zaječel:

„Už jdu, pane, už jdu. Trochu kulhám. Už nejsem tak čiperný, jak jsem býval. Tudy, pane.“

„Jděte pryč, vy bídný starče,“ řekl jsem.

„Nemohl jsem přijít dřív, pane,“ odpověděl. „Má žena vás uviděla teprve před chvílí. Pojd'te za mnou, pane.“

„Jděte pryč,“ opakoval jsem, „odejděte dřív, než přeskočím zeď a zabiju vás.“

Zdálo se, že je překvapen.

„Vy nechcete vidět náhrobky?“ zeptal se.

„Ne,“ odpověděl jsem. „Nechci. Chci zůstat zde, opřen o tuto starou drsnou zeď. Jděte pryč a nevyrušujte mě. Jsem přeplněn krásnými a ušlechtilými myšlenkami a chci tak zůstat, protože je mi při tom hezky a dobře. Neobtěžujte mě, nedrážděte mě, neplašte všechny mé lepší city tím svým hloupým náhrobkovým nesmyslem. Jděte pryč, najděte si někoho, kdo by vás lacino pochoval, a já zaplatím polovičku výloh.“

To ho na chvíli zmátlo. Promnul si oči a pozorně se na mne zadíval. Napohled jsem vypadal docela lidsky. Nedovedl to pochopit. Řekl:

„Vy nejste zdejší? Vy tady nežijete?“

„Ne,“ odpověděl jsem. „Nežiju. Kdybych tu žil *já*, nežil byste *vy*!“

„Tak teda,“ pokračoval, „chcete vidět náhrobky – hroby, kde jsou pochovaní lidi, rozumíte? – Rakve!“

„Vy jste ale nechápavý!“ odpověděl jsem podrážděně. „Nechci náhrobky – vaše náhrobky. Proč bych je měl vidět? Naše rodina má své vlastní hroby. Můj strýc Podger má dokonce na hřbitově v Kensal Greenu hrobku, která je pýchou celého kraje; do hrobky mého děda v Bow se pohodlně vejde osm návštěvníků a moje prarabeta Zuzana má na hřbitově ve Finchley vyzděný hrob s pomníkem, na němž je vytesáno cosi jako kávová konvice, a hrob je obložen na šest palců kolem dokola bílým kamenem nejlepší jakosti, který stál těžké peníze. Až budu mít náladu na hroby, půjdu se pokochat tam. Nestojím o hroby cizích lidí. Až vás pochovají, přijdu se podívat na váš hrob. To je všechno, co pro vás mohu udělat.“

Rozplakal se. Řekl, že nad jedním náhrobkem je kousek kamene, o němž někdo prohlásil, že je to asi zbytek mužské postavy, a že na jiném jsou vytesána nějaká slova, která se dosud nikomu nepodařilo rozluštit.

Setrval jsem ve své zatvřelosti a on zaúpěl bolestným hlasem: „Nechcete se alespoň podívat na pamětní okno?“

Ani to jsem nechtěl vidět. Vypálil tedy svou poslední ránu. Přistoupil blíž a sípavě zašeptal:

„Mám dole v kryptě dvě lebky, pojd'te se na ně podívat. Jen se pojd'te podívat na ty lebky! Jste mladý muž na dovolené a chcete něco užít. Pojd'te se podívat na ty lebky!“

Otočil jsem se a prchl, a jak tak běžím, slyším za sebou volání: „Ach, pojd'te se podívat na ty lebky, vraťte se a pojd'te se podívat na ty lebky!“

Harris si však libuje v hrobkách, hrobech, pomnících a náhrobních nápisech a pomyšlení, že neuvidí náhrobek paní Thomasové, ho přivádělo k šílenství. Na náhrobek paní Thomasové se prý těšil od chvíle, co se začalo mluvit o naší cestě; nebyl by se k nám prý vůbec připojil, nebýt naděje, že uvidí náhrobek paní Thomasové. Připomněl jsem mu Jiřího, a také že musíme být v pět hodin v Sheppertonu, kde se s ním máme sejít, a tu se jeho zlost obrátila na Jiřího. Proč se Jiří celý den povaluje a nechá nás, abychom se sami dřeli s touhle těžkou bárkou nahoru a dolů po řece jen proto, abychom se s ním sešli? Proč by nemohl přijít a něco dělat? Proč si nemohl vzít volno a jet hned s námi? Čert vezmi banku! K čemu v té bance vlastně je?

„Kdykoliv jsem tam přišel, nikdy jsem neviděl, že by něco dělal. Sedí celý den za kouskem skla a snaží se vypadat, že něco dělá. K čemu je člověk za kouskem skla? Já musím pracovat, abych se uživil. Proč on nepracuje? K čemu tam je, a vůbec k čemu jsou ty jejich banky? Vezmou od tebe peníze, a když potom napíšeš šek, vrátí jej celý počmáraný slovy ‚Není krytí‘, ‚Obráťte se na vystavovatele‘. K čemu je to dobré? Tenhle kousek mi provedli minulý týden dvakrát. Už si to nedám dlouho líbit. Zruším svůj účet. Kdyby tu byl Jiří, mohli jsme se jít podívat na ten náhrobek. Vůbec nevěřím, že je v bance. Někde se potlouká, to je to, a my abychom se dřeli. Vystoupím na břeh a půjdu se někam napít.“

Upozornil jsem ho, že daleko široko není hospoda. Začal nadávat na řeku, a k čemu prý je řeka dobrá a jestli každý, kdo se vydá na řeku, má zemřít žízni?

Když je Harris v takovéhle náladě, je nejlíp ho nechat. Vybourí se a dá pokoj.

Připomněl jsem mu, že máme v koši ovocný sirup a na přídí velkou nádobu vody, stačí obojí smíchat a je z toho studený a občerstvující nápoj.

Nato začal nadávat na sirup a „podobné břechky pro děti“, jak říkal zázvorovému pivu, malinové šťávě atd., atd. Takové věci prý jen kazí žaludek, ničí tělo a jsou příčinou poloviny zločinů v Anglii. Přesto však – jak prohlásil – něco pít musí, vylezl na sedátko a nahnul se pro láhev. Poněvadž byla až na dně koše, nemohl ji najít, musel se nahýbat stále víc a víc, a poněvadž se v této vratké poloze snažil ještě kormidlovat, zatáhl za nesprávné lano, člun narazil na břeh, při nárazu Harris uklouzl a vletěl po hlavě rovnou do koše. Chvilí v něm stál na hlavě s nohama trčícíma do vzduchu a držel se okrajů člunu jako klíště. Ze samého strachu, aby nespádl do vody, se neodvážil ani hnout a musel tak zůstat, dokud se mi nepodařilo chytit ho za nohy a vytáhnout ven, což ho ještě víc rozzuřilo.

Kapitola VIII

Vyděračství – Jak mu čelit – Sobecké a hrubé chování majitelů pobřežních pozemků – Tabulky s „výstrahou“ – Harrisovy nekřesťanské pocity – Harris zpívá komickou píseň – Vznešená společnost – Hanebné chování dvou zpustlých mladíků – Několik užitečných informací – Jiří si koupí bendžo.

Zastavili jsme se pod vrby blízko Kemptonského parku a obědvali jsme. Je to hezké místočko – rozkošná travnatá rovinka, táhnoucí se podél břehu pod převýslými vrby. Právě jsme začínali třetí chod – chléb s džemem, když přišel jakýsi pán ve vestě a s krátkou dýmku a ptal se, jestli víme, že jsme neoprávněně vstoupili na cizí pozemek. Odpověděli jsme, že jsme té věci ještě nevěnovali dostatečnou pozornost, abychom si mohli v tomto ohledu utvořit konečný úsudek, a dá-li nám čestné slovo, že se skutečně dopouštíme přestupku, bez dalšího váhání mu uvěříme.

Dal nám žádané ujištění, my jsme mu poděkovali, ale on se nehýbal a zdálo se, že je nespokojen, proto jsme se zeptali, co bychom ještě mohli pro něho udělat. Harris, který se vždy chová kamarádsky, mu nabídl krajíček chleba s džemem.

Domnívám se, že byl členem nějakého spolku zapřísáhlých odpůrců chleba s džemem, neboť jej příkře odmítl, jako by byl pohoršen, že jím měl být uveden v pokušení, a dodal, že je jeho povinností nás vyhnat.

Harris řekl, že je-li to povinnost, měla by být vykonána, a zeptal se, co podle jeho mínění je nejlepší způsob, jak této povinnosti učinit zadost. Harris je to, čemu se říká dobře urostlý muž velikosti asi tak číslo jedna, a je svalnatý a kostnatý. Chlapík si ho změřil od hlavy k patě a řekl, že se půjde poradit s majitelem a nahází nás do vody.

Samozřejmě že jsme ho už nespatriili, chtěl jenom dostat šilink. Na březích řeky se člověk setká s mnoha hrubci, kteří si v létě opatřují docela slušný příjem tím, že se potloukají po břehu a vydírají tímto způsobem nezkušené hlupáky. Tvrdí, že je posílá majitel. Správný postup vůči takovým lidem je říci jim, jak se jmenujete, kde bydlíte, a nechat na majiteli – má-li s tím skutečně něco společného –, aby vás žaloval a dokázal, jakou škodu jste mu způsobili tím, že jste seděli na kousku jeho pozemku. Ale lidé jsou většinou tak nesmírně líní a bojácní, že raději podporují podvod, podvolují se mu, než aby jej s trochou ráznosti odmítli. Jsou-li někdy skutečně vinni majitelé, měli by být pranýřováni. Sobectví majitelů pobřežních pozemků rok od roku roste. Kdyby mohli, nejraději by celou Temží uzavřeli. Na menších přítocích a v zátokách to už dělají. Zarazí do dna řeky kůly a od jednoho břehu k druhému natáhnou řetězy a na každý strom přitlučou obrovskou tabuli s výstrahou. Pohled na tyto výstrahy probouzí v mém nitru všechny zlé pudy. Zmocní se mě touha strhnout je a otloukat je o hlavu toho, kdo je vyvěsil, tak dlouho, až ho zabiju. Potom bych ho pochoval a tu tabuli bych mu položil na hrob jako náhrobní kámen.

Zmínil jsem se o těchto svých pocitech Harrisovi a ten prohlásil, že jeho pocity jsou ještě horší. Nejenže by chtěl zabít toho, kdo ty tabule dal vyvěsit, ale nejraději by povraždil celou jeho rodinu, všechny přátele a příbuzné a potom by mu podpálil dům. To mi připadalo příliš silné a nijak jsem se tím netajil, ale Harris odpověděl: „Patřilo by jim to, a ještě bych nad spáleništěm zazpíval komickou píseň.“

Krvelačná Harrisova řeč mě zarmoutila. Nikdy bychom neměli dovolit, aby se smysl pro spravedlnost zvrhl v obyčejnou pomstychtivost. Trvalo dlouho, než jsem přiměl Harrise, aby zaujal k té věci křesťanštější stanovisko, ale konečně se mi to podařilo a Harris slíbil, že by rozhodně ušetřil přátele a příbuzné a že by nad spáleništěm komické písně nezpíval.

Nikdy jste Harrise neslyšeli zpívat komickou píseň, proto nemůžete ocenit službu, kterou jsem prokázal lidstvu. Jednou z Harrisových utkvělých myšlenek je, že *umí* zazpívat komickou píseň. Naproti tomu utkvělou myšlenkou Harrisových přátel, kteří ho slyšeli, jak se pokouší takovou píseň zazpívat, je, že to *neumí*, umět nikdy nebude a že by se mu nemělo dovolit, aby se o to pokoušel. Když Harrise ve společnosti požádají, aby zazpíval, odpoví: „Dobrá, ale já umím zpívat jen komické písně.“ Řekne to tónem, který naznačuje, že to, jak on tyto písně zpívá, je cosi, co byste měli uslyšet a umřít.

„Ach, to je hezké,“ pronese hostitelka, „zazpívejte nám, pane Harris.“ Harris vstane a kráčí k pianu s blahovolným úsměvem šlechtického muže, který se právě chystá někoho obdarovat.

„Teď prosím o ticho,“ požádá hostitelka otáčejíc se, „pan Harris zazpívá komickou píseň.“

„Ach, to se nasmějeme,“ šeptají hosté, přibíhají ze zimní zahrady, vyběhnou po schodech a začnou shánět jeden druhého po všech koutech domu, nahrnou se do salónu, usednou kolem a všichni se zubí už napřed.

Potom Harris začne.

Nu, při komické písni se na hlas mnoho nehledí. Neočekáváte správný přednes a správné tvoření tónů. Nevadí vám, když zpěvák uprostřed nějakého tónu zjistí, že je příliš vysoko, a přeskočí níž. Na nějakém tom taktu nesejde. Nevadí vám, když je zpěvák dva takty před doprovodem, uprostřed verše přestane, aby se dohodl s pianistou, a pak začne znova. Očekáváte však slova.

Neočekáváte, že si zpěvák nepamatuje víc než první tři verše první sloky a že je bude opakovat tak dlouho, dokud nepřijde na řadu sbor. Neočekáváte, že zpěvák zmlkne uprostřed verše, zasměje se a prohlásí, že je to zvláštní, ale že si nemůže zaboha vzpomenout, jak je to dál, neočekáváte, že se bude snažit dát si to v duchu dohromady, že si na to najednou vzpomene, až když se dostal k docela jiné části písně, bez jediného slova upozornění zpěv přeruší, vrátí se a ihned vám to

přednese. Neočekáváte – ale bude nejlíp, když vám předvedu ukázkou Harrisova způsobu zpěvu komické písně. Úsudek si udělejte sami.

HARRIS (*stojí před pianem a osloví nedočkavý dav*): „Víte, obávám se, že je to velice stará věc. Patrně ji všichni znáte, že ano? Je to však jediná píseň, kterou umím. Je to soudcová píseň ze *Slintáčku* – ne, ne ze *Slintáčku* – chci říci – vy víte, co chci říci – z něčeho jiného, že ano? Musíte všichni zpívat sbor, ano?“

(*Spokojené mručení a nedočkavost připojit se ke sboru. Nervózní pianista zahraje se skvělým přednesem předehru k soudcově písni ze „Zasedání poroty“. Nastává okamžik, kdy má vpadnout Harris. Harris to nezpozoruje. Nervózní pianista začne hrát předehru znovu a Harris, který právě začal zpívat, vychrlí první dva verše písně ministra námořnictva ze „Slintáčku“. Nervózní pianista se pokusí pokračovat v předehře, pak se vzdá, snaží se dohonit Harrise doprovodem k soudcově písni ze „Zasedání poroty“, zjistí však, že se tento doprovod k slovům nehodí, snaží se vzpomenout si, co dělá a kde je, cítí, že ho opouští vědomí, a jako když utne, přestane hrát.*)

HARRIS (*snaží se pianistu vlídně povzbudit*): „Všechno je v pořádku. Děláte to velmi dobře – opravdu. Račte pokračovat.“

NERVÓZNÍ PIANISTA: „Obávám se, že jde o omyl. Co vlastně zpíváte?“

HARRIS (*rychle*): „Soudcovu píseň ze Zasedání poroty přece. Vy ji neznáte?“

NĚJAKÝ HARRISŮV PŘÍTEL (*z pozadí pokoje*): „Ne, tu nezpíváš, ty vrtáku, zpíváš admirálovu píseň ze *Slintáčku*.“

(*Dlouhé hádání mezi Harrisem a Harrisovým přítelem, co to Harris vlastně zpívá. Přítel konečně prohlásí, že nezáleží na tom, co Harris zpívá, jen když se toho bude držet a bude to zpívat, a Harris, zřejmě zmítán pocitem utrpeného bezpráví, požádá pianistu, aby začal znovu. Pianista tedy začne hrát předehru k admirálově písni a Harris, využiv přestávky v hudbě, kterou považuje za vhodný okamžik, aby začal zpívat, spustí.*)

HARRIS: „Když jsem byl mlád, byl ze mne advokát...“

(Všeobecný výbuch smíchu, který Harris považuje za pochvalu. Pianista si vzpomene na ženu a na rodinu, vzdá se nerovného zápasu a odejde. Jeho místo zaujme muž se silnějšími nervy.)

NOVÝ PIANISTA *(bodře)*: „Tak teda, starouši, ty začneš a já se přidám. Předehrou se trápit nebudem.“

HARRIS *(kterému pomalu začíná svítat, oč jde – se smíchem)*: „Pro boha svatého, prosím za prominutí. Ovšem – smíchal jsem ty dvě písně dohromady. To mě Jenkins popletl, rozumíte? Tak začnem.“

(Zpívá. Jeho hlas jako by vycházel ze sklepa. Připomíná první tlumenou výstrahu blížícího se zemětřesení.)

*„Když jsem byl mlád,
můj pán byl advokát...”*

(Stranou k pianistovi): „Je to moc nízko, starouši. Nemáš-li nic proti tomu, začnem znova.“

(Zpívá znova první dva verše, tentokrát vysokým falsetem. Velké překvapení mezi obecenstvem. Nervózní stará dáma u krbu se dá do pláče a musí být vyvedena z místnosti.)

HARRIS *(pokračuje)*:

*„Metl jsem okna a metl jsem dveře
a –“*

Ne, ne, čistil jsem okna u hlavního vchodu. Leštil jsem podlahu – ne, hrome – prosím za prominutí – to je ale legrace, ne a ne si na ten verš vzpomenout. A já – a já – ale co, přejdem k refrénu a uvidíme, jak to dopadne. *(Zpívá)*:

*„A já didl didl didl didl didl didl dý,
dodnes jsem velitelem loďstva králóóóovny.
A ted’ sbor opakuje poslední dva verše.“*

SBOR:

*„A on didl didl didl didl didl didl dý,
dodnes je velitelem loďstva králoóóovny.“*

Harris si jakživ neuvědomí, jakého osla ze sebe dělá a jak otravuje lidi, kteří mu nikdy neublížili. Opravdu si představuje, že jim poskytl báječný požitek a slibuje, že po večeři zazpívá další komic-kou píseň.

Zmínka o komických písních a o společenských večírcích mi připomněla zajímavou příhodu, kterou jsem zažil a která – poněvadž osvětluje duševní činnost lidské povahy jako takové – měla by podle mého názoru být na těchto stránkách zaznamenána.

Byl jsem v elegantní a velice vzdělané společnosti. Měli jsme na sobě nejlepší šaty, mluvili jsme vybraně a všichni, kromě dvou mladých mužů – byli to studenti, kteří se právě vrátili z Německa – jsme byli velice šťastni. Ti dva byli obyčejní mladíci a zdálo se, že jsou netrpěliví a rozmrzelí, a jako by se nudili. Popravdě jsme byli pro ně příliš chytří. Na naše vtipné, ale vybrané rozhovory a na náš vytríbený vkus prostě nestačili. Nehodili se mezi nás. Vůbec tam nepatřili. Na tom jsme se později všichni shodli.

Hráli jsme morceaux³ slavných německých mistrů. Hovořili jsme o filozofii a o etice. Flirtovali jsme s půvabnou důstojností. Byli jsme i veselí – velmi vybraným způsobem.

Po večeři někdo přednesl francouzskou báseň a my jsme prohlásili, že je krásná. Potom jedna dáma španělsky zazpívala sentimentální baladu, po níž někteří z nás zaplakali – tak byla ta balada dojemná. Potom ti dva mladíci vstali a zeptali se, jestli jsme někdy slyšeli pana Slossenn Boschena (který právě přišel a je dole v jídel-ně) zpívat jeho znamenitou německou komickou píseň.

3 Skladby. Pozn. překl.

Pokud jsme se mohli upamatovat, nikdo z nás ji neslyšel.

Mladíci řekli, že je to nejveselejší píseň, jaká kdy byla napsána, a že, chceme-li, požádají pana Slossenn Boschena, jehož velmi dobře znají, aby ji zazpíval. Je prý tak směšná, že když ji pan Slossenn Boschen jednou zpíval před německým císařem, museli ho (německého císaře) odnést a položit do postele.

Nikdo prý ji nedovede zazpívat tak jako pan Slossenn Boschen. Je při tom od začátku do konce tak strašně vážný, že byste řekli, že přednáší nějakou tragédii, což ovšem té písni dodává ještě větší směšnosti. Ani přízvukem, ani chováním prý nedá najevo, že zpívá něco směšného – tím by všechno zkazil. Je to jeho vážný, téměř dojmavý výraz, který tuto píseň činí tak neodolatelně zábavnou. Prohlásili jsme, že toužíme tu píseň uslyšet a že bychom se rádi pořádně zasmáli. Šli tedy dolů pro pana Slossenn Boschena.

Zdálo se, že píseň zazpívá velmi rád, neboť ihned přišel nahoru a bez řečí usedl k pianu.

„To se pobavíte! To se nasmějete!“ šeptali oba mladíci, když přecházeli pokoj, aby zaujali nenápadné postavení za profesorovými zády.

Herr Slossenn Boschen se doprovázel sám. Předehra zrovna nenaznačovala, že jde o komickou píseň. Byla to tajemná, strašidelná melodie. Skoro nám naskakovala husí kůže, ale šeptem jsme se ujišťovali, že je to německý způsob, a těšili jsme se, jak se pobavíme.

Já sám německy nerozumím. Učil jsem se němčině ve škole, ale za dva roky potom, co jsem školu opustil, jsem všechno zapomněl, a od té doby mi bylo líp. Přesto jsem však nechtěl, aby přítomní zpozorovali mou nevědomost, vymyslel jsem si tedy něco, co jsem pokládal za velmi dobrý nápad. Nespouštěl jsem z těch dvou studentů oka a dělal jsem to, co oni. Když se pochechtávali, pochechtával jsem se také, když zařičeli smíchem, i já jsem zařičel a chvílemi jsem ještě sám od sebe navíc přidal lehký úsměv, jako bych byl zachytil zrnko humoru, které ostatním uniklo. To jsem považoval za obzvlášť důmyslné.

Jak píseň pokračovala, všiml jsem si, že i mnoho jiných lidí upírá zrak na ty dva mladé muže, zrovna jako já. Také oni se pochechtávali, když se mladíci pochechtávali, a řehtali se, když se mladíci řehtali. A poněvadž se ti dva mladíci pochechtávali, řehtali a vybuchovali smíchem bez přestání po celou píseň, všechno šlo jako na drátku.

A přece se zdálo, že ten německý profesor není spokojen. Zpočátku, když jsme se začali smát, objevil se na jeho obličeji výraz krajního překvapení, jako by smích byl to poslední, co očekával jako odezvu na svůj výkon. Bylo nám to velmi k smíchu. Říkali jsme si, že jeho vážné chování vydá za polovici celé té legrace. Nejmenší náznak z jeho strany, že ví, jak je směšný, by všechno pokazil. Když jsme se nepřestávali smát, jeho překvapení ustoupilo rozmrzelosti a opovržení. Mračil se na nás na všechny (vyjma) těch dvou mladíků, kteří stáli za ním a které nemohl vidět. Svíjeli jsme se smíchem. Navzájem jsme se ujišťovali, že tahle píseň bude naše smrt. Tvrdili jsme, že už sama její slova stačí, aby u nás vyvolala křeče smíchu, a k tomu ještě ta předstíraná vážnost – ne, to bylo přespříliš!

Při poslední sloce překonal sám sebe. Vrhla na nás pohledy tak soustředěné zuřivosti, že nebyť předchozího upozornění, že je to německý způsob přednesu komické písně, byli bychom z toho znervózňeli. Naplnil strašidelný nápěv tak tklivým výrazem bolesti, že bychom se byli rozplakali, kdybychom byli nevěděli, že se jedná o komickou píseň.

Skončil za burácivého smíchu. Shodli jsme se, že je to nejsměšnější píseň, jakou jsme v životě slyšeli. Divili jsme se, jak je možné, že si lidé všeobecně myslí, že Němci nemají smysl pro humor, když mají takové písně. Zeptali jsme se profesora, proč nepřeložil píseň do angličtiny, aby jí rozuměli i prostí lidé a aby poznali, jak má komická píseň opravdu vypadat.

V tu chvíli Herr Slossenn Boschen vstal a začal zuřit. Nadával nám německy (z čehož jsem usoudil, že je to pro tento účel zvlášť

vhodný jazyk), vyskakoval, hrozil pěstmi a zahrnul nás všemi anglickými nadávkami, které znal. V celém životě se mu prý nedostalo takové urážky.

Ukázalo se, že ta píseň vůbec nebyla komická. Vyprávěla o mladé dívce, která žila v Harckém pohoří a obětovala život, aby zachránila duši svého milence, milenec umřel a potkal její duši ve vzduchu, v poslední sloce ji však nechal a odešel s jinou duší – další podrobnosti mi nejsou známy, vím však, že to bylo velmi smutné. Herr Boschen řekl, že tu píseň zpíval jednou německému císaři a on (německý císař) vzlykal jako malé dítě. On (Herr Boschen) řekl, že tato píseň je obecně považována za jednu z nejtragičtějších a nejdojemnějších německých písní.

Byla to pro nás trapná situace – velice trapná. Nevěděli jsme, co říci. Hledali jsme ty dva mladíky, kteří to spískali, ale ti nenápadně opustili dům okamžitě, jakmile píseň dozněla.

To byl konec toho večírku. Nikdy jsem neviděl společnost rozejít se tak tiše a neformálně. Ani jsme se jeden s druhým nerozloučili. Odcházel jsem dolů po jednom, opatrně našlapující a držíce se ve stínu. Šeptem jsme požádali sluhu o klobouky a kabáty, sami jsme si otevřeli dveře, vyklouzli ven a rychle zahnuli za roh, vyhýbajíce se pokud možno jeden druhému. Od té doby jsem se nikdy mnoho nezajímal o německé písně.

V půl čtvrté jsme dorazili k sunburyskému zdymadlu. Právě zde, než doplujete k vratům, je řeka líbezně krásná, hladina nad zdymadlem je rozkošná; ale nepokoušejte se tu veslovat proti proudu. Jednou jsem se o to pokusil. Vesloval jsem a zeptal jsem se kamarádů, kteří byli u kormidla, jestli se podle jejich názoru zde dá veslovat proti proudu, a oni řekli ano, proč by to nešlo, ale musím veslovat pořádně. Když toto prohlásili, byli jsme právě pod můstkem, který spojuje oba jezy. Sehnul jsem se nad vesly, napřímil se a dal se do toho.

Šlo mi to nádherně. Dostal jsem se, jak se říká, do tempa. Zaměstnal jsem všechno: paže, nohy i záda. Nasadil jsem pěkné, rychlé, ost-

ré tempo a vesloval opravdu velkolepě. Moji dva přátelé tvrdili, že je radost dívat se na mne. Po pěti minutách mě napadlo, že už bychom mohli být u hráze, a rozhlédl jsem se. Byli jsme pod můstkem přesně na místě, kde jsem začal, a ti dva idioti div nepukli smíchem. Dřel jsem se jako blázen, a člun se ani nehnul. Ted' už přenechávám jiným, aby veslovali nad zdymadlem proti silnému proudu. Pluli jsme do Waltonu – ten je na osadu při řece trochu velký. Jako jiná města na řece, sahá k vodě jen úzkým cípkem, takže z člunu vám připadá jako vesnice, která má všehovšudy nějakých šest domů. Windsor a Abingdon jsou jediná města mezi Londýnem a Oxfordem, z nichž, jste-li na řece, něco uvidíte. Ostatní se schovávají za rohem a na řeku jen vykukují jedinou ulicí. Vzdávám jim díky za to, že jsou tak ohleduplná a přenechávají břehy řeky lesům, polím a vodním dílům.

Dokonce i Reading, který se snaží ze všech sil pokazit, zašpinit a zohyzdit řeku tak daleko, kam jen může dosáhnout, je natolik slušný, že velkou část své ošklivé tváře skrývá před lidskými zraky. Caesar měl samozřejmě ve Waltonu nějakou tu maličkost – tábor, opevnění nebo něco podobného. Caesar si na řeku potrpěl. Taky královna Alžběta tu byla. Té ženské se nez bavíte, ať se vrtnete kamkoliv. I Cromwell a Brandshaw (ne ten, co sepsal jízdní řád, ale ten, co připravil krále Karla I. o krk) tu pobývali. Musela to být docela zábavná společnost.

Ve waltonském kostele je „udidlo hubatých“. Ve starých dobách používali téhle věci ke krocení ženských jazyků. Dnes se to už nedělá. Asi proto, že není dost železa a nic jiného k takovému účelu není dost pevné.

V kostele jsou také pozoruhodné náhrobky. Bá! jsem se, že se mi nepodaří Harrise od jejich prohlídky odradit, ale asi si na ně nevzpomněl, a jeli jsme tedy dál. Nad mostem se řeka strašně kroutí. Je to malebný pohled, ale z hlediska toho, kdo vleče loď nebo vesluje, je to rozčilující a vyvolává to hádky mezi tím, kdo táhne, a tím, kdo kormidluje.

Na pravém břehu vidíte Oatland Park. Je to slavné staré sídlo. Jindřich VIII. je někomu ukradl, už jsem zapomněl komu, a sám tam bydlel. V parku je jeskyně, kterou si můžete za poplatek prohlédnout a o které se tvrdí, že je podivuhodná, ale já jsem v ní mnoho neviděl. Zesnulá vévodkyně z Yorku, která žila v Oatlandu, měla velice ráda psy a měla jich nesmírné množství. Dala zřídit zvláštní hřbitov, kam je pochovávala, když uhynuli, leží jich tam asi padesát. Každý má náhrobní kámen s nápisem.

Řekl bych, že si to zaslouží právě tak jako průměrný křesťan. U Cornwayských kůlů – v prvním ohybu nad waltonským mostem – byla svedena bitva mezi Caesarem a Cassivelaunem. Cassivelaunus upravil řeku pro Caesara tak, že do ní zarazil plno kůlů (bezpochyby na ně přitloukl tabule s výstrahou). Ale Caesar přesto řeku přebrodiv. Od téhle řeky se Caesar nedal zahnat. Takového člověka bychom teď potřebovali na zdymadlech.

Halliford a Shepperton, dvě malá městečka, jsou v místech, kde se dotýkají řeky, hezká, ale jinak na nich není nic pozoruhodného. Na sheppertonském hřbitově je však náhrobní kámen s veršovaným nápisem. Znervózňovala mě obava, že Harris bude chtít vystoupit, aby kolem toho kamene okouněl. Když jsme se blížili k Sheppertonu, uviděl jsem, jak upírá toužebný pohled na přístaviště, ale podařilo se mi srazit mu obrátným pohybem čepici do vody a v rozčilení, aby ji vylovil, a v rozhořčení nad mou nešikovností zapomněl na své milované hroby.

Ve Weybridgi se vlévají společně do Temže Wey (hezka malá říčka, až do Guildfordu splavná pro menší lodě; je to jeden z říčních toků, které se stále chystám prozkoumat, ale ještě jsem to neudělal), Bourne a Basingtonský průplav. Zdymadlo je přímo proti městu a první věc, kterou jsme uviděli, když jsme se k němu přiblížili na dohled, byl Jiřího blejzr na jedněch vratech zdymadla. Při bližším průzkumu jsme zjistili, že Jiří vězí v něm.

Montmorency se dal do zuřivého štěkotu, já jsem křičel, Harris řval. Jiří mával kloboukem a odpovídal křikem. Hlídač zdymadla se

přihnal s pramicí v domněnání, že někdo spadl do zdymadla, a když zjistil, že tam nespádl nikdo, zdálo se, že ho to mrzí.

Jiří si nesl dost podivný balík, zabalený v nepromokavém plátně. Balík byl na jednom konci kulatý a plochý a na druhé straně z něho trčela dlouhá, rovná rukověť.

„Co je to?“ zeptal se Harris. „Pánev?“

„Ne,“ odpověděl Jiří a v očích mu zaplál zvláštní divoký lesk, „jsou teď strašně v módě. Kdekdo na řece je má. Je to bendžo.“

„Nevěděl jsem, že umíš hrát na bendžo!“ vykřikli jsme s Harrisem zároveň.

„No, to zrovna ne,“ odpověděl Jiří, „ale je to prý velice snadné. Kromě toho jsem dostal návod, jak na bendžo hrát.“

Kapitola IX

Jiří se seznamuje s prací – Pohanské pudy vlečných lan – Nevděčné chování dvojskifu – Ti, kteří člun vlečou, a ti, kteří se v něm vezou – K čemu lze použít milenců – Podivné zmizení starší dámy – Čím větší spěch, tím menší rychlost – Být vlečen děvčaty: napínavý zážitek – Zmizelo zdymadlo aneb začarovaná řeka – Hudba – Zachránění!

Ted', když jsme měli Jiřího, přidělili jsme mu hned práci. Není třeba se zmiňovat o tom, že se mu do ní vůbec nechťelo. Vykládal nám, že těžce pracoval v City. Harris, který má tvrdou povahu a nemá sklon k soucitu, řekl:

„Ted' zase pro změnu budeš těžce pracovat na řece. Změna člověku prospívá. Ať už jsi venku!“

Svědomí – i když to bylo Jiřího svědomí – mu nedovolilo, aby měl námitky, poznamenal jen, že by snad bylo pro něho lépe, kdyby zůstal v člunu a připravil svačinu, zatímco Harris a já bychom člun vlekli, protože příprava svačiny je práce namáhavá a Harris i já vypadáme unaveně. Odpověděli jsme mu tím, že jsme mu podali vlečné lano. Vzal je a vystoupil na břeh.

Vlečné lano má do sebe cosi podivného a nevysvětlitelného. Stočíte je s takovou trpělivostí a péčí, s jakou skládáte nový pár kalhot, a když je za pět minut zvednete, je z něho příšerná, duši pobuřující motanice.

Nechci se vás dotknout, ale jsem pevně přesvědčen, že kdybyste vzali obyčejné vlečné lano, natáhli je rovně přes pole a obrátili se k němu na třicet vteřin zády, shledali byste, až byste se zase otočili, že se proměnilo v hromádku uprostřed pole, že se zkroutilo, nadělalo na sobě uzly, ztratilo oba konce a je samá smyčka. Nezbylo by

vám než usednout do trávy a za neustálého proklínání lano nejméně půl hodiny rozmotávat.

To je mínění o vlečných lanech jako takových. Mohou být ovšem čestné výjimky. Neříkám, že nejsou. Mohou být vlečná lana, která jsou pýchou svého povolání – svědomitá, spolehlivá vlečná lana – lana, která si nepředstavují, že jsou háčkování, a nesnaží se udělat ze sebe háčkovanou pokrývku na postel ve chvíli, kdy je necháte o samotě. Říkám, že *mohou* být taková lana, a upřímně doufám, že jsou. Ale ještě jsem takové lano neviděl.

Zmíněné vlečné lano jsem položil do člunu sám, než jsme dopluli k zdymadlu. Harris se ho nesměl ani dotknout, protože je nedbalý. Pomalu a opatrně jsem je stočil do osmičky, uprostřed svázal, přeložil na polovic a opatrně jsem je položil na dno člunu. Harris je vědecky zvedl a dal je Jiřímu do ruky. Jiří lano pevně uchopil, držel je daleko od sebe a začal je rozvíjet, jako by rozbaloval novorozeně z plenek. Dříve než odvinul dvanáct yardů, podobala se ta věc špatně udělané rohožce.

Je to vždycky tak a ve spojení s tím se odehraje vždycky stejná scéna. Muž na břehu, který se snaží lano rozmotat, myslí, že to zavinil ten, kdo je svinoval. A když si nějaký muž na řece něco myslí, nenechá si to pro sebe.

„Co jsi z toho vlastně chtěl udělat? Rybářskou síť? Tys to ale pěkně zamotal! Nemůžeš lano pořádně svinout, ty hlupáku?“ nepřestává nadávat za divokého zápasu s lanem. Položí je na navigaci, běhá kolem a snaží se najít konec.

Naproti tomu muž, který lano svinul, si myslí, že jedinou příčinou zmatku je muž, který se snaží lano rozvinout.

„Když jsi je vzal do ruky, bylo v pořádku,“ zvolá pohrdavě. „Proč nemyslíš na to, co děláš? Všechno jen odflinkneš. Ty bys zašmodrchal i popravčí kůl, jak tě znám.“

A mají na sebe takovou zlost, že by jeden druhého nejraději na tom lanu pověsil. Uplyne deset minut a první muž vyrazí výkřik

a zešílí, tančí po lanu a snaží se je narovnat tím, že je chytí, kde ho právě napadne, a začne tahat. Samozřejmě že se lano ještě víc zamotá. Druhý muž vyleze z člunu a jde mu na pomoc, pletou se jeden druhému do cesty a překážejí si. Oba chytí stejný kus lana, každý táhne jiným směrem a ani jeden z nich nedovede pochopit, kde se lano vlastně zachytilo. Konečně lano rozmotají, otočí se a zjistí, že člun uplaval a míří přímo k jezu.

Sám jsem byl jednou svědkem takové příhody. Bylo to u Boveney, jednoho celkem větrného rána. Pluli jsme dolů po proudu, a když jsme vyjeli ze zatáčky, spatřili jsme na břehu dva muže. Hleděli na sebe s tak zmateným a bezmocně nešťastným výrazem, jaký jsem na žádné lidské tváři ani předtím, ani potom nikdy neviděl. Drželi dlouhé vlečné lano a bylo zřejmé, že se něco přihodilo, proto jsme zpomalili a zeptali se jich, co se stalo.

„Uplaval nám člun,“ odpověděli nedůtklivě. „Jen jsme vystoupili, abychom rozmotali vlečné lano, a než jsme se stačili ohlédnout, člun byl pryč.“

Zdálo se, že jsou nemile dotčeni chováním svého člunu. Zřejmě je považovali za neslušné a nevděčné.

Našli jsme uprchlíka o dvě míle níž, zachyceného v rákosí, a přivlekli jim ho zpět. Vsadím se, že celý týden mu nedali další příležitost k útěku.

Nikdy nezapomenu na ty dva muže, jak pobíhali po břehu s lanem v ruce sem tam a hledali svůj člun.

U řeky je člověk svědkem mnoha podivných příhod, spojených s vlečením lodi. Často uvidíte dva muže, kteří vlečou člun a rázně kráčejí vpřed. Jsou zabrání do živé rozmluvy, zatímco muž ve člunu sto yardů za nimi na ně marně křičí, aby se zastavili, a v zoufalství zuřivě mává vesly. Něco se stalo, buď se ulomilo kormidlo, nebo z člunu vypadl hák, nebo mu spadl do vody klobouk a rychle plyne po proudu. Volá na ně, aby se zastavili – zpočátku mírně a zdvořile.

„Hej, zastavte na minutu, ano?“ křičí bodře. „Spadl mi do vody klobouk.“

Potom: „Hej! Tome – Dicku! Neslyšíte?“ tentokrát už jeho volání není tak přívětivé.

Potom: „Hej! Aby hrom do vás, vy bezhlaví pitomci! Hej! Zastavte! Ach vy –“

Poté vyskočí, pobíhá po člunu sem tam, řve, až zrudne, a proklíná celý svět. A kluci na břehu se zastavují, pošklebují se mu a házejí na něho kamení, když je mívá, vlečen rychlostí čtyř mil za hodinu, a nemůže vystoupit.

Mnoha nesnázím tohoto druhu by bylo možno se vyhnout, kdyby si ti, kteří člun vlečou, neustále připomínali, že *vlečou*, a častěji se ohlíželi, aby zjistili, jak se daří muži v člunu. Nejlepší je, když člun vleče jedna osoba. Jsou-li u toho dva, povídají si a zapomenou, že vlečou, a člun sám, který za těchto okolností klade jen malý odpor, není s to, aby jim to připomněl.

Jako příklad toho, jak dokonale zapomnětlivou se může stát dvojice u vlečného lana, vypravoval nám Jiří, když jsme po večeři o té věci hovořili, velmi zajímavou příhodu.

On a ještě jiní tři muži se jednoho večera plavili od Maidenheadu proti proudu na důkladně naloženém člunu. Kousek nad cookhamským zdymadlem spatřili kráčet mladíka a dívku po navigaci. Byli zabrání v zřejmě zajímavou a napínavou rozmluvu. Mezi sebou nesli lodní hák a k tomuto lodnímu háku bylo přivázáno vlečné lano, které se táhlo za nimi a jehož konec byl ve vodě. Po člunu nebylo ani vidu ani slechu. Na tom vlečném lanu musel být kdysi přivázán člun, to bylo jisté. Ale co se s ním stalo a jaký příšerný osud potkal jej a ty, kteří byli v něm, bylo zahaleno tajemstvím. Ať to však bylo cokoli, mladou dámu a pána u lana to nikterak nevyrušovalo. Měli lodní hák, měli lano a to patrně bylo vše, co považovali pro svou práci za nezbytné.

Jiří užuž chtěl na ně zavolat a vyburcovat je, avšak náhle dostal skvělý nápad, a tak na ně nezavolal. Místo toho vzal hák, zachytil jím konec lana a vtáhl je do lodi. Jiřího kamarádi na něm udělali

kličku, navlékli ji na stěžeň, potom uklidili vesla, sedli si na zád' a zapálili si dýmky.

A ten mladý muž a ta slečna vlekli ty čtyři hromotluky a těžkou loď proti proudu až do Marlow.

Jiří prohlásil, že nikdy neviděl v jediném pohledu soustředěno tolik hlubokého smutku, jako když u zdymadla ti dva mladí lidé pochopili, že poslední dvě míle táhli nepravou loď. Jiří měl dojem, že mladý muž by se byl na ně asi hrubě obořil, kdyby nebylo zmírňujícího vlivu něžné dívky po jeho boku.

Dívka se vzpamatovala z překvapení první, spráskla ruce a zděšeně vykřikla:

„Ach Jindřichu, kde je *tetička*?“

„Našli někdy tu starou dámu?“ zeptal se Harris.

Jiří odpověděl, že neví.

Jiří a já jsme jednou u Waltonu byli svědky jiného příkladu nebezpečného nedostatku shody mezi vlekoucím a vlečeným. Bylo to v místech, kde se navigace mírně svažuje k vodě. Tábořili jsme na protějším břehu a pozorovali okolí. Náhle se objevil na obzoru malý člun, vlečený úžasnou rychlostí silným koněm, na němž seděl maličký chlapec. V člunu leželo v různých polohách pět ospalých a odpočívajících mužů. Obzvláště ospale vypadal muž u kormidla.

„Rád bych věděl, co by se stalo, kdyby zatáhl za nesprávné lano,“ zabručel Jiří, když nás míjeli. A vtom to ten muž udělal a člun narazil na břeh s takovým rámostem, jako když se trhá čtyřicet tisíc lněných prostěradel. Dva muži, koš a tři vesla okamžitě vyletěli na levé straně člunu a octli se na břehu, za půldruhé vteřiny nato dva další muži vyletěli na straně pravé a zůstali sedět mezi lodními háky, plachtami, plátěnými vaky a láhvemi. Poslední muž pokračoval v jízdě ještě asi dvacet yardů a potom vyletěl hlavou napřed.

Zdálo se, že se člunu jaksi ulehčilo. Plul nyní mnohem snadněji. Chlapec pobízel svého oře křikem ke klusu. Muži se posadili a dívali se jeden na druhého. Trvalo několik vteřin, než si uvědomili, co se

jim přihodilo, ale jakmile to pochopili, ihned začali bujaře křičet na chlapce, aby zastavil. Ten však byl příliš zaměstnán koněm, proto neslyšel, a my jsme se dívali, jak za ním utíkají, dokud nezmizeli v dálce.

Nemohu říci, že by mě tato příhoda zarmoutila. Naopak, přál bych si jenom, aby všichni mladí blázni, kteří tímto způsobem dávají vléci své čluny – a je jich hodně –, měli stejnou smůlu. Nejenže vydávají v nebezpečí sebe, ale jsou nebezpeční a na obtíž všem lodím, s nimiž se setkají. Při rychlosti, jakou se pohybují, je nemožné, aby se někomu vyhnuli anebo aby se někdo vyhnul jim. Jejich lano se zachytí o váš stěžeň, převrhne vás nebo zasáhne někoho na člunu a buď ho hodí do vody, nebo mu rozřeže obličej. V takovém případě je nejlíp pevně stát a být připraven držet takové lidi daleko od sebe koncem stěžně.

Ze všeho, co nějak souvisí s vlečením lodi, není nic tak vzrušující, jako dát se vléci děvčaty. To je zážitek, který by si nikdo neměl dát ujít. Je k tomu třeba tří dívek: dvě drží lano a třetí běhá kolem nich a hihňá se. Obvykle začnou tím, že se zamotají do lana. Lano se jim ovine kolem nohou. Musí se posadit na zem a jedna druhou vymotat. Potom se jim lano zadrhne kolem krku a málem se uškrtí. Konečně je narovnájí, hned na začátku se rozběhnou a táhnou loď velice nebezpečnou rychlostí. Když uběhnou sto yardů, jsou přirozeně bez dechu, znenadání se zastaví, sednou si na trávu a dají se do smíchu a vaše loď zamíří doprostřed proudu a otočí se, dřív než si uvědomíte, co se stalo, anebo než se vám podaří chopit se vesel. Potom vstanou a jsou překvapeny.

„Jéje, podívejte se,“ zvolají, „on zajel rovnou doprostředka.“

Chvilí táhnou pěkně rovnoměrně, načež náhle jednu napadne, že si musí vyšpendlit sukni. Proto dívky zpomalí rychlost a loď najede na mělčinu.

Vyskočíte, odrazíte loď od břehu a křičíte na ně, aby se nezastavovaly.

„Co chcete?“ odpovídají vám křikem.

„Nezastavujte se!“ řvete.

„Co nemáme dělat?“

„Nezastavujte se – jděte dál – jděte dál!“

„Emílie, jdi se jich zeptat, co chtějí,“ řekne jedna a Emílie se vrátí, aby zjistila, co se děje.

„Co chcete?“ zeptá se. „Stalo se něco?“

„Ne,“ odpovíte, „všechno je v pořádku. Jenom jděte dál, rozumíte? – Nezastavujte se.“

„Proč se nemáme zastavovat?“

„Poněvadž nemůžeme kormidlovat, když se pořád zastavujete. Musíte přece udržovat loď v pohybu.“

„Co udržovat?“

„No – loď musíte udržovat v pohybu.“

„Ach tak, řeknu jim to. Děláme to dobře?“

„Děláte to velice pěkně, opravdu, jenom se nezastavujte.“

„Vůbec to není těžké. Myslela jsem, že to bude dřina.“

„Ba ne, je to docela jednoduché. Musíte táhnout stejnoměrně, to je vše.“

„Rozumím. Podejte mi můj červený šál, je pod poduškou.“

Najdete šál, podáte jí ho a zatím se vrátí druhá, že prý by také chtěla šál, a pro všechno vezme s sebou i Mariin, ale Marie ho nechce, tak ho zase přinesou zpět a místo něho chtějí hřebínek. Uplyne nejmíň dvacet minut, než se opět chopí lana a než vyrazí, ale v nejbližší zatačce uvidí krávu, musíte vystoupit z lodi a odehnat jim krávu z cesty.

Když táhnou loď děvčata, ani chvíli se nenudíte.

Jiří za chvíli lano rozmotal a táhl nás stejnoměrně do Penton Hooku. Tam jsme projednali důležitou otázku táboření. Rozhodli jsme se, že té noci budeme spát v člunu, a buď že se uložíme už teď, anebo až za Stainesem. Bylo však příliš brzo pomýšlet na odpočinek, vždyť slunce ještě nezapadlo, proto jsme se usnesli, že pojedeme

rovnou k Runnymeadu, tři a půl míle dál. Je tam klidný, lesy lemovaný úsek řeky, kde bude možno klidně přenocovat.

Později nás však všechny mrzelo, že jsme nezůstali v Penton Hooku. Veslovat tři nebo čtyři míle proti proudu časně ráno je maličkost, na konci dlouhého dne je to však dřina. Těch několik posledních mil nemáte zájem o krajinu. Nemluvíte a nesmějete se. Urazíte půl míle a myslíte, že jste urazili dvě. Nechce se vám ani věřit, že jste teprve tam, kde jste, napadne vás, že máte špatnou mapu, a když s největší námahou urazíte vzdálenost, která vám připadá alespoň desetimílová, a zdymadlo se stále ještě neobjevuje, začínáte se vážně obávat, že ho někdo ukradl a utekl.

Pamatuji se, jak jsem jednou na řece strašně ztroskotal (myslím to obrazně). Vyjel jsem si s mladou dámou – sestřenicí z matčiny strany – a pluli jsme po proudu do Goringu. Bylo už dost pozdě a my jsme pospíchali, abychom tam už byli – alespoň *ona* pospíchala. Bylo půl sedmé, když jsme dorazili k Bensonovu zdymadlu. Stmívalo se a sestřenice začínala být neklidná. Do večere prý musí být doma. Odpověděl jsem, že totéž bych si přál i já, a vytáhl jsem mapu, abych přesně určil, jak to máme ještě daleko. Viděl jsem, že k nejbližšímu zdymadlu – to jest wallingfordskému – je půl druhé míle a odtamtud pět mil do Cleevu.

„To je dobré,“ řekl jsem. „Nejbližším zdymadlem projedeme před sedmou a pak už zbývá jen jedno.“ Usadil jsem se a začal rázně veslovat.

Minuli jsme most a brzy poté jsem se zeptal, jestli už vidí zdymadlo. Odpověděla, že nikoliv, že žádné zdymadlo nevidí. Řekl jsem „Ach!“, a vesloval dál. Když uběhlo pět minut, znovu jsem ji požádal, aby se rozhlédla.

„Ne,“ odpověděla, „nikde ani stopy po nějakém zdymadle.“

„Poslouchej – poznala bys vůbec zdymadlo, kdybys je viděla?“ zeptal jsem se nesměle, nechtěje ji urazit.

Ta otázka ji však neurazila. Pokrčila rameny a řekla, abych se raději podíval sám. Položil jsem tedy vesla a rozhlédl se. Stmívalo

se a před námi ležela na délku jedné míle rovně tekoucí řeka a po zdymadle ani památky.

„Nemyslíš, že jsme zabloudili?“ zeptala se má spoléčnice.

Odpověděl jsem, že nevím, jak by to bylo možné, podotkl jsem však, že jsme se asi dostali do proudu a že míříme k jezu.

Tato domněnka ji nijak nepotěšila a dala se do pláče. Tvrdila, že se oba utopíme a že je to trest za to, že si vyjela se mnou.

Namítl jsem, že by to byl příliš krutý trest, ale má sestřenice na to měla jiný názor a vyslovila naději, že brzy bude po všem.

Snažil jsem se ji uklidnit a celou věc vysvětlit. Řekl jsem, že zřejmě jsem nevesloval tak rychle, jak jsem se domníval, ale teď že už brzy dojedeme k zdymadlu; a vesloval jsem další míli.

Potom jsem sám začal být nervózní. Znovu jsem se podíval na mapu. Půl druhé míle pod Bensonovým zdymadlem bylo zřetelně označeno wallingfordské zdymadlo. Byla to dobrá, spolehlivá mapa a kromě toho jsem se na zdymadlo sám pamatoval. Projel jsem jím dvakrát. Kde jsme? Co se s námi stalo? Začal jsem se domnívat, že je to sen, že ve skutečnosti spím v posteli, za minutu se probudím a řeknou mi, že je deset pryč.

Zeptal jsem se sestřenice, jestli si nemyslí, že je to sen, a ona odpověděla, že mi právě chtěla položit tutéž otázku. Pak jsme uvažovali o tom, jestli oba spíme, a jestliže ano, kdo z nás je skutečná osoba, která sní, a kdo z nás je pouhý sen. Bylo to velice zajímavé. Přesto jsem vesloval dál; zdymadlo se stále neobjevovalo a řeka byla čím dál tím ponuřejší a tajemnější pod houstnoucími stíny noci a věci kolem začínaly vypadat začarovaně a příšerně. Myslel jsem na skřítky a zlé víly a na bludičky a na ty darebné ženštiny, které sedí celou noc na skále a lákají lidi do vírů, a tak. Litoval jsem, že jsem během svého života nebyl lepší a že jsem se nenaučil víc kostelních písní. A uprostřed těchto úvah jsem zaslechl blahoslavený nápev písníčky *Už je z toho venku*, špatně hraný na harmoniku. Věděl jsem, že jsme zachráněni.

Nejsem zvláštním obdivovatelem zvuků harmoniky, ale ach! Jak se nám oběma ta hudba zdála být tenkrát krásná – daleko, daleko krásnější než hlas Orfeův nebo loutna Apollónova nebo něco podobného. Být to nebeská hudba, byli bychom se při duševním stavu, v němž jsme se octli, strašně poděsili. Duši jímající, přesně zahranou hudbu bychom byli považovali za znamení z onoho světa a byli bychom se vzdali veškeré naděje. Ale ve zvucích odrhovačky *Už je z toho venku*, křečovitě vyražených z dýchavičné harmoniky a plných bezděčných variací, bylo cosi obzvláště lidského a uklidňujícího.

Sladké zvuky se blížily a loďka, z níž vycházely, se brzy octla vedle nás.

Byla v ní společnost venkovských chlapců a děvčat, kteří si vyjeli při měsíčku. (Měsíc nesvítil, ale za to oni nemohli.) V životě jsem neviděl roztomilejší a příjemnější lidi. Zavolał jsem na ně a zeptal se, jestli by mi nemohli ukázat cestu k wallingfordskému zdymadlu. Vyložil jsem jim, že to zdymadlo hledám už dvě hodiny.

„Wallingfordské zdymadlo!“ podivili se. „Propánakrále, pane, to už je přes rok zrušeno. Wallingfordské zdymadlo už neexistuje, pane. Jste blízko Cleevu. Podrž mě, Bille, ten pán hledá wallingfordské zdymadlo!“

Nikdy mě nenapadlo, že by se něco takového mohlo stát. Byl bych jim rád padl kolem krku a žehnal jim, ale proud tu byl příliš silný, a tak to nešlo. Musel jsem se tedy spokojit s chladně znějícími slovy díků.

Děkovali jsme jim znovu a znovu a opakovali, že je krásná noc a že jim přejeme příjemnou vyjížďku, a myslím, že jsem je pozval, aby mě navštívili a strávili u mne týden, a má sestřenice je ujišťovala, že její matka by je ráda poznala. Zazpívali jsme *Sbor vojáků* z Fausta a nakonec jsme se přece jen dostali domů včas k večeři.

Kapitola X

Naše první noc – Pod plachtou – Volání o pomoc – Svěhlavost čajových konvic, a jak ji přemoci – Večeře – Jak se stát ctnostným – Hledá se pohodlně zařízený, dobře odvodněný pustý ostrov, pokud možno v blízkosti jižního Tichého oceánu – Směšná příhoda, která se stala Jiřího otci – Neklidná noc.

Harris a já jsme se začali domnívat, že zdymadlo Bell Weir zmizelo stejným způsobem jako zdymadlo wallingfordské. Jiří nás odtáhl do Stainesu a odtud jsme vlekli člun my. Zdálo se nám, že za sebou táhneme padesát tun a že jsme ušli čtyřicet mil. Bylo půl osmé, když jsme projeli zdymadlem. Všichni jsme nastoupili do člunu a doveslovali těsně k levému břehu, hledající místo, kde bychom zakotvili.

Původně jsme chtěli doplout až k ostrovu Magny charty v čarovně krásné části řeky, která se tu vine nádherným zeleným údolím, a utábořit se v jedné z mnoha malebných zátok, jež vroubí tuto maličkou pevninu. Ale jaksi jsme už tolik netoužili po malebnosti jako ráno. Trocha vody mezi uhelnou lodí a plynárnou by nám byla pro tuto noc stačila. Netoužili jsme po krásách přírody. Chtěli jsme se navečeřet a jít spát. Přesto jsme veslovali až k místu, jemuž se říká Přesnídávka, a zajeli jsme do rozkošného koutku pod velkým jilmem, k jehož podemletým kořenům jsme přivázali člun.

Mysleli jsme, že se navečeříme (svačinu jsme vynechali, abychom ušetřili čas), ale Jiří byl proti. Nejdříve prý musíme natáhnout plachtu, než bude tma a dokud je vidět. Potom prý, až budeme se vši prací hotovi, budeme si moci sednout a klidně se najíst.

Natažení plachty nám dalo víc práce, než jsme s ní měli umluveno. Samo o sobě to vypadalo celkem jednoduše. Vezmete pět železných

prutů, ohnete je a připevníte nad člun jako klenbová žebra. Potom přes ně natáhnete plachtu a přivážete ji. Byli jsme přesvědčeni, že nám k tomu postačí deset minut.

Ukázalo se, že tento odhad byl příliš nízký.

Vzali jsme obruče a začali je zastrkávat do objímek, přidělaných k tomu účelu k člunu. Jistě si nepředstavujete, že je to nebezpečná práce, ale když nyní na to vzpomínám, divím se, že to někdo z nás přežil, aby mohl vyložit, jak to bylo. To nebyly obruče, to byli čerti. Nejdřív vůbec nechtěly do objímek zapadnout. Museli jsme po nich skákat, kopat do nich a bušit lodním hákem. A když konečně zapadly, ukázalo se, že to jsou obruče, které do objímek, do nichž jsme je zastrkali, nepatří, museli jsme je tedy zase vytáhnout.

Ale nechtěly ven. Teprve když dva z nás s nimi svedli pětiminutový zápas, najednou vyskočily a pokusily se hodit nás do vody a utopit nás. Uprostřed měly háčky, a když jsme se nedívali, štípaly nás těmito háčky do choulostivých částí těla. Když jsme se potýkali s jednou stranou obruče a snažili se ji přimět, aby konala svou povinnost, druhý konec se zbaběle přitočil za nás a udeřil nás do hlavy.

Konečně jsme je připevnili a zbývalo už jenom natáhnout přes ně plachtu. Jiří odvinul její konec a připevnil nad špičku člunu. Harris stál uprostřed, aby plachtu převzal od Jiřího a přikulil ji ke mně. Stál jsem na zádi a čekal. Trvalo jí to dlouho, než se ke mně dostala. Jiří provedl svůj úkol správně, pro Harrise to však byla nezvyklá práce, a tak ji zpackal.

Jak to dokázal, nevím. Ani on sám to nedovedl vysvětlit, ale jakýsi tajemný proces nebo co způsobil, že se mu po deseti minutách nad lidské námahy podařilo celý se tou plachtou omotat. Byl tak pevně zavinut, zabalen a svázán, že nemohl ven. Bojoval ovšem zuřivě za svobodu – což je přirozeným právem každého Angličana – a přitom (jak jsem se později dověděl) povalil Jiřího. Potom začal Jiří, proklínaje Harrise, také bojovat a *sám* se do plachty zamotal a zavinul.

Tohle se dělo a já jsem o tom nic nevěděl. Celé té věci jsem vůbec nerozuměl. Řekli mi, abych stál tam, kde stojím, a čekal, až se plachta dostane ke mně. Montmorency a já jsme tedy stáli a poctivě a trpělivě jsme čekali. Viděli jsme, že plachta sebou zuřivě zmítá a hází, ale domnívali jsme se, že to tak musí být, a proto jsme nezakročili.

Také jsme slyšeli mnoho přidušených slov, která vycházela zpod plachty, a domysleli jsme si, že ti dva asi shledali svou práci poněkud obtížnou. Rozhodli jsme se, že počkáme, až se situace trochu zjednoduší, a potom zasáhneme.

Chvilí jsme čekali, ale bylo vidět, že věci jsou čím dál tím sple-
tější, až konečně se ven přes okraj člunu vykroutila Jiřího hlava a promluvila.

Pravila:

„Ty nám nemůžeš pomoci, ty mizero, vid’? Stojíš tu jako vycpaná mumie a nevidíš, že se dusíme, ty dřevěný panáku!“

Nikdy nedovedu odmítnout, když někdo volá o pomoc. Šel jsem je tedy vymotat; byl nejvyšší čas, neboť Harris už skoro zčernal v obličeji.

Teprve po půl hodině těžké práce jsme plachtu pořádně napjali. Pak jsme uklidili palubu a vytáhli večeři. Konvici s vodou na čaj jsme postavili do špičky člunu, šli jsme ke kormidlu a předstírali, že si jí vůbec nevšimáme a že jsme se dali do vyndávání ostatních věcí. To je jediný způsob, jak na řece přinutit vodu v konvici, aby se začala vařit. Když konvice vidí, že na vodu čekáte a že jste netrpěliví, ani nepípne. Musíte jít pryč a dát se do jídla, jako byste vůbec nehodlali čaj pít. Ani ohlédnout se na ni nesmíte. Pak brzy uslyšíte, jak voda prská, posedlá nedočkavostí, aby byla proměněna v čaj.

Máte-li velký spěch, osvědčuje se také mluvit velmi hlasitě o tom, že čaj vůbec nepotřebujete a že ho pít nebudete. Přiblížíte se ke konvici, tak aby vás slyšela, a vykřiknete: „Já nechci čaj. Ty ano, Jiří?“ Jiří křikne zase na vás: „Nikoliv, já čaj nerad, dáme si místo něho

limonádu – čaj je hrozně těžko stravitelný.“ Načež konvice překypí a uhasí vaříč.

Použili jsme tohoto nevinného triku a výsledek byl, že než jsme připravili všechno ostatní, byl čaj hotov. Potom jsme rozsvítili a sedli se se zkříženýma nohama kolem večere.

Tu večeri jsme už potřebovali.

Po pětatřicet minut nebylo po celé délce a šířce člunu slyšet nic než cinkot příborů a nádobí a stejnoměrné chrupání čtyř souprav stoliček. Po pětatřiceti minutách řekl Harris: „Ach!“, vytáhl zpod sebe levou nohu a strčil tam místo ní pravou.

Za pět minut také Jiří řekl „Ach!“ a hodil svůj talíř na břeh. Za tři minuty nato Montmorency projevil první známku spokojenosti od chvíle, co jsme vyjeli, převálil se na bok a natáhl nohy. Potom jsem já řekl „Ach!“, zvrátil hlavu nazad a praštil se do ní o obruč, ale nevadilo mi to. Ani jsem nezaklel.

Jak se člověk cítí dobrý, když je syt – jak jsme spokojeni se sebou samými i s celým světem! Lidé, kteří to vyzkoušeli, mi řekli, že čisté svědomí dělá člověka velmi šťastným a spokojeným, ale plný žaludek to zařídí právě tak dobře a dá se toho levněji a snáze dosáhnout. Po vydatném a dobře stráveném jídle se člověk cítí velice shovívavý a velkomyslný, ušlechtilý a dobrosrdečný.

Je opravdu zvláštní, jak je náš intelekt ovládán zaživačím ústrojím. Nemůžeme pracovat, nemůžeme myslet, když si to žaludek nepřeje. Diktuje nám naše vzněty, naše vášně. Po vejcích a slanině nařizuje: „Pracuj!“ Po bifteku a po pivě přikáže: „Spi!“ Po šálku čaje (dvě lžičky na šálek a nenechat stát déle než tři minuty) poručí mozku: „Ted' vstaň a ukaž, co dovedeš. Bud' výmluvný, bud' moudrý, bud' něžný. Pohlížej jasným okem na přírodu i na život. Rozepni bílá křídla myšlenky, vnes se jako božský duch nad svět, vířící pod tebou, a leť dlouhými řadami zářících hvězd k bránám věčnosti!“

Po buchtách řekne: „Bud' tupý a bezduchý jako dobytek – bud' tvorem bez mozku s okem bezvýrazným, v němž nezasvitne papr-

sek ani fantazie, ani naděje, strachu, lásky, ani života.“ A po koňaku požitým v dostatečném množství řekne: „Ted' pojd', šašku, směj se a dělej kotrmelce, aby se tvoji bližní smáli – ukaž svým pošetilým žvaněním a nesmyslným blábolním, jak bezmocný blbeček je ubohý člověk, jehož rozum a vůle se utopily jako koťata v půl coulu alkoholu.“

Jsme opravdu nejubožejšími otroky svého žaludku. Nesnažte se, přátelé, být mravní a poctiví. Dbejte pečlivě o svůj žaludek a krmte ho opatrně a moudře. Pak ctnost a blaženost zavládne ve vašich srdcích, aniž by bylo třeba ji namáhavě hledat, a stanete se dobrými občany, milujícími manžely, něžnými otci a ušlechtilými, zbožnými lidmi.

Harris, Jiří a já jsme byli před večeří hašteřiví, kousaví a ve špatné náladě. Po večeří jsme seděli a usmívali se jeden na druhého, ba i na psa jsme se usmívali. Milovali jsme se navzájem, každého jsme milovali. Harris šel kolem Jiřího a šlápl mu na kuří oko. Kdyby se to bylo stalo před večeří, Jiří by byl vyslovil přání a touhy týkající se Harrisova osudu na tomto i na onom světě, při nichž by se slušný člověk zachvěl.

Ted' jenom pravil: „Pomalu, staroušku. Dávej pozor.“

A Harris, místo aby podotkl svým nejnepříjemnějším způsobem, že člověk se těžko může vyhnout tomu, aby nešlápl na kousek Jiřího nohy, chce-li udělat krok v obvodu deseti yardů od něho, místo aby naznačil, že Jiří s tak dlouhýma nohama nikdy neměl vstoupit na člun normálních rozměrů, a místo aby mu poradil, aby nohy vystrčil přes okraj člunu, jak by byl učinil před večeří, ted' řekl: „Ach promiň, starouši. Doufám, že jsem ti nezpůsobil bolest.“

A Jiří odpověděl: „Vůbec ne,“ prý to byla jeho vina, a Harris na to, že nikoliv, že to byla jeho vina.

Bylo docela hezké poslouchat je.

Zapálili jsme si dýmky, seděli jsme, dívali se do tiché noci a povídali si.

Harris se ptal, proč bychom takto nemohli žít stále – daleko od světa, jeho hříchů a svodů, vést střízlivý, klidný život a konat dobro. Přiznal jsem se, že jsem po něčem takovém často zatoužil, a začali jsme uvažovat, zda by nebylo možné, abychom my čtyři odešli na nějaký šikovný, dobře vybavený pustý ostrov a žili tam v lesích.

Harris pravil, že jak slyšel, jsou pusté ostrovy nebezpečné tím, že jsou velmi vlhké, ale Jiří tvrdil, že nejsou vlhké, jsou-li řádně odvodněny.

Potom se náš rozhovor stočil na odvodňování a zavražďování, a to Jiřímu připomnělo velice směšnou příhodu, která se kdysi stala jeho otci. Jeho otec ještě s jedním svým přítelem cestoval po Walesu a jednou večer se zastavili v malém hostinci, kde sedělo několik hostů. Přisedli k nim a strávili s nimi večer.

Byl to velmi veselý večer, seděli dlouho do noci, a když se rozhodli jít spát, byli (Jiřího otec byl tehdy velmi mladý) poněkud rozjaření. Měli spát (Jiřího otec a jeho přítel) v jednom pokoji, ale každý ve své posteli. Vzali svíčku a šli nahoru. Když vešli do pokoje, svíčka vrazila do zdi a zhasla a oni se museli svléci a hledat postele potmě. Udělali to, ale místo aby si každý lehl do jiné postele, což se domnívali, že činí, vlezli oba do jedné, aniž o tom věděli. Jeden si lehl do hlav postele a druhý, který tam vlezl z protější světové strany, položil nohy na podušku.

Chvilí bylo ticho a potom Jiřího otec řekl:

„Joe!“

„Co chceš, Tome?“ odpověděl Joeův hlas z druhého konce postele.

„V mé posteli někdo je,“ pravil Jiřího otec. „Má nohy na mé podušce.“

„To je ale zvláštní, Tome,“ odvětil druhý, „ať mě hrom zabije, jestli v mé posteli také někdo není.“

„Co budeme dělat?“ zeptal se Jiřího otec.

„Vyhodím ho,“ odpověděl Joe.

„Já taky,“ prohlásil hrdinně Jiřího otec.

Nastal krátký zápas, po němž následovalo dvojí těžké žuchnutí na zem, a ozval se poněkud žalostný hlas:

„Poslyš, Tome...”

„Co?”

„Jak se ti to podařilo?”

„Abych pravdu řekl, ten chlap vyhodil *mne!*”

„To samé se stalo mně. Poslyš, mně se ta hospoda moc nelíbí. Tobě ano?”

„Jak se jmenoval ten hostinec?” zeptal se Harris.

„U Prasete a píšťaly,” odpověděl Jiří. „Proč?”

„Tak to byla nějaká jiná,” řekl Harris.

„Jak to?” zeptal se Jiří.

„No, je to zajímavé,” zabručel Harris. „Přesně totéž se přihodilo *mému* otci v jedné venkovské hospodě. Často o tom vypravoval. Napadlo mě, jestli to nebyla stejná hospoda.”

Toho večera jsme ulehli v deset hodin. Myslel jsem, že budu dobře spát, poněvadž jsem byl unaven, ale nespál jsem. Obvykle jen se svleču a položím hlavu na podušku, a už někdo zabouchá na dveře a řekne, že je půl deváté, ale té noci jako by se bylo proti mně všechno spiklo: nové zážitky, tvrdá podlaha člunu, zkroucená poloha (ležel jsem s nohama pod jedním sedátkem a s hlavou na druhém), šplouchání vody kolem a vítr ve větvích mě zneklidňovaly a rušily.

Usnul jsem na několik hodin a pak nějaká součástka člunu, která patrně narostla v noci – neboť když jsme vyjeli, určitě tam nebyla a ráno zmizela – se mi začala zavrtávat do zad. Chvilí jsem ještě spal a zdálo se mi, že jsem spolkl zlaták a že mi nebozezem vyvrtávají v zádech díru, aby jej dostali ven. Připadalo mi to od těch lidí velice nelaskavé a řekl jsem, že jim ty peníze zůstanu dlužen a zaplatím až na konci měsíce. Ale oni o tom nechtěli ani slyšet a prohlásili, že bude líp, když dostanou to, co jim patří, hned, jinak úroky pěkně narostou. Za chvíli jsem se na ně rozzlobil a pověděl jim, co si o nich myslím, načež oni zakroutili nebozezem tak bolestivě, že jsem se probudil.

V člunu bylo dusno a bolela mě hlava, napadlo mě tedy, že si vyjdu na svěží noční vzduch. Natáhl jsem na sebe části oděvu, které se mi podařilo najít – některé byly moje, jiné Jiřího a Harrisovy – a vylezl jsem zpod plachty na břeh.

Byla nádherná noc. Měsíc zašel a nechal tichou zemi s hvězdami o samotě. Její sestry, hvězdy – zatímco my, její děti, spíme –, jako by s ní mlčky a potajmu rozmlouvaly o nezměrných tajemstvích hlasy příliš vzdálenými a tichými, aby je mohlo ucho dětí matky země zachytit.

Naplňují nás zbožnou úctou, ty bezhlesé hvězdy, tak chladné, tak jasné. Jsme jako děti, jejichž nožky zabloudily do zšeřelého chrámu boha, jemuž je učili klanět se, kterého však neznají. A stojíce pod ozvučnou kopulí, která se klene nad dalekými prostory šerosvitu, hledí vzhůru a zpola doufají, zpola se bojí, že tam uvidí vznášet se jakési strašné zjevení.

A přece se noc zdá plna útěchy a síly. V její velké přítomnosti se naše drobné strasti zahanbeně vytrácejí. Když je den pln shonu a starostí, naše srdce plna zlých a trpkých myšlenek a svět nám připadá tvrdý a nespravedlivý, tehdy noc jako velká, milující matka něžně klade ruku na naši horečnatou hlavu a obrací k sobě naši uslzenou tvář, usměje se, a i když nepromluví, víme, co chce říci. Položí naši rozpálenou tvář na svá řadra a bolest pomine.

Někdy je bolest příliš hluboká a skutečná, a my před ní stojíme velmi tiší, neboť pro bolest není slov, jen zasténání. Srdce noci je plné soucitu: nemůže ulevit bolesti, ale bere naše ruce do svých a malý svět pod námi se stává ještě menším a vzdálenějším, když unášeni na jejích temných křídlech se na okamžik ocitáme před někým mocnějším, než je ona, a ve světle přítomnosti této velké bytosti celý život leží před námi jako kniha. Tehdy poznáváme, že bolest a smutek jsou sami andělé boží.

Jen ti, kdož nesli korunu utrpení, mohou patřit na toto zázračné světlo, a když se pak vrátí, není jim dovoleno o něm mluvit ani prozradit tajemství, jež poznali.

Jednou jelo neznámou krajinou několik dobrých rytířů a jejich cesta vedla hlubokým lesem, kde rostlo velmi vysoké a mohutné trní. Rvalo z nich maso a rytíři zabloudili. Listoví v tomto lese bylo velmi tmavé a husté, takže větvemi nepronikal ani paprsek světla, aby ozářil temnotu a smutek. A když projížděli tím temným lesem, jeden z nich, ztrativ své druhy, zajel příliš daleko a už se k nim nevrátil. A oni, hluboce zarmoucení, jeli dál bez něho, oplakávající ho jako mrtvého.

Potom když dorazili ke krásnému hradu, který byl cílem jejich cesty, zůstali tam mnoho dní a veselili se. Jedné noci, když seděli spokojeně kolem velkých polen, která hořela v prostorné síni, a pili na přátelství z jednoho poháru, vstoupil jejich druh, kterého ztratili, a pozdravil je. Jeho oděv byl rozedrán jako šat žebráka, jeho tělo bylo pokryto mnoha hlubokými ranami, ale jeho tvář zářila velikou radostí.

I vyptávali se ho, co se mu přihodilo, a on jim vypravoval, jak zabloudil v hlubokém lesem, jak chodil mnoho dní a nocí, až rozedrán a krvácející lehl si na zem, aby zemřel.

Vtom, když byl blízek smrti, hle! Bezbřehou tmou k němu přicházela vznešená panna, vzala ho za ruku a vedla ho odlehlými stezkami, jež nezná žádný člověk, až se nad temnem lesa objevilo světlo, proti němuž denní jas je jako lampička proti slunci. A v této zázračné záři náš utrmácený rytíř spatřil jako ve snu zjevení tak velebné a krásné, že už nemyslel na své krvácející rány, ale stál jako okouzlen, jako člověk, jehož radost je hluboká jako moře, jehož hloubku žádný člověk změřit nedovede.

A zjevení se ztrácelo a rytíř pokleknuv děkoval dobrému světcí, že v tomto smutném lese zmátl jeho kroky, takže spatřil zjevení, které je tam skryto.

Jméno toho temného lesa bylo Bolest. Ale o zjevení, které tam ten dobrý rytíř spatřil, není nám dovoleno ani slůvkem se zmínit.

Kapitola XI

Jak jednou Jiří zcela výjimečně časně vstal – Jiří, Harris a Montmorency neradi vidí studenou vodu – Jeromovo hrdinství a odhodlání – Jiří a jeho košile: příběh plný mravního naučení – Harris jako kuchař – Historická vzpomínka, zvláště určená pro školní potřebu.

Druhého dne jsem se probudil v šest a zjistil jsem, že také Jiří je už vzhůru. Oba jsme se obrátili na druhý bok a pokusili se znovu usnout, ale nešlo to. Kdyby zde byl nějaký zvláštní důvod, proč bychom neměli znova usnout, ale museli vstát a ihned se obléknout, byli bychom usnuli, ještě když jsme se dívali na hodinky, a byli bychom spali do deseti. Poněvadž tu však nebyl nejmenší důvod, proč bychom měli vstát dříve než za nějaké dvě hodiny, a vstávat v tuto hodinu byl úplně nesmysl, bylo jen ve shodě s přirozeným zákonem potouchlosti věcí, všeobecně platným, že jsme oba byli přesvědčeni, že kdybychom zůstali ležet ještě pět minut, byla by to naše smrt.

Jiří prohlásil, že něco podobného – ba ještě horšího – se mu přihodilo asi před osmnácti měsíci, když bydlel sám v domě jisté paní Gippingsové. Jednou večer se mu pokazily hodinky a zastavily se na čtvrt na devět. Hned na to nepřišel, protože z nějakého důvodu je zapomněl natáhnout, když šel spát (zjev u něho neobvyklý), a pověsil si je nad hlavu, aniž se na ně podíval.

Bylo to v zimě, blížil se nejkratší den a k tomu už týden byla mlha, proto když se probudil a bylo stále ještě tma, podle ničeho nemohl zjistit, kolik je hodin. Natáhl ruku a sundal ze zdi hodinky. Bylo čtvrt na devět.

„Pánbůh s námi a zlé pryč!“ zvolal Jiří, „a já mám být v devět hodin v City. Proč mě někdo nevzbudil? Ach, to bude ostuda!“ Praštil

hodinkami, vyskočil z postele, natočil si studenou vodu, umyl se, oblékl se, oholil se ve studené vodě, protože neměl kdy čekat na horkou, a běžel se podívat znova na hodinky.

Buď začaly jít, protože jimi praštil o postel, nebo tu byl jiný důvod, Jiří neví jaký, rozhodně však od čtvrt na devět začaly jít a teď ukazovaly za dvacet minut devět.

Jiří je popadl a seběhl dolů. V obývacím pokoji bylo tma a ticho. Nebylo zatopeno, snídaně nikde. Jiří si řekl, že za tohle by se měla paní Gippingsová stydět, a umínil si, že až se večer vrátí, poví jí, co si o ní myslí. Potom na sebe hodil zimník, na hlavu si narazil klobouk, popadl deštník a zamířil k domovním dveřím. Bylo ještě zamčeno. Jiří proklínal paní Gippingsovou, nazval ji v duchu línou starou babou, podivil se, že lidé nedovedou vstát včas, jak se sluší a patří, odemkl dveře a vyběhl ven.

Utíkal, jak dovedl nejrychleji, čtvrt míle, a když uběhl tuto vzdálenost, napadlo ho, jak je podivné a neobvyklé, že je tak málo lidí na ulici a že nejsou otevřeny obchody. Bylo jistě velmi tmavé a mlhavé ráno, ale přece jenom mu připadalo zvláštní zastavit kvůli tomu všemno práci. *On* musí jít do práce, proč tedy ostatní lidé zůstali v posteli jen proto, že je tma a mlha?

Konečně došel do Holbornu. Ani jedna roleta nebyla vytažena, ani jeden omnibus se neukázal. Uviděl tři muže, z nichž jeden byl strážník, káru plnou zeleniny a drožku, která vypadala, jako by se měla každou chvíli rozpadnout. Jiří vytáhl hodinky a podíval se na ně; bylo za pět minut devět! Zastavil se a počítal tep. Sehnul se a ohmat si nohy. Potom, stále s hodinkami v ruce, přistoupil k strážníkovi a zeptal se ho, jestli neví, kolik je hodin.

„Kolik je hodin?“ řekl strážník, prohlížeje si Jiřího se zřejmým podezřením od hlavy k patě. „Poslouchejte a uslyšíte, kolik bude bít.“ Jiří naslouchal a nedaleké hodiny mu okamžitě vyhověly.

„Ale vždyť uhodily jenom třikrát!“ řekl uraženě Jiří, když údery dozněly.

„A kolikrát byste chtěl, aby uhodily?“ odpověděl strážník.

„Přece devětkrát,“ řekl Jiří a ukázal mu své hodinky.

„Víte, kde bydlíte?“ zeptal se přísně strážce veřejného pořádku. Jiří se zamyslel a udal svou adresu.

„Hm! Tak tam bydlíte?“ odpověděl strážník. „Já vám teda něco poradím. Pěkně se tam vraťte a ty své hodinky si vezměte s sebou. A zahod'te je.“

Jiří se vracel domů hluboce zamyšlen.

Když byl opět doma, jeho první myšlenka byla, že se svlékne a zase si lehne do postele. Když si však představil, že by se musel ještě jednou oblékat, mydlit a mýt, rozhodl se, že to neudělá a bude spát v lenošce.

Ale nemohl usnout. Nikdy v životě nebyl tak čiperný. Rozsvítil tedy lampu, vytáhl šachy a zahrál si jednu partii. Ale ani to ho neuspokojilo, připadalo mu to jaksi zdoluhavé. Proto nechal šachů a pokusil se číst. Ale ani čtení ho nebavilo, oblékl tedy zase zimník a šel se projít.

Venku bylo strašně pusto a smutno, všichni strážníci, které potkal, si ho prohlíželi s neskrývaným podezřením, obraceli na něho svítilny a sledovali ho. To na něho mělo takový účinek, že nakonec začal sám mít podezření, že skutečně něco provedl, a pokaždé když zaslechl blížící se pravidelný strážníkův krok, zahrnul do postranní uličky nebo se skryl v neosvětleném průchodu.

Toto jeho počínání samozřejmě ještě zvyšovalo podezření strážníků. Vyháněli ho z úkrytu a ptali se, co tam dělá. Když odpověděl „nic“, že si jen vyšel na procházku (byly čtyři hodiny ráno), dívali se na něho, jako by mu nevěřili, a dva tajní šli s ním domů, jen aby se přesvědčili, jestli skutečně bydlí tam, kde řekl. Počkali, až si vlastním klíčem otevřel, a potom se postavili na protější chodník a pozorovali dům.

Doma si chtěl zatopit a připravit něco k snídani, jen aby mu ušel čas, nebyl však schopen zacházet s čímkoliv, ani s uhlákem plným uhlí, ani s čajovou lžičkou, aniž by to upustil nebo přes to upadl. Dělal takový hluk, až se ho zmocnil panický strach, že paní Gippingsová se

probudí, bude si myslet, že jsou to lupiči, otevře okno, začne křičet „Policie!“ a že ti dva tajní vtrhnou dovnitř, spoutají ho a poženou před policejní soud.

Zmocnila se ho duševní skleslost. Představoval si, jak je před soudem, jak se snaží porotě vysvětlit, co se vlastně stalo, nikdo mu však nevěří, je odsouzen na dvacet let nucených prací a jeho matce žalostí pukne srdce. Vzdal se tedy pokusů uvařit si snídani, zabalil se do kabátu a seděl v lenošce, dokud v půl osmé nepřišla paní Gippingsová.

Od té doby prý už nikdy nevstal časně. Taková to byla pro něho výstraha.

Když Jiří vypravoval tuto pravdivou událost, seděli jsme zachumláni v pokrývkách, a když skončil, začal jsem veslem pracně budit Harrise. Při třetím štouchnutí se mi to podařilo, obrátil se na druhý bok a prohlásil, že za minutu sejde dolů a že si dnes chce vzít šněrovací boty. Pomocí lodního háku jsme mu rychle dali na srozuměnou, kde je. Posadil se tak prudce, že Montmorency, který spal spánkem spravedlivých na samém středu jeho prsou, odletěl až na druhý konec člunu.

Potom jsme odhrnuli plachtu, všichni čtyři jsme vystrčili hlavu přes okraj člunu, dívali se dolů na vodu a trásli se zimou. Večer jsme si představovali, že vstaneme časně ráno, odhodíme pokrývky a šály, svineme plachtu, skočíme s veselým křikem do vody a s rozkoší si zaplaveme. Bůhví proč, ráno se tento úmysl zdál méně lákavý. Voda vypadala mokře a mrazivě, vítr byl studený.

„Tak kdo půjde první?“ zeptal se konečně Harris.

O toto prvenství nebyl žádný zájem. Jiří pro svou osobu vyřídil tuto záležitost tak, že zalezl do člunu a navlékl si ponožky. Montmorency dal průchod mimovolnému zavytí, jako by v něm pouhé pomýšlení na koupel budilo hrůzu. A Harris prohlásil, že by bylo příliš těžké dostat se zpátky do člunu, otočil se a šel hledat kalhoty.

Nechtěl jsem se jen tak vzdát, ačkoli ani mně se nechtělo skočit do vody. Mohou tam být kořeny nebo vodní rostliny, řekl jsem si.

Rozhodl jsem se pro kompromis: sestoupím až ke kraji a jen se pošplíchám vodou. Vzal jsem tedy ručník, vylezl na břeh a podél břehu jsem se šoural k větvi stromu, sklánějící se až do vody.

Byla krutá zima. Vítr řezal jako nůž. Řekl jsem si nakonec, že na sebe vodu šplíchat nebudu. Rozhodl jsem se, že se vrátím do člunu a obléknu se. Když jsem se obrátil, abych svůj záměr uskutečnil, ta pitomá větev praskla a já i s ručníkem jsem s obrovským žbluňnutím spadl do vody, a dříve než jsem si uvědomil, co se stalo, byl jsem uprostřed řeky s několika litry temžské vody v útrobách.

„Proboha! Starej Jerome tam skočil!“ slyšel jsem vykřiknout Harrise, když jsem, sotva popadaje dech, vyplaval na povrch.

„Nenadál jsem se, že bude mít takovou odvalu. Ty ano?“

„Jaké je to?“ zahlaholil Jiří.

„Báječné!“ vyprskl jsem. „Jste hloupí, že nejdete do vody. Nechtěl bych o to přijít ani za celý svět. Proč to taky nezkusíte? Chce to jenom trochu odhodlání.“ Ale nepodařilo se mi je přemluvit.

Když jsme se toho rána oblékali, stalo se něco legračního. Když jsem se vrátil do člunu, bylo mi velice zima a ve spěchu, abych už měl na sobě košili, jsem ji nešťastnou náhodou upustil do vody. Strašně mě to dopálilo, zvláště když se Jiří začal hrozně smát. Nesnesu, když se mi někdo vysmívá, a řekl jsem mu to, ale on se smál ještě víc. Nikdy jsem neviděl člověka, který by se tolik chechtal. Nakonec mě to rozzuřilo a upozornil jsem ho, že je slabomyslný šílenec a blbý idiot, ale on se řehtal ještě hlasitěji. Vtom, právě když jsem vytahoval košili z vody, jsem si všiml, že to vůbec není má košile, ale Jiřího, a že jsem ji vzal omylem místo své. Teď teprve jsem pochopil směšnost celé věci a dal jsem se do smíchu tentokrát *já*. A čím déle jsem se díval z Jiřího mokré košile na Jiřího, prohýbajícího se smíchy, tím víc mě to rozveselovalo. Tak jsem se smál, až jsem košili znova upustil do vody.

„Ty – ty – ji nevytáhneš?“ ptal se Jiří mezi výbuchy smíchu. Chvilí jsem mu nemohl smíchy odpovědět, ale konečně se mi podařilo vyjeklout:

„To není má košile – ale *tvoje!*“

Za celý svůj život jsem neviděl lidskou tvář změnit se tak rychle z veselé v hrozivou.

„Co?“ vykřikl a vyskočil. „Ty hloupý kašpare! Nemůžeš dát lepší pozor na to, co děláš? Proč ses k čertu nemohl obléknout na břehu? Ty vůbec do člunu nepatříš, rozhodně ne. Podej mi hák.“

Snažil jsem se mu vyložit, jak je to směšné, ale on to nedovedl pochopit. Jiří je někdy, pokud jde o žert, velice nechápavý. Harris navrhl, abychom si dali k snídani míchaná vejce. Řekl, že je udělal. Podle toho, jak to líčil, se zdálo, že je v přípravě míchaných vajec pravý umělec. Dělával je prý často na výletě, nebo když si vyjeli na jachtě. Docela se tím proslavil. Z jeho řeči jsme vyrozuměli, že lidé, kteří jednou ochutnali jím připravená míchaná vejce, už nikdy o jiné jídlo nestáli a chřadli a umírali, když je nemohli mít.

Sliny se nám sbíhaly v ústech, když jsme ho slyšeli takto mluvit. Podali jsme mu vařič, pánev a kdejaké vejce, které se nerozbilo a nerozmazalo po všem, co bylo v koši, a poprosili, aby už začal. Rozbíjení vajec mu působilo jisté obtíže – totiž ani ne tak rozbíjení, jako dostat rozbitá vejce na pánev, neumazat si jimi kalhoty a zabránit, aby mu nenatekla do rukávů, ale konečně se mu podařilo dopravit asi půl tuctu vajec na pánev. Potom si sedl na bobek vedle vařiče a proháněl je po pánvi vidličkou.

Zdálo se, že je to ukrutná práce, pokud jsme to s Jiřím mohli posoudit. Kdykoli se přiblížil k pánvi, spálil se. Pak všechno upustil na zem, tancoval kolem vařiče, foukal si na prsty a klel. Pokaždé když jsme se s Jiřím na něho podívali, prováděl tento umělecký výkon. Zpočátku jsme se domnívali, že to nevyhnutelně patří k provozování kuchařského umění.

Nevěděli jsme, co jsou to míchaná vejce, a představovali jsme si, že je to nějaké indiánské nebo havajské jídlo, které se bez tanců a zaříkání správně neusmaží. Pak přiběhl Montmorency a strčil k pánvi nos, ale omastek vyprskl a spálil ho a potom také on začal

tančit a nadávat. Musím říct, že to byl jeden z nejzajímavějších a nejnápínavějších výkonů, jichž jsem kdy byl svědkem. Když bylo po všem, litovali jsme s Jiřím, že je už konec.

Výsledek nebyl vůbec tak zdařilý, jak Harris předpovídal. Tak málo toho z celé té práce vzešlo. Harris dal na pánev šest vajec a všechno, co se z nich udělalo, byla lžička spálené a nechutně vy-
padající kaše.

Dušoval se, že je to vina pánve, a byl přesvědčen, že by to bylo dopadlo lépe, kdybychom měli rendlík a plynový vařič. Rozhodli jsme se, že se o toto jídlo už nebudeme pokoušet, dokud si tyto pomůcky neopatříme.

Když jsme dojídali snídani, slunce začalo vydatněji hřát, vítr ustal a bylo tak krásné ráno, jaké si jen člověk může přát. Bylo vidět málo toho, co by nám připomínalo devatenácté století, a když jsme se dívali na řeku v ranním slunci, dovedli jsme si téměř představit, že staletí, dělící nás od onoho nezapomenutelného červnového rána roku 1215, ustoupila stranou, a že my, synové anglických zemanů, v šatech tkaných podomácku, s dýkou za pasem, tu čekáme, abychom byli svědky chvíle, kdy bude napsána ona úžasná stránka dějin, jejíž smysl asi o čtyři sta let později vyložil prostému lidu jakýsi Oliver Cromwell, který ji důkladně prostudoval.

Je krásné letní jitro – slunečné, vlahé a tiché. Avšak ve vzduchu visí napětí toho, co se stane. Král Jan přespál v Duncroft Hallu a městečko Staines znělo po celý včerejší den řinčením zbraní, klapotem koňských podkov narážejících na hrbolaté dláždění, křikem velitelů, pustým klením a hrubými žerty vousatých lučištníků, halapartníků a podivně mluvících cizích kopiníků.

Přijely oddíly rytířů a pánů v barevných pláštích, bylo na nich vidět, že vykonali dlouhou cestu. Celý večer museli ustrašení měšťané rychle otvírat dveře a vpouštět do svých domů obhroublé vojáky. Museli jim opatřit stravu a ubytování, a obojí ať je co nejlepší, nebo běda domu a jeho obyvatelům, neboť v těchto bouřlivých časech

meč je soudcem, žalobcem i popravčím, a za to, co vzal, platí tím, že ušetří ty, jež obral, jestli se mu ovšem zlíbí.

Kolem táborového ohně na tržišti se shromažďuje stále víc a více vojska baronů. Vojáci jedí a pijí, co hrdlo ráčí, vyřvávají rozpustilé píjácké písně, hrají hazardní hry a hádají se, zatímco tma houstne a večer přechází v noc. Zář ohňů vrhá podivné stíny na jejich zbraně, srovnané do pyramid, a na jejich nemotorné postavy. Děti měšťanů se plíží kolem a s údivem si prohlížejí vojáky a statná venkovská děvčata čím dál tím víc se přibližují a smíchem odpovídají na obhroublé vtipy a žerty naparujících se vojáků, tak nepodobných vesnickým chasníkům. Ti teď v opovržení stojí vzadu s tupým úsměvem na širokých, civějících tvářích. A z okolních polí sem probleskuje slabé světlo vzdálených táborů, neboť tu leží polem přívrženci mocných pánů a tam zase čekají francouzští žoldnéři věrolomného Jana, jako vlci číhající na kraji města.

Tak minula noc, kdy v každé temné ulici stála hlídka a na všech okolních návrších blikaly strážní ohně, a nad tímto krásným údolím staré Temže se rozbřeslo jítro velkého dne, který měl tak nesmírný vliv na osud věků dosud nezrozených. Na jednom z obou ostrovů, na tom, který leží níž, právě na místě, kde teď stojíme, panoval od prvního úsvitu velký ruch a vřela práce mnoha řemeslníků. Vztyčují velký stan, který sem byl dopraven včera večer, a tesaři sbíjejí řady sedadel, zatímco učedníci z města Londýna přinášejí spousty pestrobarevných látek, hedvábí a zlatého a stříbrného brokátu.

A teď, hle! Po cestě vinoucí se podél břehu řeky ze Stainesu se k nám blíží deset statných halapartníků – jsou to vojáci baronů –, smějí se a rozmlouvají spolu hlubokým, hrdelním basem, zastavují se na druhém břehu, asi sto yardů daleko, a opření o zbraně čekají.

A tak hodinu co hodinu pochodují po silnici nové a nové skupiny a oddíly ozbrojenců, jejichž přílby a krunýře se třpytí v dlouhých, šikmých paprscích ranního slunce, až konečně, kam oko dohlédne, je cesta plná třpytící se ocele a pyšně si vykračujících koní. Jezdci klusají od skupiny ke skupině, křičí a korouhvičky líně vlají v teplém

vánku. Chvilími se ruch zvyšuje – to když se řady rozestupují na obě strany a když jimi projíždí nějaký vznešený baron na válečném koni, provázen družinou pánů, aby se postavil v čelo svých nevolníků a vazalů.

Na svahu Cooper's Hillu, právě naproti, se shromáždili udivení venkované a zvědaví měšťané, kteří sem přiběhli ze Stainesu. Nikdo z nich dobře neví, co ten shon znamená, každý však má pro tu velkou událost, na niž se přišel podívat, jiné vysvětlení. Někteří tvrdí, že dnešní den přinese velké dobro pro všechen lid, ale staří nedůvěřivě potřásají hlavou, neboť takové řeči už slyšeli.

A celá řeka až do Stainesu je poseta lodičkami, bárkami a maličkými proutěnými čluny potaženými kůží. Tyto čluny už vycházejí z módy a používají je jen chudší lidé. Jejich statní veslaři s nimi buď projeli, nebo je přetáhli přes peřeje, kde jednou bude vybudováno známé zdymadlo Bell Weir, a teď se tlačí blízko, jak si smí jen troufnout, kolem velkých krytých lodí, které jsou tu připraveny, aby odvezly krále Jana tam, kde čeká na jeho podpis slavná Charta.

Je poledne a my a všechen lid jsme trpělivě čekali mnoho hodin. Rozkřiklo se, že úskočný Jan baronům znovu vyklouzl a že se vykradl z Duncroft Hallu následován svými žoldnéři a brzo prý bude dělat něco docela jiného než podpisovat listinu, která má dát jeho lidu svobodu.

Tak to tedy ne! Tentokrát ho sevřela železná pěst, marně se svíjel a kroutil. V dálce na silnici se zvedl obláček prachu, blíží se a roste, klapot četných podkov je stále hlasitější a mezi rozptýlenými skupinami rozestoupivších se vojáků si razí cestu skvělá kavalkáda nádherně oděných lordů a rytířů. A vpředu i vzadu i po obou stranách jedou zemani baronů a v jejich středu král Jan.

Jede k místu, kde čekají lodi a mocní baroni vystupují z řad svých vojáků, aby ho přivítali. Zdraví je s úsměvem a smíchem a vlídnými, lichotivými slovy, jako by šlo o slavnost na jeho počest, na niž byl pozván. Avšak když se napřímí, aby sestoupil z koně, vrhne rychlý

pohled ze svých francouzských žoldnéřů, seřazených vzadu, na hroživé řady vojska baronů, jež ho obklopují.

Je už příliš pozdě? Jediná prudká rána zasazená nic netušícímu jezdci po jeho boku, jediný povel jeho francouzskému vojsku, jediný zoufalý útok na nepřipravené řady před ním, a odbojní baroni budou proklínat den, kdy se odvážili zkřížit jeho plány! Smělejší ruka mohla ještě v této chvíli hru otočit. Být to tak Richard! Číše volnosti by byla odtržena od rtů Anglie a ještě sto let by si Anglie počkala, než pozná, jak chutná svoboda.

Ale odvaha krále Jana ochabuje před odhodlanými tvářemi anglických bojovníků, jeho ruka klesá zpět k otěžím. Sestupuje z koně a zaujímá místo na přední lodi. A baroni ho následují s rukama v železných rukavicích na jílci meče. Je dán povel k vyplutí.

Pomalou opouštějí těžké, skvělé lodi runnymeadský břeh. Pomalu a těžkopádně si razí cestu rychlým proudem, až s temným zaduněním narazí na břeh ostrůvku, který od tohoto dne ponese jméno ostrov Magny charty. A král Jan vystoupí na břeh a my čekáme v bezdechém tichu, až nepopsatelný jásot rozrazí vzduch, aby oznámil, že velký úhelový kámen chrámu anglické svobody byl, jak dnes víme, pevně položen.

Kapitola XII

Jindřich VIII. a Anna Boleynová – Nevýhody života v domě, v němž bydlí také dvojice milenců – Těžké chvíle anglického národa – Noční honba za krásou – Bez domova a bez domu – Harris se připravuje na smrt – Přichází anděl – Jak působila náhlá radost na Harrise – Skrovná večeře – Oběd – Drahá hořčice – Strašlivá bitva – Maidenhead – Plachtění – Tři rybáři – Jsme prokleti.

Seděl jsem na břehu, vyvoláváje ve své fantazii ty zašlé obrazy dějin, když Jiří podotkl, že až si dostatečně odpočinu, snad nebudu mít nic proti tomu a pomůžu umýt nádobí. Přivolán takto zpět ze slavné minulosti do prozaické přítomnosti se vši její bídou a hříchy, sešoupl jsem se z břehu do člunu, vyčistil pánev kusem dřeva a chumáčem trávy a nakonec jsem ji vyleštil Jiřího mokrou košilí.

Zajeli jsme na ostrov Magny charty, podívali se na kámen, který tam stojí v domku a na němž prý byla podepsána Velká listina svobod. Nemohu ovšem ručit za to, že byla skutečně podepsána tam, anebo, jak někteří tvrdí, na druhém břehu, na Runnymeadu. Pokud se mne týče, kloním se k obecnému názoru, že Charta byla podepsána na ostrově. Kdybych tehdy já byl jedním z baronů, byl bych určitě svým přátelům důrazně dokazoval nutnost dopravit tak záludného výtečníka, jako byl král Jan, na ostrov, kde měl méně příležitosti k překvapení a úskokům.

Na pozemcích Ankerwyke Housu, v sousedství místa zvaného Přesnídávka, jsou zříceniny starého opatství a někde v okolí tohoto opatství prý čekával Jindřich VIII. na Annu Boleynovou. Scházíval se s ní také na zámku Hever Castlu v Kentu a také někde blízko městečka St. Albans. Pro obyvatele tehdejší Anglie bylo jistě velmi

obtížné najít místo, kde by tito dva lehkomyšní mladí lidé neodbývali své milostné schůzky.

Bydleli jste někdy v domě, kde bydlí také dva zamilovaní? Je to neobyčejně trapné. Rozhodnete se, že si půjдете sednout do obývacího pokoje, a jdete tam. Jakmile otevřete dveře, zaslechnete zvuk, jako by tam někdo rychle něco přestavoval, a když vejdete, Emílie stojí u okna plna zájmů o protější chodník a váš přítel Jan Edvard je na druhém konci pokoje a celá jeho duše je upoutána fotografiemi bůhvíčích příbuzných.

„Ach!“ řeknete a zastavíte se ve dveřích. „Nevěděl jsem, že tu někdo je.“

„Ach! Opravdu?“ odpoví chladně Emílie tónem, z něhož vycítíte, že vám nevěří.

Chvíli tam okouníte a pak řeknete:

„Už je velká tma. Proč nerozsvítíte světlo?“

Jan Edvard odpoví: „Ach!“ ani prý si toho nevšiml. A Emílie prohlásí, že tatíček nechce, aby se odpoledne svítilo.

Povíte jim jednu nebo dvě novinky a vyložíte svůj názor na irskou otázku. To je však zřejmě nezajímá. Na všechno odpovídají: „Ach!“, „Tak?“, „Opravdu?“, „Ano“ a „Ale jděte!“ A po deseti minutách rozmluvy v tomto slohu se šinete ke dveřím, vyklouznete ven a jste překvapeni, že dveře se za vámi okamžitě samy zavřou a zamknou, aniž jste se jich dotkli.

Za půl hodiny vás napadne, že si půjдете vykourit do zimní zahrady dýmku. Na jediné židli, která tam je, sedí Emílie a Jan Edvard, může-li člověk věřit tomu, co říká jeho oblek, zřejmě seděl na zemi. Žádný z nich nepromluví, ale vrhnou na vás pohled, který říká všechno, co je dovoleno povědět v civilizované společnosti. Rychle se vytratíte a zavřete za sebou dveře.

Ted' se už bojíte strčit nos do kterékoliv místnosti v domě. Chodíte chvíli nahoru a dolů po schodech a pak si jdete sednout do ložnice. To vás však brzo přestane bavit, nasadíte si tedy klobouk

a jdete se projít do zahrady. Kráčíte po cestičce, a když míjíte besídku, nahlédnete dovnitř – tam sedí ti dva mladí hlupáci, přituleni k sobě v koutku. Spatří vás a samozřejmě jsou přesvědčeni, že je z nějakého hanebného důvodu špehujete.

„Proč není na tyhle věci zvláštní pokoj, který by zamilovaní nesměli opustit?“ říkáte si pro sebe. Běžíte do předsíně, vezmete deštník a jdete ven.

Tak nějak to jistě vypadalo, když se ten hloupý mladík Jindřich VIII. dvořil své Aničce. Lidé v Buckinghamském hrabství se s nimi neočekávaně srazili, když se ti dva toulali kolem Windsoru a Wraybury. „Ach, to jste vy!“ vykřikli lidé. Jindřich se začervenel a odpověděl: „Ano, právě jdu navštívit jednoho známého,“ a Anna pravila: „Ach, to jsem ráda, že vás vidím. Není to zvláštní? Právě jsem potkala pana Jindřicha VIII. v aleji a ukázalo se, že máme stejnou cestu.“

Potom ti lidé odcházejí a říkají si: „Bude líp, když odtud zmizíme, dokud je to vrkání a cukrování nepřejde. Půjďme do Kentu.“

Odešli do Kentu, a první, co tam viděli, když tam přišli, byl Jindřich s Annou, jak se zamilovaně procházejí kolem Hever Castlu.

„Čert to vzal!“ vykřikli lidé. „Pojďme pryč. Už toho mám až po krk. Pojďme do St. Albans – to je takové pěkné, klidné místo, ten St. Albans.“

A když dorazili do St. Albans, našli tam ten nešťastný párek, jak se líbá pod zdmi opatství. Potom se ti lidé dali k pirátům a zůstali u nich, dokud se ti dva nevzali.

Úsek řeky od místa zvaného Přesnídávka k Starému windsorskému zdymadlu je rozkošný. Stinná cesta, posázená tu a tam hezounkými domečky, běží podle řeky k Ouseleyským zvonům. To je malebná hospoda jako většina hospod u řeky a dostanete tam sklenici velice dobrého piva – jak říká Harris. V tomto ohledu můžete Harrisovi důvěřovat. Starý Windsor je svým způsobem proslulý. Edvard Vyznavač tam měl palác a tam se také podařilo tehdejší spravedlnosti dokázat vinu velkého earla Godwina, obviněného, že

zesnoval smrt králova bratra. Earl Godwin ulomil kousek chleba a držel jej v ruce.

„Jsem-li vinen,“ pravil, „ať se tímto chlebem udávím.“

Vložil chléb do úst, spolkl jej, chléb mu uvázl v krku a earl se udávil. Za Starým Windsorem je řeka poněkud nezajímavá a své původní podoby nabude zase, až když se přiblížíme k Boveney. Jiří a já jsme vlekli člun až za Home Park, který se prostírá na pravém břehu od Albertova k Viktoriinu mostu. Když jsme míjeli Datchet, Jiří se mě zeptal, jestli se pamatuji na naši první cestu po řece, kdy jsme přistáli v Datchetu v deset hodin večer a hledali nocleh. Odpověděl jsem, že se na to pamatuji. Potrvá ještě nějaký čas, než na to zapomenou.

Byla sobota před takzvaným bankovním svátkem, který bývá první pondělí v srpnu. Byli jsme unaveni a hladovi – také tenkrát jsme to byli my tři – a když jsme dopluli do Datchetu, vytáhli jsme z člunu koš, dva vaky, pokrývky a kabáty a podobné věci a dali se do hledání nějakého obydlí. Přišli jsme k hezkému malému hotelu s vchodem obrostlým klematisem a rdesnem. Nebyla tam růže z Jericha a já jsem si z nějakého důvodu vzal do hlavy růži z Jericha a povídám:

„Nechod’me tam! Pojd’me ještě kousek dál a podívejme se, není-li tu nějaký hotel porostlý růží z Jericha.“

Šli jsme tedy dál, až jsme přišli k jinému hostinci. Byl to také velice hezký hostinec a byl porostlý růží z Jericha, ale Harrisovi se nelíbil muž, který se opíral o vrata. Řekl, že nevypadá jako hodný člověk a že má ohavné boty. Šli jsme tedy dál. Ušli jsme pořádný kus cesty, ale žádné hotely jsme už nenašli. Potom jsme potkali jakéhosi člověka a požádali jsme ho, aby nám ukázal cestu k nějakému hostinci.

Povídá:

„Vždyť se od nich vzdalujete. Obrátte se čelem vzad, vraťte se a přijdete k Jelenu.“

Odpověděli jsme:

„Ach, tam jsme už byli, ale nelíbilo se nám tam – není porostlý růží z Jericha.“

„Nevadí, je tu ještě Panský dům, hned naproti. Zkusili jste to tam?“

Harris odpověděl, že jsme tam nechtěli jít – nelíbil se nám člověk, který stál před vraty – Harrisovi se nelíbila barva jeho vlasů, ani jeho boty se mu nelíbily.

„Pak tedy nevím, co byste měli udělat,“ řekl náš informátor, „protože tady jsou jen ty dva hostince.“

„Tady nejsou žádné jiné hostince!“ vykřikl Harris.

„Žádné,“ odpověděl muž.

„Co proboha budeme dělat?“ zděsil se Harris.

Pak promluvil Jiří. Harris a já prý si můžeme dát pro sebe postavit hotel, chceme-li, a opatřit si do něho lidi podle svého vkusu. On se vrátí k Jelenu.

Velicí duchové nikdy a v ničem neuskuteční své ideály. Harris a já jsme vzdychli nad prázdnotou světských tužeb a šli jsme za Jiřím. Zanesli jsme své věci k Jelenu a složili je v hale.

Přišel majitel hotelu a povídá:

„Dobrý večer, pánové.“

„Dobrý večer,“ odpověděl Jiří, „potřebujeme tři lůžka.“

„Velice lituji, pane,“ pravil majitel hotelu, „bohužel vám je nemůžeme poskytnout.“

„To nevadí,“ řekl Jiří, „dvě postačí. Můžeme spát dva v jedné posteli, že ano?“ pokračoval, obrátiv se na Harrise a na mne.

Harris odpověděl: „Samozřejmě.“ Myslel, že Jiří a já můžeme docela dobře spát v jedné posteli.

„Lituji, pane,“ opakoval majitel hotelu, „ale my opravdu nemáme v celém domě jediné volné lůžko. Vlastně už teď dáváme dva, ba i tři pány do jedné postele.“

To nás trochu zarazilo.

Ale Harris, zkušený cestovatel, se nedal odstrašit a pokračoval s veselým smíchem:

„Nedá se tedy nic dělat. Musíme se uskrovnit. Musíte nám ustlat v kulečnickové herně.“

„Velice lituji, pane. Už tři páni spí na kulečnickovém stole a dva v kavárně. Není možné, abyste zde přespali.“

Sebrali jsme věci a šli do Panského domu. Byl to hezký malý hotel. Řekl jsem, že se mi líbí víc než tamten, a Harris pravil: „Ale ano,“ prý to tam bude docela dobré a na toho člověka s rezavými vlasy se nemusíme dívat. Ostatně ten chudák za to nemůže, že je zrzavý.

Harris mluvil docela mile a rozumně.

Lidé v Panském domě nás ani nepustili ke slovu.

Majitelka hotelu nás přivítala ještě přede dveřmi prohlášením, že jsme čtrnáctá společnost, kterou za poslední půldruhé hodiny odmítá. Naše nesmělé návrhy týkající se stájí, kulečnickové herny nebo sklepa na uhlí zamítla s pohrdavým smíchem. Všechna tato zákoutí byla už dávno obsazena.

Nezná ve vsi někoho, kdo by nám poskytl nocleh?

„No nemáte-li velké nároky,“ – upozornila nás však, že nás tam neposílá – „půl míle odtud na etonské silnici je malá krčma –“ Dál jsme neposlouchali. Popadli jsme koš a vaky, kabáty, pokrývky a balíky a běželi jsme tam. Byla to spíš míle než půl míle, ale konečně jsme tam dorazili a udýchání jsme vtrhli do výčepu.

Lidé v krčmě byli hrubí. Prostě se nám vysmáli. V celém domě prý jsou jen tři lůžka a na těch už spí sedm pánů a dvě manželské dvojice, jakýsi dobrosrdečný lodník, který byl náhodou ve výčepu, nám poradil, abychom to zkusili u hokynáře vedle Jelena, a my jsme se vrátili.

U hokynáře bylo plno. Jedna stará paní, s níž jsme se setkali v krámě, byla tak laskava, že nás doprovodila čtvrt míle k jedné své přítelkyni, která prý příležitostně pronajímá pánům pokoje.

Ta stará paní kráčela velice pomalu, proto trvalo dvacet minut, než jsme došli k její přítelkyni. Jak jsme se tak pomalu vlekli,

zpestřovala nám cestu popisováním různých bolestí, které ji trápí v zádech.

Pokoje její přítelkyně byly pronajaty. Odtamtud nás poslali do čísla 27. V čísle 27 bylo plno, a tak nás poslali do čísla 32. V čísle 32 bylo plno.

Vrátili jsme se na silnici. Harris si sedl na koš a prohlásil, že dál nepůjde. Je to prý takové klidné místočko a on by tu rád zemřel. Požádal Jiřího a mne, abychom za něho políbili jeho matku a vyřídili všem jeho příbuzným, že jim odpustil a zemřel šťasten.

V tom okamžiku přišel anděl, přestrojený za malého chlapce (nedovedu si představit, jaké vhodnější přestrojení by si anděl mohl zvolit). V jedné ruce nesl džbán piva a v druhé držel něco přivázaného na konci provázku, co nechal dopadnout na každý plochý kámen, který mu přišel do cesty, a potom to zase vytáhl nahoru, čímž vyluzoval velmi nelibý zvuk, připomínající mlaskání.

Zeptali jsme se toho nebeského posla (jak jsme později zjistili, byl ten kluk opravdu nebeský posel), neví-li o nějakém osamělém domě, v němž je málo lidí, nejlíp bezmocných (přednost mají staré dámy a ochrnutí páni), kteří by mohli být snadno hrozbou donuceni, aby na noc postoupili svá lůžka třem zoufalým mužům. Anebo kdyby o takovém domě nevěděl, zda by nám nemohl doporučit nějaký prázdný prasečí chlívek nebo nepoužívanou pec na pálení vápna nebo něco podobného. Nevěděl o žádném takovém místě – alespoň ne v blízkosti – ale řekl, že kdybychom chtěli jít s ním, jeho matka má volný pokoj a mohla by nás v něm nechat přespat. Padli jsme mu při měsíčním osvětlení kolem krku a žehnali mu. Byl by to býval velmi krásný obrázek, kdyby chlapec nebyl tak přemožen naším pohnutím, že neschopen odolat upadl na zem, strhnuv nás všechny na sebe. Harrise se zmocnila taková radost, že omdlel. Musel se chopit chlapcova džbánu s pivem a do polovičky jej vyprázdnit, aby se vzpamatoval. Potom se rozběhl napřed a Jiřího a mne nechal nést zavazadla.

Chlapec bydlel v malém domku o čtyřech místnostech a jeho matka – dobrá duše! – nám dala k večeři opečenou slaninu. Snědli jsme ji všechnu – celých pět liber – potom koláč se zavařeninou a dvě konvice čaje a pak jsme šli spát. V pokoji byla dvě lůžka. Jedno byla skládací postel dvě stopy šest palců široká. Na tu jsem si lehl s Jiřím, a abychom nespádli, svázali jsme se dohromady prostěradlem. Druhé lůžko byla chlapcova dětská postýlka a tu měl Harris celou pro sebe. Ráno mu z ní trčely přes dolní pelest obě bosé nohy, kterých jsme já a Jiří použili jako věšáků na ručníky, když jsme se myli.

Až podruhé přijdeme do Datchetu, už si nebudeme tak velkopan-sky vybírat hotel.

Ale vraťme se k naší nynější cestě. Nestalo se nic vzrušujícího. Pomalu jsme dotáhli naši loď kousek pod ostrov Monkey, tam jsme přirazili ke břehu a poobědvali. Měli jsme studené hovězí, zjistili jsme však, že jsme zapomněli s sebou vzít hořčici. Myslím, že nikdy dosud ani později jsem tolik netoužil po hořčici jako tenkrát. Zpravidla o hořčici nestojím, ale tenkrát bych za ni dal světy.

Nevím, kolik je ve vesmíru světů, ale kdyby mi v té chvíli byl někdo přinesl lžičku hořčice, mohl je mít všechny. Když něco chci a nemohu to mít, slíbil bych hory doly.

I Harris prohlásil, že by za hořčici dal světy. Člověk, který by se v té chvíli před námi objevil se sklenicí hořčice, byl by dobře pochodil: byl by zásoben světy do konce života.

Nevěřte tomu! Až bychom dostali hořčici, Harris i já bychom se jistě pokusili vyvléci se z tohoto ujednání. Člověk dělá takové velkorysé nabídky ve chvíli rozčilení, avšak později, když si to rozmyslí, vidí, jak jsou nemožně nepřiměřené ceně toho, po čem touží. Slyšel jsem, jak nějaký muž, který podnikl horolezeckou túru ve Švýcarsku, prohlásil, že by dal celý svět za sklenici piva, a když přišel k jedné boudě, kde pivo měli, udělal strašný kravál, že mu napočítali pět franků za láhev. Řekl, že je to zlodějna, a napsal o tom do *Timesů*.

Poněvadž nebyla hořčice, rozhostil se na člunu smutek. Hovězí jsme snědli mlčky. Život se zdál prázdný a nezajímavý. Vzpomínali jsme na šťastné dny dětství a vzdychali. Trochu jsme se však rozveselili nad jablkovým koláčem, a když Jiří vytáhl ze dna koše plechovku s ananasem a přikulil ji doprostřed člunu, cítili jsme, že přece jen stojí za to žít.

Všichni tři máme ananas velice rádi. Dívali jsme se na obrázek na plechovce a mysleli jsme na šťávu. Usmívali jsme se na sebe a Harris si přichystal lžíci.

Potom jsme hledali nůž na otvírání konzerv. Vyndali jsme všechny věci z koše. Vyprázdnili jsme vaky. Nadzvedli jsme prkna na dně člunu. Vynesli jsme všechno na břeh a vytřepali. Nůž na otvírání konzerv jsme nenašli.

Harris se pokusil otevřít plechovku kapesním nožem, nůž zlomil a ošklivě se pořezal. Jiří to zkusil nůžkami, ale nůžky vyletěly a málem mu vypíchny oko. Zatímco si navzájem obvazovali rány, pokusil jsem se udělat v plechovce díru špičatým koncem háku, ale hák se smekl a mrštil mnou mezi člun a břeh do bahnité vody, dvě stopy hluboké, a plechovka se odkutálela nepoškozena a rozbila šálek na čaj.

Ted' už jsme všichni začali zuřit. Odnegli jsme plechovku na břeh, Harris šel na pole pro velký, ostrý kámen, já jsem se vrátil do člunu pro ráhno. Jiří podržel plechovku, Harris přidržel ostrý hrot kamene na plechovce, já vzal ráhno, vysoko jsem je zvedl a vši silou udeřil.

Toho dne zachránil Jiřímu život jeho slaměný klobouk. Ten klobouk (to, co z něj zbylo) si Jiří schoval a za zimních večerů, kdy, pokuřující z dýmky, vyprávějí chlapci napínavé příběhy, plné nebezpečí, jež zažili, Jiří jej přinese, ukazuje a znovu vypravuje onu vzrušující příhodu a pokaždé si ještě něco vymyslí.

Harris to odnesl jen povrchním zraněním.

Nato jsem se ujal plechovky sám. Bušil jsem do ní ráhnem, až jsem se vyčerpал a začalo mě píchat u srdce, načež ji převzal Harris. Stloukli jsme ji na plocho, stloukli jsme ji znova do krychle, stloukli

jsme ji do všech tvarů, jež jsou známy geometrii, ale udělat do ní díru se nám nepodařilo. Potom zasáhl Jiří a stloukl ji do tvaru tak podivného, tak strašidelného, tak nepozemského v jeho obludné ohyznosti, že se polekal a ráhno odhodil. Potom jsme všichni tři usedli kolem plechovky na trávu a dívali se na ni.

Na jejím vršku byla velká proláklina, která vypadala jako posměšný úšklebek, a ta nás tak rozzuřila, že se Harris vrhl na plechovku, popadl ji a mrštil jí daleko doprostřed řeky. Když klesla ke dnu, zahrnuli jsme ji nadávkami, nastoupili do člunu, veslovali pryč z toho místa a nezastavili se až v Maidenheadu.

Maidenhead sám je příliš snobský, a proto není příjemný. Je rejdištěm říčních floutků a jejich naparáděných společnic. Je to město přepychových hotelů, navštěvovaných hlavně hejsky a baletkami. Je to čarodějova kuchyň, z níž vycházejí říční démoni – parníky. Vévoda z *London Journalu* má vždycky svůj „koutek“ v Maidenheadu a hrdinka třísvazkového románu tam vždycky večeří, když si jde vyhodit z kopytka s manželem jiné ženy.

Projeli jsme rychle Maidenheadem. Potom jsme zpomalili a zvolna jsme pluli krásným úsekem řeky mezi Boulterovým a cookhamským jezem. Clievedenské lesy byly dosud oděny v půvabný jarní šat a vystupovaly nad břeh řeky v jediné dlouhé harmonii různých odstínů pohádkové zeleně. Ve své neporušené kráse je to snad nejlíbeznější úsek řeky a jen váhavě a pomalu opouštěl náš malý člun jeho hluboký klid.

Těsně pod Cookhamem jsme přirazili ke břehu a uvařili si čaj. Než jsme projeli zdymadlem, byl večer. Zvedl se dost silný větřík, nám příznivý – kupodivu, neboť na řece duje vítr zpravidla zarputile proti vám, ať plujete kterýmkoliv směrem. Je proti vám ráno, když se vydáváte na jednodenní vyjížďku. Veslujete daleko a těšíte se, jak snadná bude zpáteční jízda, až poplujete s rozvinutou plachtou. Po svačině se však vítr otočí a vy celou zpáteční cestu musíte namáhavě veslovat proti větru.

Když si však zapomenete vzít plachtu, vane neustále příznivý vítr cestou tam i zpět. Tak je to! Tento svět je jen zkouškou a člověk se narodil jen proto, aby se dřel, takové jsou zákony přírody.

Dnes večer však zřejmě přestaly platit. Vítr nám vál do zad místo do obličeje. Ani jsme nemukli a rychle jsme natáhli plachtu, dřív než na to přijdou. Pak jsme se uvelebili v člunu a začali snít. Plachta se nadouvala, napínala, pleskala o stěžeň a člun jen letěl.

Já byl u kormidla.

Nic ve mně nebudí tak vzrušující pocit jako plachtění. Nejvíc se blíží létání, kterážto možnost není dosud člověku dána – leda ve snu. Křídla hučícího větru jako by vás unášela vpřed, do neznáma. Už nejste tou pomalou, těžkopádnou, nimravou věcičkou z hlíny, která se klikatě plazí po zemi. Jste část Přírody! Vaše srdce bije na jejím srdci. Její nádherná ramena vás objímají a pozvedají k jejímu srdci. Váš duch splývá s jejím. Vaše údy jsou zbaveny tíže. Hlasy, co jich je ve vzduchu, zpívají pro vás. Země vám připadá vzdálená a malá. A oblaka, která vám tak těsně visí nad hlavou, jsou vašimi bratry a vy po nich vztahujete ruce.

Měli jsme řeku sami pro sebe, jen v dálce jsme spatřili uprostřed řeky zakotvenou rybářskou pramici. Seděli na ní tři rybáři. A my jsme letěli po hladině, míjeli lesnaté břehy a nikdo nepromluvil. Seděl jsem u kormidla.

Když jsme se přiblížili k pramici, viděli jsme, že tři rybáři jsou důstojně se tvářící starci. Seděli na třech židlích na pramici a upírali oči na udice. Rudý západ vrhal na vodu tajemné světlo a ohnivě zbarvil lesy, které se tyčily nad řekou, a kupy mraků proměňoval v zlatou náheru. Byla to chvíle hlubokého okouzlení, povznášející naděje a touhy. Naše malá plachta se rýsovala na purpurové obloze, soumrak se rozkládal kolem nás, zahaluje svět v duhové stíny. Za námi se plížila noc.

Připadali jsme si jako rytíři ze staré báje, kteří plují přes tajemné jezero do neznámé říše soumraku, do velké země zapadajícího slunce.

Nevpluli jsme do říše soumraku, vrazili jsme přímo do té pramice, na níž seděli tři staří rybáři. Zpočátku jsme nevěděli, co se stalo, poněvadž nám plachta zakryla rozhled, ale podle projevů, které zazněly večerním vzduchem, jsme usoudili, že jsme se octli v blízkosti lidských bytostí, jež se zlobí a rozčilují.

Harris svinul plachtu, a tu jsme poznali, co se stalo. Srazili jsme ty tři staré pány i s židlemi na dno pramice na jedinou hromadu a ti se teď pomalu a pracně rozmotávali a sbírali ze sebe ryby. A při té práci nás proklínali – nikoli obyčejným proklínacím proklínáním, ale dlouhou, pečlivě promyšlenou kletbou, zahrnující naši životní dráhu, zabíhající do daleké budoucnosti a vztahující se na všechny naše příbuzné a na všechno, co má s námi nějaké spojení – správnou, adresnou kletbou.

Harris jim řekl, že by měli být vděční za trochu vzrušení, když celý den jen vysedávají a chytají ryby, a také jim pověděl, že ho pohoršuje a zarmocuje, že lidé jejich věku dovedou tak popustit uzdu svému hněvu.

Ale nic to nepomohlo.

Jiří potom prohlásil, že bude kormidlovat sám. Od ducha, jako je můj, prý se nedá očekávat, že se soustředí na řízení člunu – bude lépe, jestliže se toho ujme prostá, obyčejná lidská bytost, než se všichni pěkně utopíme.

U Marlow jsme nechali člun u mostu a šli se vyspat do hostince U Koruny.

Kapitola XIII

Marlow – Bishamské opatství – Medmenhamští mniši – Montmorency chce zavraždit starého kocoura – Nakonec se rozhodne, že ho nechá žít – Ostudné chování foxteriéra v obchodním domě – Odjíždíme z Marlow – Velkolepý průvod – Užitečný návod, jak pozlobit parník a překážet mu – Odmítáme pít z řeky – Klidný pes – Podivné zmizení Harrise a paštiky.

Marlow je jedno z nejpříjemnějších míst na řece, které znám. Je to rušné, živé městečko, jež celkem vzato nevyhlíží příliš malebně, přesto však v něm člověk najde mnoho pěkných zákoutí. Dosud stojí oblouky mostu Času, po němž se naše fantazie vrací do dnů, kdy pánem marlowského panství byl Sas Algar, ještě dříve než se tohoto panství zmocnil vítězný Vilém, aby je daroval královně Matyldě, a než se stalo majetkem earlů z Warwicku nebo chytrého lorda Pageta, rádce čtyř po sobě jdoucích panovníků.

V okolí najdete rozkošnou krajinu, máte-li po veslování chuť se projít, a řeka je tu nejkrásnější. Část jejího toku směrem ke Cockhamu, podél Quarryských lesů a luk, je neobyčejně půvabná. Milované, staré Quarryské lesy s úzkými, strmými stezkami, jak dodnes voníte vzpomínkami na slunné letní dny! Jak plny rozesmátých přízraků jsou vaše stinné průhledy! Jak tiše doznívají z vašeho šepotajícího listoví dávné hlasy!

Ještě krásnější je cesta z Marlow do Sonningu. Mohutné, staré bishamské opatství, od jehož kamenných zdí se odrážel vítězný pokřik templářů a jež po nějaký čas bylo sídlem Anny z Cleevu a později královny Alžběty, leží na pravém břehu půl míle nad marlowským mostem. Bishamské opatství je bohaté na melodramatické zajímavosti. Je v něm vyčalounovaná ložnice a tajná komnata,

ukrytá vysoko v tlustých zdech. V noci se tam zjevuje duch lady Holyové, která utloukla svého synka k smrti a snaží se umýt si své přízračné ruce v přízračném umývadle.

Warwick, dosazovatel králů, tu odpočívá a už se nestará o takové nicotnosti, jako jsou pozemští králové a pozemská království. Leží tu i Salisbury, který se tolik vyznamenal u Poitiers. Těsně před opatstvím na pravém břehu řeky je bishamský kostel. Náhrobky a sochy v něm opravdu stojí za shlédnutí. Na pohupující se lodce pod bishamskými buky psal Shelley, jenž tehdy žil v Marlow, *Vzpou-ru Islámu* (v Západní ulici v Marlow si můžete prohlédnout jeho dům).

Často jsem si myslíval, že bych o trochu výš u hurleyského jezu mohl strávit celý měsíc, a ještě by mi to nestačilo, abych se nasytil krásou krajiny. Vesnice Hurley, kam od zdymadla dojdete za pět minut, je jedna z nejstarších osad na řece. Její původ sahá, abychom použili pěkného rčení oněch dávných dnů, „do dob krále Seberta a krále Offy“. Blízko jezu (vzhůru po proudu) je Dánské pole, kde za svého vpádu tábořili Dánové, pochoduující na Gloucester. A ještě o něco dál, uhnížděny v rozkošném zákrutu řeky, jsou pozůstatky Medmenhamského opatství.

Proslulí medmenhamští mniši čili „Klub pekelného ohně“, jak byli obecně nazýváni (jedním z nich byl i známý Wilkes), to bylo bratrstvo, které si dalo heslo „Dělej, co chceš“. Tuto výzvu stále ještě můžete číst nad rozpadávající se bránou opatství. Mnoho let před založením tohoto podivného opatství s řádem neslušných šprýmařů stál na tom místě klášter přísnějšího řádu. Jeho mniši se poněkud lišili od prostopášníků, kteří sem přišli za pět set let po nich.

Cisterciánští mniši, jejichž opatství tu stálo v třináctém století, nosili jenom kutnu z drsné látky na nahém těle a kapuci a nejedli ani maso, ani ryby, ani vejce. Spali na slámě a o půlnoci vstali a šli na mši. Ve dne těžce pracovali, četli a modlili se. Celý jejich život

zahalovalo ticho, hluboké jako ticho smrti, neboť nikdo z nich nemluvil.

Ponurý řád vedoucí ponurý život na tak půvabném místě, jež Bůh přece stvořil, aby poskytovalo radost! Je s podivem, že hlasy přírody, které je obklopovaly – něžné šumění vody, šepot rákosí, hudba vanoucího větru – je nenaučily lépe chápat smysl života. Po dlouhé dny mlčeli, naslouchali a čekali na hlas z nebe. A on k nim mluvil ve dne i za nádherných nocí myriádou zvuků, oni jej však neslyšeli.

Od Medmenhamu k půvabnému hambledonskému zdymadlu je řeka plna klidné krásy, ale jakmile minete Greenlands, poněkud nezajímavé sídlo mého nakladatele – klidného, skromného pána, kterého můžete v letních měsících často na těchto místech potkat, jak sám vesluje pomalými, ale mocnými tempy nebo jak se živě baví s některým starým hlídačem, když projíždí zdymadlem – je až do Henley trochu pustá a nudná.

V Marlow jsme v pondělí ráno vstali celkem časně a šli se před snídání vykoupat. Když jsme se vraceli, zachoval se Montmorency strašně hloupě. Jediný předmět, o němž se Montmorencyho názory vážně rozcházejí s mými, jsou kočky. Já mám kočky rád, Montmorency nikoliv.

Když potkám kočku, řeknu: „Hodná kočička“, sehnu se a pošimrám ji pod uchem. Kočka vztyčí ocas, tuhý jako litinová tyč, nahrbí se, otírá si nos o mé kalhoty a je plna něhy a míru. Když Montmorency potká kočku, ví o tom celá ulice a přitom se v deseti vteřinách vyplývá takové množství nadávek, jaké by obyčejnému, slušnému člověku při trošce šetrnosti vystačilo na celý život.

Nemám to psu za zlé (zpravidla se spokojím tím, že mu napohlavkuju nebo po něm házím kamením), protože chápu, že je to jeho přirozenost. Foxteriéri se rodí se čtyřnásobně větším dědičným hříchem než ostatní psi a bude to vyžadovat léta a léta trpělivého úsilí nás křesťanů, než dosáhneme znatelného zjemnění rvavé foxteriéri povahy.

Pamatuji se, jak jsem jednou byl v dvoraně obchodního domu na Haymarketu, kde bylo plno psů čekajících na návrat svých majitelů, kteří vevnitř nakupovali. Byl tam jeden hafan, jedna nebo dvě kolie, jeden bernardýn, několik honicích a novofundlandských psů, jedna doga, jeden francouzský pudl se spoustou chlupů kolem hlavy, ale po těle olezlý, jeden buldok, několik psíků, kteří se chovají na klíně a jsou velcí jako krysy, a několik yorkshirských ovčáků.

Seděli tam trpěliví, hodní a zamyšlení. Jako by v té dvoraně vládl velebný klid. Celá místnost byla prostoupena ovzduším míru, rezignace a tichého smutku.

Vtom vešla půvabná mladá dáma vedoucí na řemínku malého, krotce vyhlížejícího foxteriéra a nechala ho ve dvoraně přivázaného mezi buldokem a pudlem. Chvilí seděl a rozhlížel se. Potom zvedl oči ke stropu, a můžete-li soudit podle jeho výrazu, myslel na svou matku. Potom zívł. Pak se rozhlédl po ostatních psech, mlčících, vážných a důstojných.

Pohlédl na buldoka, bezesně spícího vpravo. Pohlédl na pudla, sedícího vzpřímeně a hrdě vlevo. Potom bez jediného slova varování a aniž byl k tomu vyprovokován, kousl toho pudla do přední nohy. Tichou, stinnou dvoranou zaznělo bolestné zavytí.

Výsledek tohoto prvního pokusu shledal nanejvýš uspokojujícím, rozhodl se tedy pokračovat a vnést do dvorany trochu života. Přeskočil pudla a prudce napadl kolii. Ta se probudila a okamžitě se dala do zuřivé a hlučné hádky s pudlem. Foxteriér se vrátil na své místo, chytil za ucho buldoka a snažil se ho vyhodit. Buldok, pozoruhodně nestranný tvor, se pustil do všeho, co měl na dosah, včetně vrátného, což milému foxteriérkovi poskytlo příležitost věnovat se nerušeně zápasu se stejně ochotným yorkshirským ovčákem.

Těm, kdo znají psí povahu, nemusím říkat, že teď se už prali všichni psi, co jich tam bylo, jako by osud celého jejich rodu závisel na výsledku boje. Velcí psi se rvali jeden s druhým bez rozdílu. I malí psi se spolu prali a volné chvíle vyplňovali tím, že kousali velké psy do nohou.

Dvorana se proměnila v rodeo, vznikl strašný hluk. Venku na Haymarketu se shromáždil dav a ptal se, je-li to schůzka farníků nebo jestli tam byl někdo zavražděn a proč. Přišli muži s klacky a provazy, snažili se psy od sebe roztrhnout, musela být povolána policie.

Když byl hluk největší, vrátila se ta půvabná mladá dáma, popadla do náruče svého něžného pejsánka (zřídil ovčáka tak, že si ovčák jistě poležel měsíc, a teď se tvářil jako novorozené jehňátko), políbila ho, zeptala se, jestli ho nezabili a co mu ti velcí, oškliví, suroví psi udělali. Přitulil se k ní a díval se na ni, jako by chtěl říci: „Ach, jak jsem rád, že jsi přišla a že mě odvedeš z téhle neslušné společnosti.“

Prohlásila, že zaměstnanci obchodního domu nemají právo pouštět taková velká zuřivá zvířata mezi psy slušných lidí a že má sto chutí někoho žalovat.

Takoví jsou svou povahou foxteriéři. Proto nemám Montmorency za zlé jeho sklon k rvačkám s kočkami. Ale toho rána Montmorency litoval, že tomuto sklonu podlehl.

Jak jsem řekl, vraceli jsme se z koupání a v polovině Hlavní třídy vyběhla z jednoho domu před námi kočka a zamířila přes ulici. Montmorency vyrazil radostný výkřik – výkřik nelítnostného bojovníka, který vidí, že mu nepřítel padl do rukou – takový výkřik vyrazil asi Cromwell, když Skotové začali sestupovat z kopce – a rozběhl se za svou kořistí.

Jeho obětí byl velký, černý macek. Nikdy jsem neviděl většího a pochybněji vyhlížejícího kocoura. Chybělo mu půl ocasu, jedno ucho a značná část čenichu. Byl to dlouhý, svalnatý tvor. Měl klidný, spokojený výraz.

Montmorency pádl za tím ubohým kocourem rychlostí dvaceti mil za hodinu, ale kocour nepřidal do kroku – zdálo se, že nechápe, že je jeho život ohrožen. Capal klidně dál, až byl jeho rádobý vrah jediný yard za ním, teprve potom se obrátil, sedl si doprostřed ulice

a zadíval se na Montmorencyho s mírným, tázavým výrazem, jako by se chtěl zeptat:

„Jdete za mnou?“

Montmorencymu neschází odvaha, ale v pohledu toho kocoura bylo cosi, co by zmrazilo srdce i toho nejsmělejšího psa. Prudce se zastavil a zadíval se na macka.

Nikdo z nich nepromluvil. Člověk si však dovede představit, že jejich rozmluva jistě zněla takto:

KOCOUR: „Mohu pro vás něco udělat?“

MONTMORENCY: „Nikoliv – ne, děkuji.“

KOCOUR: „Máte-li nějaké přání, neostýchejte se je vyslovit.“

MONTMORENCY (*couvaje dolů po Hlavní třídě*): „Ach ne, vůbec ne – určitě ne – nenamáhejte se. Já – já jsem se zmýlil. Myslel jsem, že vás znám. Promiňte, že jsem vás obtěžoval.“

KOCOUR: „Nic se nestalo. Bylo mi opravdovým potěšením.

Opravdu nic nechcete?“

MONTMORENCY (*stále couvaje*): „Vůbec nic, děkuji – vůbec nic – jste velmi laskav. Dobrý den.“

KOCOUR: „Dobrý den.“

Potom kocour vstal a klusal dál. A Montmorency, uloživ pečlivě do žlábků to, co nazývá ohonem, vrátil se k nám a zaujal nenápadné postavení v týle.

Ještě dnes, když řeknete Montmorencymu slovo „Kočka!“, prudce sebou trhne a žalostně se na vás podívá, jako by chtěl říci:

„Prosím, nemluvte o tom.“

Po snídani jsme nakoupili zásob na tři dny. Jiří radil, abychom koupili zeleninu – protože zelenina je zdravá. Její příprava je prý velmi snadná a on ji uvaří. Koupili jsme tedy deset liber brambor, věrtel hrachu a několik hlávek zelí. V hotelu jsme si opatřili hovězí paštiku, dva angreštové koláče a skopovou kýtu. Dále ovoce, pečivo, chléb, máslo, džem, slaninu a vejce a jiné věci, které jsme ve městě sehnali.

Odjezd z Marlow považuji za jeden z našich největších úspěchů. Byl důstojný, udělal dojem a přitom byl nenápadný. V každém obchodě jsme trvali na tom, že někdo musí jít hned s námi, aby nám odnesl věci. Nepřipustili jsme žádné „Ano, pane, hned vám to pošlu. Chlapec tam bude dřív než vy!“ Věděli jsme, že bychom pak běhali po přístavišti, dvakrát se vrátili do krámu a pohádali se tam. Počkali jsme, až nám nákup zabalí a učedník musel s námi.

Navštívili jsme mnoho obchodů a všude jsme se přidrželi této zásady. Výsledek byl, že když jsme nákup skončili, měli jsme kolem sebe tak krásnou sbírku učedníků s košíky, že se až srdce smálo, a náš závěrečný pochod středem Hlavní třídy k řece byl jistě velkolepou podívanou, jakou Marlow už dávno nezažilo.

Pořad průvodu byl tento:

Montmorency s holí v hubě.

Dvě pochybně vyhlížející psiska, přátelé to Montmorencyho.

Jiří nesoucí kabáty a pokrývky, kouřící lulku.

Harris snažící se kráčet lehce a půvabně, přičemž nese v jedné ruce nacpaný vak a v druhé láhev citrónového sirupu.

Zelinářův učedník a pekařův učedník s košíky.

Podomek z hotelu s velkým košem.

Cukrářův učedník s košíkem.

Hokynářův učedník s košíkem.

Pes s dlouhou srstí.

Učedník z mlékárny s košíkem.

Posluha s vakem.

Důvěrný přítel posluhy s rukama v kapsách, kouřící krátkou gypsovkou.

Učedník z obchodu ovocem s košíkem.

Já s třemi klobouky a párem bot v rukou, snažící se tvářit, jako bych o tom nevěděl.

Šest kluků a čtyři toulaví psi.

Když jsme došli k přístavišti, povídá hlídač člunu:

„Ted' nevím, jestli máte parník nebo houseboat?“

Když jsme mu vysvětlili, že máme dvouveslici, vypadal překvapeně.

Toho dopoledne jsme měli velké potíže s parníky. Bylo právě před veslařskými závody v Henley, a proto tam jelo mnoho parníků. Některé vlekly houseboaty. Nenávidím parníky. Jsem přesvědčen, že je nenávidí každý veslař. Pokaždé když vidím parník, nejraději bych ho vlákal na opuštěnou část řeky a tam v tichu a v samotě bych ho uškrtl.

Každý parník má tolik domýšlivé samolibosti, že dovede ve mně probudit všechny nízké pudy a já zatoužím po starých zlatých časech, kdy jste mohli jít a povědět lidem sekerou, lukem a šípy, co si o nich myslíte. Výraz na tváři muže, který stojí u kormidla s rukama v kapsách a s doutníkem v ústech, je sám o sobě dostatečnou omluvou, abyste se dopustili násilí. A velkopanské zapískání na píšťalku, které znamená, abyste šli z cesty, by vám určitě u každé poroty, složené z veslařů, zajistilo výrok „Zabití v sebeobraně“.

Na nás *museli* pískat, abychom šli z cesty. Nechci, aby se zdálo, že se chvástám, ale myslím, že mohu poctivě prohlásit, že náš malý člun natropil parníkům, s nimiž jsme se setkali, za ten týden víc mrzutostí, zdržení a potíží než všechna ostatní plavidla na řece dohromady.

„Přijíždí parník,“ vykřikne jeden z nás, který první uviděl blížícího se nepřítele. Okamžitě jsou provedeny přípravy k jeho přivítání. Chápu se kormidla, Harris a Jiří si sednou vedle mne, všichni zády k parníku, a náš člun klidně míří doprostřed řeky.

Parník se blíží, píská, a my si pěkně plujeme. Když se k nám přiblíží na sto yardů, začne pískat jako blázen, lidé přibíhají k zábradlí, naklánějí se a křičí na nás. My je však neslyšíme. Harris nám vypravuje, co se jednou přihodilo jeho matce, a já s Jiřím bychom za nic na světě nechtěli propást jediné slovo.

Píšťala vyrazí poslední skřek, divže kotel nepraskne, parník nasadí zpáteční rychlost, vypouští páru, snaží se nám obloukem vy-

hnout a uvízne na mělčině. Všichni lidé na palubě se hrnou na příď, hulákají na nás, lidé na břehu se zastavují a křičí na nás a všechny ostatní loďky, které plují kolem, se taky zastaví a jejich posádka se přidává k tomu křiku, až celá řeka na míle daleko proti proudu i po proudu je ve stavu šíleného zmatku. Tu se Harris zarazí na nejzajímavějším místě svého vyprávění, vzhledne s výrazem mírného překvapení a řekne Jiřímu:

„Poslyš, Jiří, že je tu někde parník!“

A Jiří odpoví:

„Víš, že mám ten dojem, že jsem něco slyšel?“

Poté se nás zmocní neklid a zmatek a nevíme, jak se s člunem vyhnout, a lidé na parníku se shluknou a začnou nás poučovat:

„Zaberte pravou – vy, vy, hlupáku! Zpátky levou. Ne, ne vy, ten druhý – nechte lana na pokoji – a teď oba najednou. Tak NE! Ach vy –“

Potom spustí člun a jedou nám na pomoc. Po čtvrt hodinovém úsilí nás odklidí z cesty, takže parník může pokračovat v plavbě. Poděkujeme jim srdečně a požádáme je, aby nás vzali do vleku. Ale oni to nikdy nechtějí udělat.

Vynalezli jsme ještě jiný způsob, jak dopálit aristokratickou odrůdu parníku. Tváříme se, jako bychom společnost na něm považovali za zaměstnance podniku, pro něž zaměstnavatel uspořádal výroční slavnost, a ptáme se jich, jestli nejsou od firmy Cubit anebo jestli nepatří k spolku pro pěstování střídmosti a jestli by nám nemohli půjčit pánev.

Staré dámy nepřivyklé řece jsou vždycky velice nervózní, jakmile uvidí parník. Pamatuji se, jak jsem jednou plul ze Stainesu do Windsoru – tento úsek řeky je zvlášť bohatý na ty mechanické nestvůry – a v naší společnosti byly tři takové dámy. Bylo to velice vzrušující. Kdykoliv se na obzoru objevil parník, nutily nás, abychom vystoupili, sedli si na břeh a počkali, až parník zmizí z dohledu. Velmi se za to omlouvaly, ale jsou prý svým rodinám povinny nepouštět se do žádných šíleně odvážných dobrodružství. U hambledonského zdymadla

jsme zjistili, že nám došla pitná voda. Vzali jsme tedy džbán a šli pro ni do domku hlídače zdymadla.

Naším mluvčím byl Jiří. Nasadil neodolatelný úsměv a pravil:

„Prosím vás, nemohl byste nám poskytnout trochu vody?“

„Zajisté,“ odpověděl starý pán, „vezměte si, kolik chcete, a zbytek tu nechte.“

„Srdečně vám děkuju,“ zamumlal Jiří a rozhlížel se kolem. „Kde – kde ji máte?“

„Je pořád na stejném místě, chlapče,“ zněla nesrozumitelná odpověď. „Hned za vámi.“

„Já ji nevidím,“ povídá Jiří ohlížeje se.

„Prosím vás, kam jste dal oči?“ odpověděl muž. Přitom otočil Jiřího a ukázal nahoru a dolů po řece. „Je jí vidět dost velký kus, ne?“

„Ach!“ teprve teď Jiří pochopil. „Nemůžeme přece pít říční vodu.“

„Proč ne? Když z ní upijete jen trochu, neubude jí,“ odpověděl stařík. „Já to dělám už patnáct let.“

Jiří mu řekl, že jeho vzezření po této kúře není dost dobrou reklamou pro tento druh nápoje a že by dal přednost vodě z pumpy. Kousek dál jsme dostali vodu v jedné chalupě. Myslím, že kdybychom se byli zeptali, jaká je to voda, byli by nám řekli, že je z řeky. Ale my jsme to nevěděli, a tak to bylo v pořádku. Co oko nevidí, nad tím se žaludek neobrací.

Později ke konci toho léta jsme použili říční vody, ale dopadlo to špatně. Pluli jsme po proudu a u Windsoru jsme přirazili ke břehu, abychom si uvařili čaj. Vědro bylo prázdné, museli jsme se rozhodnout: buď budeme bez čaje, nebo nabereme vodu z řeky. Harris byl pro to, abychom to zkusili. Když prý vodu převaříme, nic se nám nestane. Různé choroboplodné zárodky, vyskytující se ve vodě, se prý vařením zničí. Naplnili jsme tedy kotlík stojatou temžskou vodou a dali ji vařit. Bedlivě jsme dbali, aby se skutečně dostala do varu.

Připravili jsme čaj a právě jsme se pohodlně usadili, abychom jej vypili, když se Jiří, který zrovna dával šálek k ústům, zarazil a vykřikl:

„Co je to?“

„Co je co?“ zeptali jsme se s Harrisem.

„Přece tamhle to,“ odpověděl Jiří, dívaje se západním směrem.

Sledovali jsme s Harrisem jeho pohled a spatřili jsme, jak směrem k nám pluje po lenivě tekoucím proudu pes. Byl to nejtišší a nejklidnější pes, jakého jsem kdy viděl. Nikdy jsem nepoznal psa, který by vypadal spokojeněji a mírumilovněji. Ospale plul na zádech a všechny čtyři nohy mu trčely do vzduchu. Řekl bych, že to byl statný pes s dobře vyvinutým hrudníkem. Stále se blížil, důstojný a tichý, až se octl v jedné čáře s naším člunem. Pak mezi rákosím zpomalil a pohodlně se uložil na noc.

Jiří prohlásil, že čaj nechce, a vylil šálek do řeky. Harris už také neměl žízeň a učinil totéž. Já jsem už půl šálku vypil, ale teď jsem si přál, abych to nebyl udělal.

Zeptal jsem se Jiřího, co myslí, jestli z toho mohu dostat tyfus.

Odpověděl: „To ne.“ Mám prý velmi dobré vyhlídky, že se mi nic nestane. Ostatně do čtrnácti dnů poznám, jestli ho mám, nebo ne. Pluli jsme jedním z ramen řeky do Wargravu. Je to nadjížd'ka, stačí odbočit vpravo asi půl míle nad marshským jezem. Ta zkratka je velmi výhodná, neboť je to nejen hezký, stinný kousek řeky, ale navíc si asi o půl míle nadjedete.

Vjezd je ovšem zatarasen kůly a řetězy a obklopen výstražnými tabulkami, které hrozí nejrůznějšími mukami, žalářem a smrtí každému, kdo se tu opováží ponořit do vody veslo. Divím se, že si ti poříční hulváti nedělají nárok na vzduch nad řekou a nevyhrožují pokutou čtyřiceti šilinků každému, kdo ho vdechne. Těmi kůly a řetězy však při trošce obratnosti lehce proplujete, a pokud jde o ty tabulky, máte-li pět minut času nazbyt a nikdo tam není, můžete jednu nebo dvě strhnout a hodit je do řeky.

V polovině toho ramena jsme vystoupili na břeh a začali obědvat.

A právě během oběda jsme s Jiřím zažili ukrutné leknutí.

I Harris se lekl, ale myslím, že jeho leknutí nebylo tak hrozné jako moje a Jiřího.

Víte, bylo to tak: seděli jsme na louce, asi deset kroků od břehu, a právě jsme se pohodlně usadili, abychom se najedli. Harris držel mezi koleny hovězí paštiku a krájel ji, Jiří a já jsme čekali s připravenými talíři.

„Nemáte lžíci?“ zeptal se Harris. „Potřeboval bych lžíci, abych mohl nabrat omáčku.“

Koš stál těsně za námi a Jiří i já jsme se otočili, abychom z něho vyndali lžíci. Netrvalo nám to ani pět vteřin. Když jsme se zase otočili zpět, Harris zmizel i s paštikou.

Louka byla široká a přehledná. Na sto kroků nebylo ani stromu, ani kousku živého plotu. Nemohl se skutálet do řeky, protože jsme seděli mezi ním a řekou, a kdyby to chtěl udělat, musel by nás přelézť.

Jiří a já jsme se udiveně rozhlíželi. Potom jsme se zadívali na sebe. „Vstoupil snad na nebesa?“ otázal jsem se.

„Sotva by tam s ním vzali i paštiku,“ odpověděl Jiří.

Na tom něco bylo, proto jsme nebeskou teorii zamítli.

„Myslím, že se to dá vysvětlit jedine tím, že došlo k zemětřesení,“ pravil Jiří, sníživ se k věcem všedním a praktickým.

Potom dodal s nádechem smutku v hlase: „Kdyby alespoň nebyl krájel tu paštiku.“

S povzdechem jsme ještě jednou upřeli zrak na místo, kde byli naposled na této zemi spatřeni Harris a paštika. Náhle nám ztuhla krev v žilách a vlasy se nám hrůzou zježily. Uzřeli jsme Harrisovu hlavu – nic jiného než hlavu – jak trčí mezi vysokou trávou, tvář měl rudou a na ní výraz bezmezného rozhořčení.

První se vzpamatoval Jiří.

„Promluv!“ vykřikl, „a pověz nám, jsi-li živ nebo mrtev – a kde jsou ostatní části tvého těla?“

„Ach, nemluv tak hloupě,“ pravila Harrisova hlava, „určitě jste to udělali schválně.“

„Co jsme udělali?“ vykřikli jsme s Jiřím.

„Naschvál jste mě posadili sem – takový pitomý žert! Tu máš, podrž pašťiku.“

A z útrob země, jak se nám zdálo, se vynořila pašťika, velmi smíchaná s hlínou a deformovaná. A z ní se vyškrábal Harris – uválený, ušpiněný a mokrý.

Nevědomky si sedl na samý okraj strouhy zakryté vysokou trávou, a když se trochu nahnul dozadu, spadl do strouhy i s pašťikou. Nikdy v životě prý nezažil takové překvapení, jako když pocítil, že padá. Nedovedl si vůbec představit, co se děje. Jeho první myšlenka byla, že nastal konec světa.

Harris se dodneška domnívá, že jsme to všechno nastavili my dva, Jiří a já. Jak vidět, nespravedlivé podezření stíhá i nejbezúhonnějšího, neboť jak praví básník: „Kdo unikne pomluvě?“ Řekněte, kdo?

Kapitola XIV

Wargrave – Voskové figury – Náš guláš – Uštěpačný Montmorency – Boj Montmorencyho s čajovou konvicí – Jiří se cvičí ve hře na bendžo – Setkává se s nepochopením – Nesnáze začátečníka v hudbě – Učení hře na dudy – Harris je po večeři smutný – Jdeme s Jiřím na procházku – Vracíme se hladoví a zmoklí – S Harrisem se děje cosi divného – Harris a labuť, pozoruhodná příhoda – Harris stráví neklidnou noc.

Po obědě vál příznivý vítr, který nás laskavě zanesl za Wargrave a Shiplake. Wargrave, zněznělé v ospalém slunečním svitu letního odpoledne a uhnízděné v ohybu řeky, se podobá, když jej míváte, líbeznému starému obrazu, který vám dlouho nevymizí z paměti. Hospoda „U Jiřího a draka“ ve Wargravu se pyšní štítem, jehož jednu stranu maloval Leslie, člen Královské akademie, a druhou místní rodák Hodgson. Leslie namaloval boj, Hodgson zobrazil scénu *Po boji* – Jiří po vykonané práci si pochutnává na sklenici piva.

Day, autor *Historie Sandforda a Mertona*, žil a – to činí město ještě proslulejším – byl zabit ve Wargravu. V kostele je pomník paní Sáry Hillové, která ve své závěti ustanovila, aby každý rok o Velikonocích byla rozdělena jedna libra mezi dva chlapce a dvě děvčátka, „kteréžto děti nikdy nebyly neposlušny svých rodičů, není o nich známo, že by klely nebo lhaly, kradly nebo rozbíjely okna“. Jaký nápad, vzdát se toho všeho za pět šilinků ročně! Ta odměna za to nestojí.

V městě se udržuje pověst, že před mnoha lety se vyskytl chlapec, který skutečně tyhle věci nedělal, nebo alespoň nebylo o něm známo, že by se jich dopustil – což bylo vše, co se vyžadovalo nebo co se dalo očekávat – a tak získal věnec slávy. Toho chlapce tři týdny vystavovali na radnici za sklem.

Co se dál dělo s penězi, nikdo neví. Dostává je prý nejbližší muzeum voskových figur.

Shiplake je hezká vesnice, z řeky ji však není vidět, protože je za kopcem. V shiplakeském kostele měl svatbu Tennyson.

Nad Sonningem se řeka proplétá mezi četnými ostrovy a je velmi mírná, tichá a opuštěná. Po jejích březích chodí málo lidí, jen za soumraku se tu prochází nějaká ta dvojice vesnických milenců. Obyčejný lid i panstvo zůstali v Henley a ošklivý, špinavý Reading je ještě daleko. Tento úsek řeky svádí k snění o zašlých dobách, o lidech, kteří už nežijí, a o věcech, které by měly být, ale nejsou, aby hrom do nich praštil!

V Sonningu jsme vystoupili a šli se projít po vesnici. Je to nejpohádkovější koutek na celé řece. Vypadá spíš jako divadelní kulisa než jako ves z cihel a malty. Každý dům je obrostlý růžemi a ty teď, na počátku června, hýřily oblaky něžné nádhery. Dostanete-li se někdy do Sonningu, ubytujte se v hostinci U Býka za kostelem. Je to pravá venkovská hospoda se zelenou, čtverhrannou zahradou vpředu, kam v podvečer přicházejí starci a usedají ve skupinách pod stromy, aby si vypili sklenici piva a popovídali si o tom, co se stalo ve vsi. Hostinec má nízké, hezké pokoje, zamřížovaná okna, příkré schody a klikaté chodby.

Zůstali jsme v líbezném Sonningu asi hodinu, a poněvadž už bylo příliš pozdě, abychom pokračovali v cestě až za Reading, rozhodli jsme se vrátit na některý shiplakeský ostrov a přenocovat zde. Když jsme tam dorazili, byl stále ještě den a Jiří prohlásil, že vzhledem k tomu, že máme spoustu času, naskýtá se nám báječná příležitost uvařit si pořádnou večeři. Prý nám ukáže, co se dá na řece v kuchařském umění dokázat, a navrhl, abychom si ze zeleniny, ze zbytku studeného hovězího a z různých odřezků udělali irský guláš.

Zdálo se nám, že je to báječný nápad. Jiří nasbíral dříví a rozdělal oheň a já s Harrisem jsme se dali do loupání brambor. Nikdy bych si byl nepomyslel, že loupání brambor dá takovou práci. Ukázalo

se, že je to největší podnik v tomto oboru, do jakého jsem se kdy pustil. Začali jsme vesele, lze říci rozpustile, ale než jsme oloupali první brambor, naše dobrá nálada zmizela. Čím déle jsme loupali, tím více toho bylo na bramboru k loupání. A když jsme ho celý oloupali a vydloubali všechna očka, nezbylo z bramboru nic, co by stálo za řeč. Jiří se na něj přišel podívat – byl velký jako lískový oříšek – a povídá:

„Takhle to nepůjde! To je plýtvání. Musíte je škrábat.“

Škrábali jsme je tedy, a to byla ještě horší práce než loupání. Brambory mají takový podivný tvar – samé hrboly, výrůstky a důlky. Po pětadvacetiminutové usilovné práci jsme oškrábali čtyři. Potom jsme se vzbouřili. Řekli jsme, že celý večer nám nestačí, abychom teď oškrábali sebe.

Nikdy jsem neviděl nic, co by člověka tak zřídilo jako škrábání brambor. Bylo těžko uvěřit, že slupky z brambor, v nichž jsme s Harrisem stáli napolo udušeni, pocházejí ze čtyř brambor. Z toho je vidět, co se dá dokázat, je-li člověk šetrný a opatrný.

Jiří řekl, že je absurdní dát do irského guláše jenom čtyři brambory, tak jsme jich asi šest omyli a dali je tam neloupané. Přidali jsme také hlávku zelí a půl žejdlíku hrachu. Jiří to všechno promíchal a podotkl, že se tam toho ještě spousta vejde, tak jsme prohledali oba koše, vybrali z nich všechny odřezky a zbytky a přidali je do guláše. Našli jsme ještě půlku vepřové paštiky a zbytek studené vařené slaniny – dali jsme to tam také. Potom Jiří objevil půl plechovky konzervovaného lososa a vyklopil ji do hrnce.

Zdůraznil, že největší předností irského guláše je, že se člověk zbaví spousty věcí. Vylovil jsem z koše dvě prasklá vejce a ta jsme tam také dali. Jiří řekl, že omáčka po nich zhoustne.

Na ostatní přísady se už nepamatuji, ale vím, že nic nepřišlo nazmar. Vzpomínám si, že nakonec Montmorency, který od počátku projevoval o naše počínání velký zájem, se vytratil, tváře se vážně a přemýšlivě, a za několik minut se zase objevil s mrtvou ondatrou

v hubě. Zřejmě to měl být jeho příspěvek k večeři. Nevím, jestli to udělal ze zlomyslnosti nebo z touhy prokázat nám službu.

Radili jsme se, máme-li tam ondatru dát nebo ne. Harris vyslovil mínění, že by to šlo, kdyby se promíchala s ostatními věcmi, a že každá maličkost je dobrá, ale Jiří se raději držel starého receptu. Nikdy prý neslyšel, že by se do irského guláše dávaly ondatry, proto pro jistotu nebude dělat žádné experimenty.

Harris pravil:

„Kdybys nikdy nic nového neokusil, jak bys mohl říci, jaké to je? Lidé jako ty brzdí světový pokrok. Pomysli na člověka, který první okusil párek!“

Náš irský guláš se znamenitě podařil. Nevím, jestli mi někdy něco víc chutnalo. Bylo na něm cosi svěžího a pikantního. Lidské patro je už unaveno starými otřepanými věcmi, tohle však bylo jídlo s novou vůní, a takovou chuť, jakou měl ten guláš, nemá nic na světě.

A také sytý byl – Jiří tvrdil, že je v něm hodně výživných látek. Hrách a brambory mohly být trochu měkčí, ale máme dobré zuby, a tak na tom mnoho nezáleželo. A omáčka – to byla jedna báseň, pro slabý žaludek snad trochu těžká, ale výživná.

Oběd jsme zakončili čajem a třešňovým koláčem. Když jsme pili čaj, Montmorency svedl zápas s konvicí a vyšel z toho utkáni poražen.

Po celou cestu ho konvice velmi zajímala. Když se v ní vařila voda, Montmorency seděl, udiveně ji pozoroval a chvílemi se pokoušel vydráždit ji vrčením. Když voda v konvici začala kypět a objevila se pára, považoval to za vyzvání a byl by se hned pustil do boje, jenže právě v tomto okamžiku obyčejně některý z nás vyskočil a odnesl mu kořist, dřív než se na ni mohl vrhnout.

Dnes si umínil, že nedovolí, aby ho někdo předešel. Jakmile konvice zasyčela, vstal, zavrčel a hrozivě se k ní blížil. Byla to jen malá konvice, ale plná odvahy a prskala a plivala na Montmorencyho. „Tak ty tak?“ zavrčel Montmorency a vycenil zuby. „Já tě odnaučím

chovat se drze k těžce pracujcímu, úctyhodnému psu, ty bídný, dlouhonoší, špinavý darebáku, ty! Jen pojď!“

A vrhl se na ubohou konvici a chytil ji za rourku.

Vtom proniklo večerním tichem zavytí, při němž stydla krev, a Montmorency vyskočil z člunu, třikrát oběhl ostrov rychlostí pětatřiceti mil za hodinu, zastavuje se chvílemi, aby zabořil čenich do chladivého bahna.

Od toho dne pohlížel Montmorency na konvici s pocitem, který byl směsí posvátné úcty, podezření a nenávisti. Kdykoliv ji spatřil, zavrčel a spěšně couval se staženým ohonem, a jakmile jsme konvici postavili na vařič, rychle vylezl z člunu, sedl si na břeh a zůstal tam, dokud celá čajová záležitost nebyla u konce.

Po večeři vytáhl Jiří bendžo a chtěl na ně zahrát, ale Harris měl proti tomu námitky. Bolí ho prý hlava a necítí se dost silný, aby to vydržel. Jiří projevil názor, že hudba by mu udělala dobře – hudba prý často uklidní nervy a zažene bolest hlavy, a dvakrát třikrát zabrnkal, aby Harrisovi ukázal, jaké to je.

Harris prohlásil, že bolest hlavy je mu milejší.

Na bendžo se Jiří dodnes hrát nenaučil. Setkával se na všech stranách s velkým nepochopením. Na řece se asi dvakrát nebo třikrát, vždy večer, pokusil trochu cvičit, ale nikdy se mu to nepodařilo. Výrazy, kterých Harris při této příležitosti používal, stačily, aby zbavily odvahy každého muže, a k tomu ještě Montmorency po celou produkci nepřetržitě vyl. Zkrátka tomu člověku nikdo nedal příležitost, aby se zdokonalil.

„Proč musí takhle výt, když já hraju?“ zvolal Jiří uraženě a hodil po Montmorencym botou.

„Proč ty musíš takhle hrát, když on vyje?“ odpověděl Harris a botu chytil. „Nech ho. Nemůže si pomoci. Musí výt. Má hudební sluch a tvá hra ho *nutí* k vytí.“

Jiří se tedy rozhodl, že se začne učit hře na bendžo až doma. Ale ani pak k tomu neměl mnoho příležitosti. Paní Poppetsová přišla

pokaždé nahoru a pravila, aby prominul – ona sama ho velmi ráda poslouchá – ale ta dáma nahoře je v jiném stavu a lékař se obává, že by to mohlo dítěti uškodit.

Potom Jiří zkusil chodit s bendžem ven pozdě v noci a cvičit na náměstí. Ale obyvatelé okolních domů si na to stěžovali policii, jedné noci tam byla postavena hlídka a ta Jiřího zatkla. Důkazy proti němu byly velice jasné a bylo mu uloženo, aby po šest měsíců zachoval klid.

Po této události se zdálo, že už nemá do hry chuť. Když uplynulo těch šest měsíců, učinil asi dva chabé pokusy znovu začít, ale setkal se se stejným chladem, se stejným nedostatkem porozumění světa, které mu mělo poskytnout sílu k dalšímu boji. A zakrátko se úplně vzdal a inzerátem nabídl nástroj s velkou ztrátou na prodej – „poněvadž majitel nemá pro tentýž dalšího upotřebení“ – a místo toho se začal učit trikům s kartami.

Je jistě velmi skličující učit se hře na nějaký hudební nástroj. Řekli byste, že společnost ve vlastním zájmu učiní vše, aby člověku usnadnila osvojit si umění hrát na nějaký hudební nástroj. Ale není tomu tak.

Seznámil jsem se s jedním mladým mužem, který se učil hrát na dudy. Nevěřili byste, s kolika překážkami musel zápasit. Vždyť ani od členů jeho vlastní rodiny se mu nedostalo toho, co by se dalo nazvat účinným povzbuzením. Jeho otec od samého začátku projevoval proti jeho snaze zarytý odpor a mluvil o ní velmi bezcitně. Můj přítel vstával časně ráno, aby cvičil, ale musel toho nechat kvůli své sestře. Byla poněkud nábožensky založená a říkala, že je strašné začínat den tímto způsobem.

Místo toho tedy vysedával v noci a hrál, když rodina odešla spát, ale to také nešlo, protože domu to získalo špatnou pověst. Lidé, kteří se pozdě vraceli domů, se zastavovali a poslouchali a ráno rozhlásili po celém městě, že u pana Jeffersona byla v noci spáchána hrůzostrašná vražda, a vypravovali, že slyšeli výkřiky oběti a surové

kletby a nadávky vrahovy, po nichž následovala prosba o smilování a poslední smrtelné zachroptění zavražděného.

Nechali ho tedy cvičit ve dne v kuchyni vzadu při zavřených dveřích, ale přes toto opatření bylo jeho nejúspěšnější pasáže slyšet v obývacím pokoji. Jeho matku dojímaly téměř k slzám.

Říkala, že jí připomínají jejího ubohého otce, kterého sežral, chudáka, žralok, když se koupal na pobřeží Nové Guineje – jak to spolu souvisí, však nedovedla vysvětlit.

Postavili mu tedy malý domek na konci zahrady, asi čtvrt míle od domu, a tam musel odnést svůj nástroj, když chtěl hrát. Jenže někdy přišel na návštěvu host, který o tom nic nevěděl, poněvadž mu to zapomněli říci a nevarovali ho, šel se projít do zahrady a najednou uslyšel ty dudy, aniž byl na to připraven, a nevěděl, co to je. Byl-li to člověk silného ducha, dostal jenom nervový záchvat, ale průměrný člověk se obyčejně zbláznil.

Je nutno přiznat, že v prvních pokusech o hru na dudy je cosi velmi smutného. Sám jsem to pocítil, když jsem naslouchal hře svého mladého přítele. Zdá se, že hrát na tento nástroj je velmi obtížné. Než začnete, musíte nabrat dech na celý nápev – tak jsem alespoň usoudil, když jsem pozoroval Jeffersona.

Začínal nádherně, divokým, plným, bojovným tónem, který vás přímo povznášel. Ale pak hrál čím dál tím tišeji a tišeji a poslední verš se obyčejně s prsknutím a sykotem v polovině přetrhl.

Člověk musí mít dobré zdraví, aby mohl hrát na dudy.

Mladý Jefferson se naučil hrát na ty dudy jen jednu píseň, ale nikdy jsem neslyšel, že by si někdo stěžoval, že je jeho repertoár chudý – vlastně že nemá repertoár žádný. Byla to píseň *Campbellové přicházejí, hurá, hurá!* On to alespoň tvrdil, ačkoliv jeho otec prohlašoval, že jsou to *Skotské modré zvonky*. Nikdo nebyl zcela jist, co to vlastně je, ale všichni se shodli na tom, že to zní skotsky.

Cizím lidem dovolili třikrát hádat. Většinou hádali pokaždé něco jiného.

Harris byl po večeři ve špatné náladě, myslím, že mu nebylo dobře po tom guláši, není zvyklý na přepychová jídla – Jiří a já jsme ho tedy nechali ve člunu a vydali se na toulku po Henley. Harris řekl, že si dá skleničku whisky, vykouří dýmku a připraví všechno na noc. Ať prý na něho zavoláme, až se budeme vracet, a on nás převezme na ostrov.

„Neusni, starouši,“ řekli jsme mu, když jsme odcházeli.

„Žádný strach, dokud mám ten guláš v žaludku,“ bručel, když vesloval zpět na ostrov.

Henley se chystalo na regatu, bylo tam velice rušno. Potkali jsme ve městě plno známých a v jejich příjemné společnosti čas uběhl opravdu rychle, takže bylo skoro jedenáct, když jsme se vydali na zpáteční, čtyři míle dlouhou cestu k domovu – jak jsme si zatím zvykli nazývat své malé plavidlo.

Byla ošklivá noc, chladná a drobně pršelo, a když jsme se plahočili temnými, tichými poli, tiše spolu rozmlouvající a uvažující, jdeme-li správnou cestou či nikoli, mysleli jsme na útulný člun a na jasné světlo, pronikající jeho pevně nataženou plachtou, na Harri-se, na Montmorencyho, na whisky, a toužili jsme, abychom tam už byli. Představovali jsme si, jak jsme už na člunu, unaveni a trochu hladovi; představovali jsme si ponurou řeku a beztvaré stromy, pod nimiž se jako obrovská světluška skrývá náš starý dobrý člun, tak útulný, teplý a přívětivý. Viděli jsme se, jak sedíme u večeře, jak si pochutnáváme na studeném mase a jak si navzájem podáváme krajíce chleba. Slyšeli jsme veselý řinkot nožů, rozesmáté hlasy naplňující celý prostor a přetékající ven do noci. A pospíchali jsme, aby se toto vidění stalo skutkem.

Konečně jsme narazili na vlečnou stezku a to nás rozradostnilo, neboť předtím jsme si nebyli jisti, blížíme-li se k řece nebo zda se od ní vzdalujeme, a když je člověk unaven a chtěl by jít spát, taková nejistota ho trápí. Když jsme byli za Shiplakem, hodiny odbíjely tři čtvrti na dvanáct. Jiří se starostlivě zeptal:

„Nepamatuješ se náhodou, který ostrov to byl?“

„Ne,“ odpověděl jsem a také já jsem začínal mít starost, „nepamatuji. Kolik jich je?“

„Jenom čtyři,“ odpověděl Jiří. „Všechno bude v pořádku, jestli je vzhůru.“

„A jestli není?“ zeptal jsem se. Tuto úvahu jsme dál nerozvíjeli.

Když jsme došli k prvnímu ostrovu, volali jsme, ale nikdo nám neodpověděl. Šli jsme tedy k druhému a zkusili jsme to tam. Setkali jsme se se stejným výsledkem.

„Ach, teď už si vzpomínám,“ zvolal Jiří, „je to ten třetí.“

Utíkali jsme plni naděje k třetímu ostrovu a zavolali jsme.

Žádná odpověď.

Začínalo to být vážné. Půlnoc už minula. Hotely v Shiplaku a v Henley byly plné a nemohli jsme uprostřed noci začít obcházet všechny chalupníky a majitele domů, klepat na ně a ptát se, jestli nemají pokoj k pronajmutí! Jiří navrhl, abychom se vrátili do Henley, napadli policajta a tak si opatřili nocleh na policii. Ale potom jsme si řekli: „Co když ránu oplatí a nebude nás chtít zavřít?“

Nemohli jsme se přece celou noc prát s policajty. Kromě toho jsme nechtěli celou věc přehnat a dostat šest měsíců.

Zoufale jsme volali u něčeho, co ve tmě vypadalo jako čtvrtý ostrov, avšak ani zde jsme neměli úspěch. Spustil se prudký déšť a zřejmě neměl v úmyslu přestat. Byli jsme na kůži promoklí, prostydlí a nešťastní. Začali jsme uvažovat, jsou-li tu opravdu jen čtyři ostrovy nebo je-li jich víc a jsme-li vůbec u ostrovů nebo jsme-li někde míli daleko od místa, kde máme být, anebo vůbec na nesprávné straně řeky. Všechno vypadalo potmě tak podivně a jinak. Začínali jsme chápat utrpení dítek, která zabloudila v lese. Právě když jsme se vzdali veškeré naděje – ano, já vím, že v románech a povídkách se vždycky v tuto chvíli něco stane, ale nemohu si pomoci. Když jsem začal psát tuto knihu, umínil jsem si, že se ve všem budu držet pravdy, svůj slib plním, i když na to musím použít otřepaných frází.

Stalo se to, právě když jsme se vzdali veškeré naděje, a proto to tak musím říci. Tedy právě když jsme se vzdali veškeré naděje, náhle jsem zpozoroval, jak se kousek níž mezi stromy na protějším břehu kmitá podivné, tajemné světlo. V první chvíli mě napadlo: strašidla! Bylo to takové přízračné, záhadné světlo. V příštím okamžiku mi však blesklo hlavou, že je to náš člun, zařval jsem proto tak mocně, až se zdálo, že sama noc se na svém loži zachvěla.

Chvíli jsme bez dechu čekali a vtom – ano, nejbožštější hudbo temnot! – odpověděl nám Montmorencyho štěkot. Začali jsme tak hlasitě křičet, že bychom probudili sedm spáčů – nikdy jsem nedovedl pochopit, proč je k probuzení sedmi spáčů třeba většího hluku než k probuzení jednoho – a za chvíli, která nám připadala dlouhá jako hodina, myslím však, že ve skutečnosti netrvala déle než pět minut – jsme spatřili, jak se osvětlený člun pomalu plíží tmou, a uslyšeli Harrisův ospalý hlas. Ptal se, kde jsme.

V Harrisově počínání bylo cosi nevysvětlitelně podivného. Bylo to něco víc než obyčejná únava. Přirazil člun ke břehu na takovém místě, kde bylo zcela nemožné do něho nastoupit, a okamžitě usnul. Stálo nás to mnoho křiku a řvaní, abychom ho probudili a aby se trochu vzpamatoval. Konečně se nám to podařilo a šťastně jsme se nalodili.

V člunu jsme si všimli, že Harris má smutný výraz jako člověk, který prožil něco zlého. Zeptali jsme se ho, jestli se mu něco nestalo, a on odpověděl:

„Labutě!“

Podle všeho jsme zakotvili u labutího hnízda, a jakmile jsme s Jiřím odešli, labuť se vrátila a strašně řádila. Harris ji odehnal, ale ona si došla pro svého starouška. Harris prý svedl velký boj s těmi dvěma labutěmi, ale odvaha a obratnost nakonec zvítězila a on je přemohl.

Za půl hodiny se vrátily s osmnácti jinými labutěmi! Jak jsme vyrozuměli z Harrisova líčení, musela to být strašná bitva. Labutě

se snažily vytáhnout ho i s Montmorencym z člunu a oba je utopit. Harris se hrdinně bránil čtyři hodiny, všechny labutě pobil a ony pak odplavaly, aby někde skonaly.

„Kolik říkáš, že bylo těch labutí?“ zeptal se Jiří. „Dvaatřicet,“ odpověděl Harris ospale.

„Právě jsi říkal, že jich bylo osmnáct,“ pravil Jiří.

„Ne, to jsem neřekl,“ zabručel Harris. „Řekl jsem dvanáct. Myslíš, že neumím počítat?“

Nikdy jsme se nedověděli, jak to skutečně s těmi labutěmi bylo.

Ráno jsme se na to Harrise vyptávali a on odpověděl: „Jaké labutě?“ a asi si myslel, že se nám to zdálo.

Ach, jaká rozkoš, znovu se octnout po všech těch útrapách a po prožitém strachu v bezpečí člunu! S Jiřím jsme se s chutí navečeřeli a rádi bychom si byli uvařili trochu grogu, kdybychom byli naši whisky, ale tu jsme nenašli. Vyslýchali jsme Harrise, co s ní udělal, ale zdálo se, že neví, co myslíme slovem „whisky“ a o čem vůbec mluvíme. Montmorency vypadal, jako by něco věděl, ale nic neřekl.

Té noci jsem dobře spal a byl bych spal ještě líp, nebýt Harrise. Nejasně si vzpomínám, že mě alespoň dvanáctkrát za noc probudil. Chodil po člunu se svítilnou a hledal šaty. Ty jeho šaty mu nedaly pokoj celou noc.

Dvakrát vyburcoval Jiřího i mne, abychom se podívali, jestli neležíme na jeho kalhotách. Když se to stalo podruhé, Jiří se rozzuřil.

„Nač ke všem čertům potřebuješ uprostřed noci kalhoty?“ zeptal se podrážděně. „Proč si nelehneš a nespíš?“

Když jsem se znovu probudil, Harris byl rozmrzelý, protože nemohl najít ponožky. Jen mlhavě si vzpomínám, že nakonec mě někdo překulil na bok a že jsem slyšel Harrise mručet něco o tom, že nemůže pochopit, kam se mu poděl deštník.

Kapitola XV

Povinnosti v domácnosti – Lásky k práci – Co dělá a co říká, že dělal, starý říční vlk – Pochyby mladé generace – Vzpomínky na první plavbu – Plavba na voru – Jiří se drží stylu – Metoda starého veslaře – Jaký klid, jaký mír – Začátečník – Plavba na pramici – Smutná příhoda – Radosti přátelství – Má první zkušenost s plachetnicí – Co asi způsobilo, že jsme se neutopili.

Příštího dne jsme se probudili pozdě a na Harrisovo výslovné přání jsme posnídali prostě – „žádné mlsání“. Potom jsme uklidili a všechno urovnali (je to práce bez konce, při níž mi začínalo být jasno, pokud jde o otázku, kterou jsem si často kladl – jak totiž žena, která má na starosti jen jednu domácnost, tráví svůj čas) a asi v deset hodin jsme se vydali na cestu, o níž jsme předpokládali, že bude trvat nejméně celý den.

Dohodli jsme se, že dopoledne člun nepovlečeme, ale pro změnu že budeme veslovat. Harris byl přesvědčen, že bude nejlíp, když Jiří a já budeme veslovat, a on bude kormidlovat. Nesouhlasil jsem s tímto návrhem. Řekl jsem, že Harris by ukázal více správného pochopení, kdyby navrhl, že veslovat bude on s Jiřím a mne že nechají trochu si odpočinout. Měl jsem dojem, že jsem na této cestě udělal víc než svůj díl práce, a začínalo mě to zlobit.

Vždycky mám dojem, že pracuji víc, než bych měl. Upozorňuji, že to neznamená, že bych byl proti práci zaujat. Práci mám rád, okouzluje mě. Dovedu sedět celé hodiny a dívat se na ni. Rád si ji šetřím. Při myšlence, že bych se jí měl zbavit, mi div srdce nepukne.

Nikdy mi nemůžete uložit dost práce. Hromadění práce se mi stalo téměř vášní. Moje pracovna je jí teď tak plná, že se v ní sotva najde coul volného místa. Brzy budu muset vysadit jednu půlku dveří.

Se svou prací zacházím šetrně. Vždyť některá práce u mne leží už celá léta, a ještě na ní není ani jediný otisk prstu. Jsem na svou práci velice pyšný. Tu a tam ji sundám a opráším. Nikdo neudrží svou práci v lepším stavu než já.

Ale přesto, že dychtím po práci, rád zachovávám slušnost. Nevyžaduji jí pro sebe víc než svůj spravedlivý díl.

Ale dostává se mi jí, aniž o ni žádám – alespoň se mi to zdá – a to mě mrzí.

Jiří říká, že se kvůli tomu nemusím znepokojovat. Je to prý jenom má přílišná skromnost, která ve mně budí obavy, že mám víc, než mi náleží, a že vlastně nemám ani polovičku toho, co bych měl mít. Ale já myslím, že to říká jen proto, aby mě uklidnil.

Pozoroval jsem, že na lodi má každý člen posádky utkvělou představu, že všechno dělá on sám. Harris je přesvědčen, že pracuje jen on sám a Jiří a já že ho šidíme. Jiří zase se vysmívá nápadu, že Harris dělá něco jiného, než že jí a spí, a je skálopevně přesvědčen, že je to on, Jiří, kdo udělal všechnu důležitou práci.

Ještě prý si nikdy nevyjel s dvojicí tak líných ulejšáků, jako je Harris a já.

To Harrise pobavilo.

„To je dobré, staroušek Jiří mluví o práci,“ smál se. „Ten kdyby pracoval půl hodiny, zabilo by ho to. Viděl jsi někdy Jiřího pracovat?“ dodal, obrátiv se na mne.

Potvrdil jsem, že nikdy – rozhodně ne od té doby, co jsme se vydali na cestu.

„No, já nevím, jak ty můžeš vědět něco o tom, jestli jsem pracoval, nebo ne,“ odsekl Jiří Harrisovi, „protože ať visím, jestli jsi polovinu času neprospal. Viděl jsi Harrise někdy úplně probuzeného vyjma při jídle?“ zeptal se Jiří, obrátiv se na mne.

V zájmu pravdy jsem musel Jiřímu přisvědčit. Od začátku jsme nemohli příliš počítat s Harrisovou pomocí, když bylo třeba přiložit ruku k dílu.

„Hrom do toho, udělal jsem rozhodně víc než Jerome,“ zvolal Harris.

„Nu, těžko bys mohl udělat míň,“ dodal Jiří.

„Jerome si patrně myslí, že je pasažér,“ pokračoval Harris.

To byla jejich vděčnost za to, že jsem je oba i jejich mizerný člun dopravil z Kingstonu až sem, že jsem na všechno dohlížel, všechno za ně zařídil a že jsem se o ně staral a dřel se na ně! Tak svět odplácí.

Neshodu jsme urovnali tak, že jsme se dohodli, že Harris s Jiřím budou veslovat až za Reading a odtamtud že já povleču člun. Veslovat v těžkém člunu proti silnému proudu má teď pro mne málo půvabu. Kdysi, už je tomu dávno, jsem se o těžkou práci dral, nyní dávám rád příležitost mladším.

Všiml jsem si, že většina starých říčních vlků je stejně zdrženlivá, jde-li o namáhavé veslování. Starého říčního vlka poznáte vždycky podle toho, jak se natáhne na podušky na dně člunu a povzbuzuje veslaře vyprávěním o úžasných výkonech, které dokázal loni.

„Tomuhle říkáte těžká práce?“ protahuje mezi jednotlivými bafy, obraceje se ke dvěma zpoceným nováčkům, kteří se už půldruhé hodiny pachtí proti proudu, „to jsme s Jimem Bifflesem a Jackem loni veslovali z Marlow do Goringu a udělali jsme to za jedno odpůldne – ani jednou jsme se nezastavili. Pamatuješ se na to, Jacku?“

Jack, který si ustlal na přídi lůžko ze všech pokrývek a kabátů, které se mu podařilo sehnat, a dvě hodiny už spal, se částečně probudí, na všechno se upamatuje a kromě toho si vzpomene, že tenkrát celou cestu plul proti neobyčejně silnému proudu – jakož i proti prudkému větru.

„Myslím, že to tenkrát bylo dobrých čtyřiatřicet mil,“ dodá první mluvčí a přitáhne si pod hlavu další podušku.

„Ne, ne; nepřeháněj, Tome,“ zabručí káravě Jack, „nejvýš třiatřicet.“

A Jack i Tom, vyčerpáni touto namáhavou rozmluvou, znova usnou. A dva prostoduší mladíci u vesel jsou pyšní, že mohou vézt tak zázračné veslaře, jako je Jack a Tom, a tím víc se dřou.

Když jsem byl mlád, rád jsem poslouchal taková vyprávění lidí starších než já, věřil jsem těm povídkám, hltal je a strávil jsem každé slovo a potom jsem si šel pro další, ale mladá generace, jak se zdá, postrádá prostou víru starých časů. My tři – Jiří, Harris a já – jsme loni vzali s sebou jednoho takového „zelenáče“ a celou cestu jsme ho častovali obvyklým prášením o podivuhodných činech, které jsme vykonali.

Předložili jsme mu všechny obvyklé historky – staříčké lži, které po dlouhá léta sloužily na řece všem veslařům – a přidali jsme sedm zcela původních, které jsme si sami vymysleli, včetně jedné opravdu celkem pravděpodobné historky, založené do jisté míry na bezmála pravdivé příhodě, kterou v poněkud jiné formě skutečně zažili naši známí před několika lety. Byla to historka, které mohlo uvěřit i dítě, aniž by mu to nějak zvlášť ublížilo.

A ten mladík se všem těm historkám posmíval a chtěl, abychom své výkony ihned opakovali, a sázel deset proti jedné, že to nedokážeme.

Dnes ráno jsme si povídali o svých zkušenostech na řece a znovu jsme si vypravovali historky o svých prvních pokusech v umění veslařském. Má nejranější vzpomínka je, jak se nás pět složilo po třech pencích, jak jsme se vydali na podivně zkonstruovaném voru na jezírko v Regent's Parku a jak jsme se pak sušili v domku hlídače parku.

Oblíbil si po této příhodě vodu, často jsem se plavil na voru po vodních nádržích v různých předměstských cihelnách. Tento sport je zajímavější a napínavější, než by si kdo představoval, zvláště když jste uprostřed nádrže a majitel materiálu, z něhož je vor udělán, se najednou objeví na břehu s pořádnou holí v ruce.

Když toho pána spatříte, napadne vás, že se mu nijak nemůžete vyrovnat ani postavením, ani konverzačním uměním a že budete-li moci se mu vyhnout, aniž by to vypadalo neslušně, raději se mu vyhnete. Proto je vaším cílem dostat se na protější stranu nádrže

a tiše a rychle odejít domů. Přitom se tváříte, že ho nevidíte. On naproti tomu touží vás vzít za ruku a pohovořit si s vámi.

Ukáže se, že zná vašeho otce, ba že zná důvěrně i vás, ale to vás k němu nijak netáhne. Říká, že vás naučí brát mu prkna a dělat si z nich vor, ale poněvadž to sám už dobře umíte, připadá vám tato nabídka – nepochybně dobře míněná – zbytečná a ostýcháte se obtěžovat ho jejím přijetím.

Avšak jeho touha setkat se s vámi odolá všemu vašemu chladu a energický způsob, jakým vám nadbíhá sem tam kolem nádrže, aby byl na místě a mohl vás přivítat, až přistanete, je velice lichotivý. Je-li tlustý a dýchavičný, snadno mu uniknete. Je-li však typ mladistvý a dlouhonohý, je setkání nevyhnutelné. Rozhovor je však neobyčejně krátký. Z největší části ho vede on sám a vaše poznámky jsou hlavně vykřičníkového a jednoslabičného rázu, a jakmile se vám naskytne příležitost odpoutat se od něho, učiníte tak.

Tréninku v plavbě na voru jsem věnoval asi tři měsíce, a poněvadž jsem za tu dobu udělal takový pokrok, že už nebylo třeba setrvat při tomto druhu umění, rozhodl jsem se, že se věnuji opravdovému veslování, a vstoupil jsem do veslařského klubu na řece Lea.

Plavba v lodce po řece Lea, zvláště v sobotu odpoledne, vás záhy naučí obratnosti v ovládání plavidla a dostatečné mrštnosti, abyste unikli nebezpečí, že vás nějaký surovec převrhne nebo že vás čluny potopí. A také vám poskytne hojnou příležitost osvojit si nejrychlejší a nejpůsobivější způsob, jak si lehnout na dno lod'ky, aby vás vlečná lana nesrazila do řeky.

Ale pravému stylu se tam nenaučíte. Pravý styl si osvojíte až na Temži. Můj styl lidé teď velice obdivují. Říkají, že je elegantní. Jiří přišel do styku s vodou až ve svém šestnáctém roce. Tehdy on a osm jiných pánů přibližně stejného věku se jedné soboty hromadně odebralo do Kew s úmyslem najmout si tam člun a veslovat do Richmondu a zpět. Jeden z nich, ježatý mladík jménem Joskins, který si jednou nebo dvakrát vyjel v lodce na Serpentinu, jim řekl, že veslování je úžasná legrace.

Když přišli k přístavišti loděk, byl odliv v plném proudu a nad řekou vál prudký vítr, to je však nijak neodradilo a začali si vybírat lod'ku.

Ležela tam z vody vytažená závodní osmiveslice a ta se jim líbila. Zdvěřili o ni požádali. Muž, který pronajímal lod'ky, byl pryč a zastupoval ho jeho chlapec. Ten se jim snažil vymluvit nadšení pro osmiveslici a ukázal jim dvě nebo tři velice pohodlně vypadající lod'ky, hodící se pro rodinné výlety, ale ty se jim nelíbily. Jedinou lodí, ve které by se podle svého mínění nejlépe vyjímali, byla osmiveslice.

Chlapec ji tedy spustil na vodu, oni svlékli kabáty a chystali se zaujmout svá místa. Chlapec navrhl, aby Jiří, který už tenkrát byl těžká váha, byl číslem čtyři. Jiří pravil, že s největší radostí bude číslo čtyři, a rychle vstoupil na místo předního veslaře a sedl si zády ke kormidlu. Když ho konečně dostali tam, kam patřil, nastoupili ostatní.

Jednoho zvláště nervózního chlapce udělali kormidelníkem a Joskins mu vysvětlil, jak se kormidluje. Joskins sám zaujal místo stroka. Všechny ostatní ujistil, že je to zcela jednoduché; budou se prostě řídit podle něho.

Prohlásili, že jsou připraveni, a chlapec na přístavišti vzal hák a odstrčil je.

To, co následovalo, nedovede Jiří podrobně vylíčit. Má jakousi zmatenou vzpomínku, že okamžitě po vyplutí dostal prudkou ránu do zad širokým koncem vesla čísla pět a zároveň jakoby kouzlem pod ním zmizelo sedátko a on se octl na prknech. Současně si jako zajímavé okolnosti všiml, že číslo dvě leží na zádech na dně lodi s nohama vzhůru a že patrně dostalo záchvat.

Osmiveslice projela pod kewským mostem silně nakloněna rychlostí osmi mil za hodinu. Jediný, kdo vesloval, byl Joskins. Jiří, když se zase dostal na sedátko, pokusil se mu pomoci, ale jakmile ponořil veslo do vody, k jeho nesmírnému překvapení okamžitě zmizelo pod lodí a málem ho vzalo s sebou.

A „kormidelník“ zahodil obě kormidlová lanka a dal se do breku. Jak se dostali zpět, Jiří neví, ale trvalo jim to právě čtyřicet minut. Hustý dav sledoval tuto zábavu s velkým zájmem z kewského mostu a kdekdo na ně křičel, co mají dělat. Třikrát se jim podařilo proplout zpět mostním obloukem a třikrát je voda pod něj znova zanesla a „kormidelník“ pokaždé pohlédl vzhůru, a když nad sebou uviděl most, znovu se rozplakal.

Jiří prohlásil, že toho odpoledne pochyboval, že si veslování někdy opravdu oblíbí.

Harris má větší zkušenosti s veslováním na moři než na řece a tvrdí, že dává veslování na moři přednost. Já nikoli. Pamatuji se, jak jsem si loni v létě, když jsem byl v Eastbournu, vyjel na malém člunu. Před lety jsem velmi často vesloval na moři a domníval jsem se, že to půjde, ale zjistil jsem, že jsem úplně zapomněl, jak se to dělá. Když se jedno veslo ponořilo hluboko pod vodu, druhé se divoce zmítalo ve vzduchu. Abych mohl zabrat oběma najednou, musel jsem se postavit. Na ná březí bylo plno vznešených i méně vznešených lidí a já musel projet kolem nich tímto směšným způsobem. Přistál jsem až někde daleko na pobřeží a tam jsem si najal starého veslaře, aby mě zavezl zpět.“

Rád se dívám, jak staří veslaři veslují, zvláště ti, co jsou placeni od hodiny. V jejich způsobu veslování je cosi tak nádherně klidného a pokojného. Neznají podrážděnost, spěch a zuřivé zápolení, které den ze dne se stává větší a větší kletbou devatenáctého století. Takový veslař se jakživ nenamáhá předjet všechny ostatní lod'ky. Když jiný člun jeho lod'ku dohoní a předjede, nemrzí ho to. Ostatně dohoní a předjedou ho všechny, které jedou stejným směrem. To by některé lidi zlobilo a rozčilovalo. Svrchovaná duševní vyrovnanost najatého veslaře, kterou zachovává při této těžké zkoušce, je nám krásným poučením, pokud jde o ctižádost a domýšlivost.

Není těžké naučit se obyčejnému, normálnímu veslování na způsob „jen když se jede“, ale člověk potřebuje dlouhou praxi, aby zachoval klid, když se octne vedle lod'ky s děvčaty. Mladému muži

dělá v takovém případě potíže zachovat tempo. „To je zvláštní,“ prohlásí, když podvacáté vymotává svá vesla z vašich, „když jedu sám, jde mi to docela dobře.“

Legrace je taky dívat se na dva nováčky, jak se snaží shodnout se v tempu. Přední veslař tvrdí, že se nemůže shodnout se zadním, protože zadní vesluje prapodivným způsobem. Zadní veslař se hluboce urazí a vysvětluje, že se už deset minut snaží přizpůsobit svůj styl veslování omezeným schopnostem předního veslaře. Ted' se zas urazí přední veslař a požádá zadního, aby si jím (předním veslařem) nelámал hlavu a místo toho aby hleděl pořádně zabrat. „Nebo si mám snad *já* sednout dozadu?“ dodá, dáváje tím zřejmě na srozuměnou, že by bylo ihned všechno v pořádku.

Přešplouchají s nevalným úspěchem ještě asi sto yardů, a tu se náhle celé tajemství jejich obtíží objasní zadnímu veslaři jako v záblesku inspirace.

„Už vím, v čem to vězí,“ zvolá na předního veslaře, „máš moje vesla. Dej je sem.“

„Tak vidíš. Hned mi bylo divné, proč mi to s nimi nejde,“ odpoví přední veslař, obličej se mu rozjasní a ochotně spolupůsobí při výměně vesel. „Tak, *ted'* to půjde.“

Ale ani potom to nejde. Zadní veslař musí natahovat paže, div si je nevykloubí, aby dosáhl na svá vesla, přičemž vesla prvního veslaře mu při každém novém záběru zasadí prudkou ránu do prsou. Znovu si je tedy vymění a usoudí, že ten člověk jim dal špatná vesla, a při společném nadávání na něho se zase udobří a usmíří. Jiří prozradil, že často zatoužil zkusit to pro změnu s pramicí. Plavba na pramici není tak snadná, jak vypadá. Tak jako při veslování se brzy naučíte, jak dostat plavidlo do pohybu a jak s ním zacházet, ale je třeba dlouhého cviku, abyste to dělali důstojně a aby vám nenatekla voda do rukávů.

Znal jsem jednoho mladého muže, kterého při první vyjíždce na pramici potkala velice smutná nehoda. Plulo se mu tak dobře, že se stal domýšlivým. Procházel se po pramici nahoru a dolů, přičemž

zacházel s bidlem s nedbalým půvabem, který přímo okouzloval ty, kteří ho pozorovali. Krácel k hořejšímu konci pramice, zabodl bidlo a potom běžel po pravé straně na dolejší konec jako starý vorař. Ach, bylo to nádherné!

A bylo by to bývalo dál nádherné, kdyby naneštěstí, když se rozhlédl, aby se pokochal pohledem na krajinu, nebyl udělal o krok víc, než bylo třeba, a nevykročil ven z pramice. Bidlo bylo pevně zapíchnuto v bahně a on zůstal k němu přimknut, zatímco pramice plula dál. Bylo to nedůstojné postavení. Nějaký uličník na břehu okamžitě vykřikl na svého loudajícího se kamaráda, aby si pospíšil, že „uvidí opravdickou opici na tyči.“

Nemohl jsem mu přijít na pomoc, protože naneštěstí jsme nebyli dost předvídaví, abychom s sebou vzali náhradní bidlo. Mohl jsem jenom sedět a dívat se. Nikdy nezapomenu na výraz jeho tváře, když s ním bidlo pomalu klesalo. Bylo v ní tolik hlubokého zamyšlení.

Díval jsem se, jak se pomalu noří do vody a jak za chvíli, smutný a mokrý, se hrabe na břeh. Vypadal tak směšně, že jsem se nemohl smíchy udržet, a chvíli jsem se ještě nenápadně pochechtával, když jsem si náhle uvědomil, že když se nad tím zamyslím, nemám se vlastně čemu smát. Jsem na pramici zcela sám, bez bidla, bezmocně unášen proudem – patrně k jezu.

Začal jsem být velice rozhořčen chováním svého přítele, že vykročil z pramice a že ji takovým způsobem opustil. Měl mi tam alespoň nechat bidlo.

Když mě proud odnesl asi čtvrt míle dál, spatřil jsem rybářskou lodici. Byla zakotvena uprostřed řeky a v ní seděli dva staří rybáři. Poznali, že k nim pluji, a volali na mne, abych se jim vyhnul.

„Nemohu,“ vykřikl jsem.

„Vždyť jste to ještě nezkusil,“ odpověděli.

Když jsem se k nim přiblížil, vysvětlil jsem jim situaci, oni mě chytili a půjčili mi bidlo. Jez byl jen o padesát yardů dál. Byl jsem rád, že tam náhodou byli.

Ponejprv jsem se vydal na vodu na pramici ve společnosti tří mladých mužů, kteří mi měli ukázat, jak se to dělá. Nemohli jsme jít k řece všichni zároveň, řekl jsem tedy, že půjdu první, spustím pramici na vodu, a než přijdou, budu trochu trénovat.

Toho odpoledne jsem pramici nedostal, všechny byly zadány. Nemohl jsem udělat nic jiného než sednout si na břeh, dívat se na řeku a čekat na své přátele.

Neseděl jsem tam dlouho, když mou pozornost upoutal jakýsi muž na pramici, který, jak jsem si s jistým překvapením všiml, měl přesně stejné sako a čepici jako já. Byl to zřejmě, pokud šlo o plavbu na pramici, nováček a jeho výkon byl nanejvýš zajímavý. Když zapíchl bidlo, člověk nikdy nevěděl, co se stane. Zřejmě to ani on nevěděl. Chvílemi plul proti proudu, chvílemi po proudu, a někdy se prostě zatočil okolo bidla. Ať byl výsledek jakýkoliv, vždycky ho zřejmě právě tak překvapil, jako rozmrzl.

Lidé na řece jím byli za chvíli zcela zaujati a sázeli se, co se stane, až se odstrčí přístě.

Mezitím přišli na protější břeh mí přátelé, zastavili se a také ho pozorovali. Byl k nim obrácen zády, viděli jen jeho sako a čepici. Okamžitě usoudili, že jsem to já, jejich milovaný kamarád, a že předvádím své umění. To je ohromně rozveselilo. Začali si ho nemilosrdně dobírat.

Hned jsem nepochopil jejich omyl a pomyslel jsem si: „Jak je neslušné takhle se chovat, k tomu ještě k úplně cizímu člověku!“ Ale dříve než jsem mohl na ně zavolat a pokárat je, pochopil jsem, proč si tak počínají, a schoval jsem se za strom.

Ach, jak se bavili zesměšňováním toho mladého muže! Stáli tam dobrých pět minut, vykřikovali na něho neslušná slova, tupili ho, posmívali se mu, pošklebovali se. Zasypali ho staříčkými vtipy a vymysleli si dokonce několik nových a častovali ho jimi. Vychrlili na něho všechny intimní narážky našeho kroužku, které mu jistě byly naprosto nesrozumitelné. Konečně když už nemohl déle snášet jejich surové žerty, obrátil se k nim a oni uviděli jeho obličej!

Potěšilo mě, že si zachovali tolik slušnosti, aby se zatvářili velice hloupě. Snažili se mu vysvětlit, že si mysleli, že je jedním z jejich známých. Doufají prý, že se nebude domnívat, že by se mohli chovat tak urážlivě k někomu jinému než k svému osobnímu příteli. To, že ho omylem považovali za svého přítele, jim samozřejmě bylo dostatečnou omluvou. Pamatuji se, že Harris mi vypravoval, co se mu stalo, když se jednou koupal v Boulogni. Plaval nedaleko břehu, když ho znenadání někdo uchopil zezadu za krk a vši silou ho ponořil. Harris se zuřivě bránil, ale ten, kdo se ho zmocnil, byl zřejmě pravý Herkules a všechno Harrisovo úsilí vymknout se tomu člověku bylo marné. Přestal kopat a právě se snažil obrátit své myšlenky k posvátným věcem, když ho člověk, který ho napadl, pustil.

Harris se postavil a podíval se na svého málem vraha. Vrah stál blízko něho a srdečně se smál, jakmile však spatřil vynořit se z vody Harrisův obličej, trhl sebou a zatvářil se velice zaraženě. „Velmi prosím za prominutí,“ koktal zmateně, „ale pokládal jsem vás za jednoho svého přítele.“

Harris si řekl, že měl štěstí, že si ho ten člověk nespletl s nějakým svým příbuzným, protože by ho byl patrně rovnou utopil.

Plachtění je věc, která vyžaduje znalost i cvik, ačkoliv jako hoch jsem si to nemyslel. Představoval jsem si, že to přijde samo, jako když si člověk hraje s míčem. Znal jsem jiného chlapce, který byl téhož názoru, a tak nás jednoho větrného dne napadlo, že bychom se mohli o ten sport pokusit. Byli jsme u Yarmouthu a rozhodli jsme se, že se projedeme po řece Yare. V loděnici u mostu jsme si vypůjčili plachetnici a vypluli jsme.

„Dnes je trochu drsné počasí,“ řekl nám člověk, který nás odstrkoval. „Bude dobře, když skasáte plachetní pás a otočíte loď k návětrí, až budete za ohybem řeky.“

Odpověděli jsme, že si to budeme pamatovat, a opustili jsme ho, bodře mu popřávše dobrého dne. Přemýšleli jsme, jak se loď otáčí k návětrí a jak se skasává plachetní pás a co to vůbec je.

Veslovali jsme, dokud jsme neztratili město z dohledu. Potom, majíce před sebou širokou vodní plochu, nad níž burácel vítr jako učiněný uragán, jsme uznali, že je čas zahájit operace.

Hektor – myslím, že se tak jmenoval – vesloval dál, zatímco já jsem rozvínoval plachtu. Byla to složitá práce, ale konečně se mi to podařilo. Ted' však bylo třeba rozřešit otázku, co je hořejší konec plachty.

Vedeni jakýmsi přirozeným pudem konečně jsme samozřejmě rozhodli, že spodek je vršek, a snažili jsme se plachtu připevnit obráceně. Ale trvalo dlouho, než se nám podařilo ji vytáhnout, ať už jedním nebo druhým koncem napřed. Zdálo se, že plachta má dojem, že si s ní hrajeme na pohřeb a že já jsem nebožtík a ona rubáš.

Když zjistila, že to tak není, praštila mě přes hlavu ráhnem a odmítla cokoliv dělat.

„Namoč ji,“ řekl Hektor, „hod' ji do vody a namoč ji.“

Lidé na lodi prý vždycky plachtu dříve namočí, než ji napnou. Tak jsem ji namočil, ale bylo to ještě horší než předtím. Suchá plachta, která vám lne k nohám a omotává se kolem hlavy, není příjemná, ale když je nasáklá vodou, jsou to úplná muka. Konečně jsme ji spojenými silami vytáhli. Napnuli jsme ji nikoli přímo nohama vzhůru – vršek směřoval spíš trochu stranou – a připevnili jsme ji ke stěžni záchytkou, kterou jsme si pro ten účel trochu přiřízli.

Konstatuji prostě jako fakt, že loď se nepřevrhla. Nedovedu podat vysvětlení, proč se nepřevrhla. Často jsem o tom přemýšlel, nikdy jsem však nedospěl k uspokojivému vysvětlení tohoto úkazu.

Snad je tento výsledek nutno přičíst přirozené nepovolnosti všech věcí na tomto světě. Možná že loďka podlehla dojmu, který v ní vzbudilo povrchní pozorování naší činnosti, a usoudila, že jsme si toho dopoledne vyjeli spáchat sebevraždu, a proto si umínila, že nás zklame. To je jediné vysvětlení, které mohu nabídnout.

Jen proto, že jsme se křečovitě drželi okraje loďky, se nám podařilo jakžtakž se v ní udržet. Byla to však vyčerpávající práce. Hektor řekl, že piráti a jiní mořeplavci při prudkých nárazech větru přiváží

kormidlo, k čemu se dá, a svinou hořejší plachtu. Měli bychom se prý také o něco podobného pokusit. Ale já jsem byl pro to, abychom nechali loďce na vůli, jak se sama s větrem vypořádá.

Poněvadž můj návrh byl nejsnáze proveditelný, přijali jsme ho, rozhodli držet se okraje loďky a dovolit jí, ať si dělá co chce.

Loďka plula proti proudu ještě asi míli rychlostí, jakou jsem od té doby ještě neplul a nikdy už plout nechci. Potom se v jedné zatáčce tak naklonila, že polovina plachty byla pod vodou. Potom se zase zázrakem sama narovнала a letěla k dlouhému, nízkému bahnitému břehu.

Ten bahnitý břeh nás zachránil. Loďka si prorazila cestu přesně do jeho středu a zastavila se. Když jsme zjistili, že jsme zase schopni jednat podle vlastní vůle, místo aby se s námi třepalo a házelo jako s hrachem v měchu, dolezli jsme k plachtě a odřízli ji.

Měli jsme plachtění až po krk. Nechtěli jsme tento sport přehánět a přesytit se jím. Projeli jsme se na plachetnici – byla to v každém směru dobrá, vzrušující a zajímavá plavba – a teď jsme si pro změnu chtěli zaveslovat.

Chopili jsme se vesel a snažili se vyprostit loďku z bahna. Přitom se nám podařilo jedno veslo zlomit. Pak jsme si počínali opatrněji, ale vesla byla stará a chatrná, druhé prasklo ještě snadněji než první a byli jsme hotovi.

Před námi se asi na sto yardů prostíralo bahno a za námi byla voda. Nezbylo nic než sedět a čekat, až se někdo objeví.

Počasí nebylo takové, aby vylákalo lidi na řeku, a tak trvalo tři hodiny, než se někdo objevil. Byl to starý rybář, který nás s nesmírnou námahou konečně vyprostil, vzal do vleku a tímto potupným způsobem dopravil do přístaviště loďek.

Když jsme si spočítali, co jsme dali jako spropitné rybáři, který nás dopravil domů, co jsme zaplatili za dvě zlámaná vesla a za vypůjčení loďky na čtyři a půl hodiny, shledali jsme, že nás ta plavba stála značnou část našeho týdenního kapesného. Získali jsme však zkušenost. Říká se, že zkušenost je vždycky laciná, ať stojí cokoliv.

Kapitola XVI

*Reading – Parní loď nás vezme do vleku – Rozčilující chování
loděk – Jak se pletou do cesty parníkům – Jiří a Harris se opět vy-
hýbají práci – Poněkud obvyklá historie – Streatley a Goring.*

Asi v jedenáct hodin se před námi objevil Reading. Řeka je tu špinavá a neutěšená. V sousedství Readingu se nikdo nezdržuje. Město samo je slavné a staré, pochází z dávných dob krále Ethelreda, kdy Dánové zakotvili se svými válečnými loďmi v Kennetu a vyrazili z Readingu, aby zpustošili celé území Wessexu. Zde Ethelred se svým bratrem Alfrédem bojovali a porazili Dány, při čemž Ethelred si vzal na starost modlení a Alfréd bojování.

V pozdějších letech se Reading, jak se zdá, stal příhodným místem, kam utéci, když se poměry v Londýně stávaly nepříjemné. Parlament se obvykle přihnul do Readingu, kdykoliv ve Westminsteru propukl mor, a v roce 1625 ho tam následovala i spravedlnost a všechny soudy se odbývaly v Readingu. Londýnu se jistě vyplatilo opatřit si občas docela obvyklý mor a tak se zbavit jak právníků, tak parlamentu.

Za bojů parlamentu proti králi byl Reading obléhán earlem z Essexu a o čtvrt století později princ Oranžský zde porazil vojsko krále Jakuba.

Jindřich I. je pochován v Readingu, v benediktinském opatství, které sám založil a jehož zříceniny stále ještě můžete vidět. V tomto opatství měl veliký Jan z Gauntu svatbu s lady Blanche.

U readingského zdymadla nás dohonil parník, který patřil našim známým. Vzali nás do vleku a dopravili asi na míli od Streatley. Být vlečen lodí je rozkošný pocit. Mám to raději než veslování. Plavba mohla být ještě rozkošnější, nebýt spousty ničemných lodiček,

které se našemu parníku neustále pletly do cesty a kvůli nimž, abychom je nepřevrhli, jsme museli co chvíli zpomalovat a zastavovat. Je opravdu nanejvýš pobuřující, jak se takové kocábky pletou do cesty parníkům. Mělo by se proti tomu něco dělat.

A ke všemu se ještě chovají neobyčejně drze. Pískáte, až vám málem praskne kotel, než se jim uráčí uhnout. Kdyby bylo po mém, občas bych jednu nebo dvě potopil, abych jim dal za vyučenou.

Kousek nad Readingem je řeka velmi krásná. U Tilehurstu je poněkud zohyzděna železnicí, ale od Mapledurhamu do Streatley je nádherná. Kousek nad mapledurhamským jezem minete Hardwick House, kde Karel I. hrával kuželky. Roztomilá hospůdka U Labutě nedaleko Pangbournu je jistě právě tak dobře známa návštěvníkům malířských výstav jako pangbournským občanům.

Parní člun našich přátel se od nás odpoutal u jeskyně a Harris se snažil dokázat, že je řada na mně, abych vesloval. Připadalo mi to nanejvýš nespravedlivé. Ráno jsme si umluvili, že já budu veslovat tři míle za Reading, a teď jsme byli deset mil za Readingem! Bylo jasné, že teď byla řada na Jiřím a Harrisovi.

Přesto se mi však nepodařilo ukázat Jiřímu a Harrisovi věc ve správném světle. Abych se tedy vyhnul hádce, uchopil jsem vesla. Nevesloval jsem ještě ani minutu, když Jiří spatřil, jak na vodě plave něco černého. Zamířili jsme tam. Když jsme se k tomu přiblížili, Jiří se nahnul a uchopil to. S výkřikem však ucukl a zesinal. Byla to mrtvola ženy. Ležela nehybně na vodě a její tvář byla mírná a klidná. Nebyla to krásná tvář: na to, aby byla krásná, byla předčasně zestárlá a příliš hubená a strhaná. Byla to však jemná, milá tvář a přesto, že na ní byly stopy strádání a chudoby, byl na ní výraz hlubokého míru, jaký je někdy vidět na obličejích nemocného, když konečně pominula bolest.

Naštěstí pro nás – netoužili jsme po tom, zdržet se zde a nechat se tahat po úřadech – spatřilo mrtvolu i několik lidí na břehu a ti se jí ujali.

Později jsme se dověděli příběh té ženy. Ovšemže to byla stará, prastará, obyčejná tragédie. Milovala a byla oklamána – nebo se zklamala. Buď jak buď, zhřešila – někteří z nás to občas dělají – a její rodina a přátelé byli samozřejmě pohoršeni a rozhořčeni, a proto před ní zavřeli dveře.

Ponechána sama sobě, aby zápasila se světem s mlýnským kamenem hanby kolem šíje, klesala stále níž a níž. Nějaký čas živila sebe i dítě z dvanácti šilinků týdně, které jí vynesla dvanáctihodinová denní dřina. Z toho šest šilinků platila na dítě a ze zbytku udržovala pohromadě vlastní tělo a duši.

Šest šilinků týdně nedrží tělo a duši pohromadě příliš pevně. Chtějí se rozejít, když je mezi nimi tak slabé pouto. Myslím, že jednoho dne jí bolest a šedá jednotvárnost toho všeho vyvstaly před očima jasněji než jindy a ten šklebící se přízrak ji polekal. Ještě jednou se obrátila na své přátele, avšak hlas zbloudil a zavržené nepronikl chladnou zdí jejich počestnosti. Potom ještě jednou navštívila dítě, dlouho je držela v náruči a líbala je tak nějak unaveně a mdle, aniž projevila jakékoliv zvláštní pohnutí, vtiskla mu do ruky krabičku čokoládových bonbónů za jednu penci a nakonec je opustila. Potom si za několik posledních šilinků koupila jízdenku a odjela do Goringu.

Zdá se, že nejtrpčí vzpomínky jejího života se soustřeďovaly na lesy a jasně zelené louky kolem Goringu. Ale ženy podivně lnou k noži, který je probodává, a možná že do hořkosti se mísily i šťastné vzpomínky na nejhezčí chvíle strávené u těchto stinných hlubin, nad nimiž mohutné stromy sklánějí tak nízko své větve.

Chodila po lesích na břehu řeky celý den, a když nastal večer a šedý soumrak rozprostřel na vodu své temné roucho, vztáhla ruce k mlčící řece, která znala její žal i její radost. A stará řeka ji přijala do své něžné náruče, položila její unavenou hlavu na svá ňadra a zahнала bolest.

Tak zhřešila ve všech věcech – zhřešila v životě i v smrti. Bůh jí buď milostiv, i všem ostatním hříšníkům, budou-li jací.

Goring na levém a Streatley na pravém břehu jsou rozkošná místa vhodná k několikadennímu pobytu. Úsek řeky do Pangbournu láká k plavbě na plachetnici za slunečního světla nebo k veslování při měsíčku a okolní krajina je plná krásy. Toho dne jsme chtěli doplout do Wallingfordu, ale líbezná, usměvavá tvář řeky nás zlákala ke krátké zastávce. A tak jsme nechali člun u mostu, šli do Streatley a k velké Montmorencyho spokojenosti jsme poobědvali v hostinci U Býka.

Říká se, že pahorky po obou stranách toku se kdysi na tomto místě spojovaly a přehrazovaly nynější Temži, řeka prý tenkrát končila zde, nad Goringem, obrovským jezerem. Nemohu tomu tvrzení ani odporovat, ani je dokázat. Prostě je uvádím.

Streatley je staré město, jehož původ sahá, jako většiny měst a vesnic na Temži, do časů starých Britů a Sasů. Goring není zdaleka tak pěkné místo k pobytu jako Streatley, můžete-li si vybrat. Je však svým způsobem ucházející a je blíž dráhy, pro případ, že byste v hotelu nezaplatili a chtěli zmizet.

Kapitola XVII

Pereme – Ryby a rybáři – O umění chytat ryby na udici – Svědomitý rybář, který chytá ryby na mouchy – Rybářská historka.

Ve Streatley jsme zůstali dva dny a dali si vyprat šaty. Pokusili jsme se vyprat si je pod Jiřího vedením sami v řece, ale dopadlo to špatně, ba dopadlo to přímo katastrofálně, protože po vyprání jsme na tom byli ještě hůř než předtím. Před vypráním byly velmi, velmi špinavé, to je pravda, ale daly se nosit. Po *vyprání* – to musím přiznat – po vyprání našeho šatstva byla řeka mezi Readingem a Henleym mnohem čistší než předtím. Při praní se všechna špína, co jí bylo v řece mezi Readingem a Henleym, do šatů nachytala a my jsme ji do nich zaprali.

Pradlena v Streatley prohlásila, že je sama sobě povinována za vyprání účtovat trojnásobek obvyklé ceny. To prý nebylo praní, ale úplné vykopávky.

Bez hlesu jsme účet zaplatili.

Do okolí Streatley a Goringu se sjíždí mnoho rybářů. Mohou si zde skvěle zarybařit. Řeka je tu plná štik, platýsů, parem, línů a úhořů. Můžete zde sedět a chytat celý den.

Jsou lidé, kteří to dělají. Nikdy nic nechytí. Nesetkal jsem se ještě s člověkem, který by v Temži kromě střevlí a zdechlých koček, což ovšem nemá s rybařením nic společného, něco chytil. Místní průvodce pro rybáře neříká ani slovo o tom, že by tu někdo něco chytil. Praví se v něm jen, že je tu „vhodné místo k rybaření“. A podle toho, co jsem viděl, jsem ochoten toto tvrzení hájit.

Na celém světě není místečka, kde byste užili víc rybaření nebo kde byste mohli chytat ryby po delší období. Někteří rybáři sem jezdí na jediný den, jiní se tu zdrží celý měsíc. Můžete se tu usadit a rybařit třeba celý rok. Výsledek bude vždycky stejný.

Rybářův průvodce po Temži říká, že „tu můžete také chytit štika i okouna“, ale v tom se *Rybářův průvodce* mylí. Je možné, že štiky i okouni tu jsou. Ba, vím zcela jistě, že tu jsou. Když se procházíte po břehu, můžete jich vidět celá hejna. Připlouvají a vynořují se do poloviny těla z vody s hubami otevřenými a čekají, že jim hodíte sušenku. A když si chcete zaplavat, shromáždí se kolem vás, pletou se vám do cesty a dopalují vás. Ale nedají se „chytit“ na kousek červa na konci háčku nebo na něco podobného – ani je nenapadne! Nejsem dobrý rybář. Kdysi jsem věnoval tomuto sportu značnou pozornost a myslel jsem si, že mi to jde docela dobře, ale zkušené lidé mě ujišťovali, že to nikdy nikam nepřivedu, a radili mi, abych toho nechal. Udici prý házím neobyčejně dobře, jsem prý celkem šikovný a od přírody líný, přesto jsou však přesvědčeni, že pořádný rybář ze mne nebude. Nemám dost obrazotvornosti.

Jako básník nebo spisovatel šilinkových krváků nebo reportér nebo něco na ten způsob bych prý to mohl někam dotáhnout, ale abych vynikl jako temžský rybář, k tomu bych prý potřeboval větší dávku fantazie a víc vynalézavosti, než kolik jí, jak se zdá, mám.

Někteří lidé si myslí, že člověku, aby byl dobrým rybářem, stačí umět snadno a bez uzardění lhát. To je omyl. Obyčejný holý nesmysl není k ničemu. To dovede každý začátečník. Zkušený rybář se pozná podle zevrubných podrobností a zkrášlujících tahů provedených štětcem pravděpodobnosti. Kromě toho musí působit dojmem úzkostlivé – téměř pedantické – pravdomluvnosti.

Kdekdo může přijít a říct: „Tak včera večer jsem chytil patnáct tuctů okounů.“ Nebo: „V pondělí jsem vytáhl lína, vážil osmnáct liber a od hlavy k ocasu měřil tři stopy.“

K něčemu takovému není třeba ani umění, ani dovednosti. To je drzost a nic víc.

Nikoliv; dokonalý rybář by takovouhle lež považoval za sebe nedůstojnou. Jeho způsob lhaní je vědecký.

Přijde klidně s kloboukem na hlavě, obsadí nejpohodlnější židli, zapálí si dýmku a začne mlčky bafat. Nechá chvíli chvástat se ty

mladší, a potom když na okamžik přestanou, vytáhne dýmku z úst, vyklepe ji o mřížku krbu a prohodí:

„No, v úterý večer jsem měl úlovek, že se mi o něm ani vypravovat nechce.“

„Ale? A proč?“ ptají se.

„Protože by mi určitě nikdo nevěřil,“ odpoví klidně starý sekáč bez sebemenšího nádechu trpkosti v hlase, znova si nacpe dýmku a požádá hostinského, aby mu přinesl tři skotské, ale chlazené.

Nato nastane ticho, poněvadž si nikdo netroufá starému pánovi odporovat. Musí tedy pokračovat sám, bez povzbuzení.

„Ne,“ řekne zamyšleně, „sám bych tomu nevěřil, kdyby mi to někdo vypravoval, ale přesto je to pravda. Seděl jsem tam celé odpoledne, nechtyl jsem doslova nic – kromě několika tuctů bělic a dvaceti štik, a právě když jsem toho chtěl nechat, protože to nestálo za to, ucítil jsem náhle silné trhnutí udicí. Řekl jsem si, to bude zase nějaká drobota, a chtěl jsem udici vytáhnout. Ať visím, jestli jsem mohl prutem hnout! Trvalo půl hodiny – půl hodiny, pánové! – než jsem tu rybu vytáhl. Každou chvíli jsem čekal, že se mi přetrhne vlas. Konečně jsem ji dostal, a co myslíte, že to bylo? Jeseter! Čtyřicetilibrový jeseter! Chycený na udici, pánové! Ano, máte proč vypadat překvapeně – hospodo, ještě tři skotské, prosím.“

A potom začne vykládat, jak všichni, kdo toho jesetera viděli, žasli, a co říkala jeho žena, když se vrátil domů, a co o tom soudil Joe Buggles.

Kdysi jsem se zeptal majitele jedné hospody na řece, jestli ho někdy nepohoršují pohádky, které mu rybáři vykládají, a on povídá:

„Ach ne, už ne, pane. Zpočátku mě to někdy trochu zarazilo, ale teď je já i ta moje můžeme poslouchat celý den. Víte, člověk si na všechno zvykne. Na všechno.“

Kdysi jsem se seznámil s jedním mladým mužem, byl to nanejvýš svědomitý člověk, a když se naučil chytat ryby na mouchu, umínil si, že svůj úlovek nezveliči nikdy víc než o dvacet pět procent.

„Když chytím čtyřicet ryb,“ pravil, „řeknu lidem, že jsem jich chytil padesát, a tak dále. Ale víc jim nalhávat nebudu, protože lhát je hřích.“

Ale pětadvaceti procentní plán se nikdy neosvědčil. Nikdy ho nemohl použít. Za den chytil nejvýš tři ryby, a k třem se nedá dobře přidat dvacet pět procent – alespoň ne pokud se ryb týče.

Zvýšil tedy procenta na třiatřicet a jednu třetinu, ale to se zase nehodilo, když chytil jednu nebo dvě ryby. Aby tedy věc zjednodušil, rozhodl se, že množství prostě zdvojnásobí.

Tohoto způsobu se držel dva měsíce, potom se mu však přestal líbit. Nikdo mu nevěřil, když tvrdil, že to, co chytil, násobí jenom dvěma, proto si tím nezískal důvěru. Přitom byl svou umírněností v nevýhodě vůči ostatním rybářům. Když ve skutečnosti chytil tři rybičky a řekl, že jich chytil šest, zmocňovala se ho žárlivost, když slyšel někoho, o němž bezpečně věděl, že chytil jen jednu, vykládat lidem, že jich chytil dva tucty.

Nakonec dospěl k nezvratnému rozhodnutí, které nadále nábožně zachovával, že každou rybu, kterou chytí, bude počítat za deset, přičemž začne deseti. Například když nechytil vůbec nic, řekl, že chytil deset ryb – tímto způsobem nemůžete nikdy chytit méně než deset; to byl základ. Tedy když nějakou náhodou opravdu chytil jednu rybu, říkal, že jich ulovil dvacet, dvě ryby počítal za třicet, tři za čtyřicet a tak dále.

Je to velice prostý a snadno proveditelný způsob a nedávno bylo slyšet nějaké řeči, že se ujal mezi rybáři všeobecně. Asi před dvěma lety dokonce doporučil jeho přijetí výbor Sdružení temžských rybářů, avšak někteří starší členové byli proti. Prohlásili, že by o návrhu uvažovali, kdyby počet chycených ryb byl zdvojnásoben a každá ryba byla počítána za dvacet.

Až někdy budete mít na řece volný večer, doporučuji vám, abyste si zašli do některé vesnické hospůdky a sedli si do výčepu. Určitě tam najdete jednoho nebo dva staré rybáře, srkající grog, a ti vám

za půl hodiny poví tolik rybářských historek, že vám zkazí žaludek na celý měsíc.

Jiří a já – nevím, kam se poděl Harris; brzy odpoledne odešel, aby se dal oholit, pak se vrátil a celých čtyřicet minut si čistil boty a od té doby jsme ho neviděli – tedy Jiří, já a pes, ponechání sami sobě, jsme si druhého večera vyšli do Wallingfordu, a když jsme se vrátili, zapadli jsme do malé hospůdky u řeky, abychom si dopřáli odpočinku a jiných věcí.

Vešli jsme do místnosti a sedli jsme si. Byl tam nějaký stařík, který kouřil dlouhou gypsovku, přirozeně dali jsme se s ním do řeči. Řekl nám, že dnes bylo krásně, my jsme mu řekli, že včera bylo krásně, a potom jsme se všichni navzájem ujišťovali, že zítra bude krásně, a Jiří dodal, že žně, jak to vypadá, se vydaří.

Potom nějak vyšlo najevo, že nejsme zdejší a že ráno odjíždíme.

V rozhovoru nastala přestávka, za níž jsme bloudili očima po místnosti. Konečně náš zrak utkvěl na zaprášeném, starém skleněném poklopu, umístěném velmi vysoko nad krbem. Pod tím poklopem byl pstruh. Ten pstruh mi téměř učaroval, byla to taková obrovská ryba. Na první pohled jsem měl dojem, že je to treska.

„Ach,“ řekl starý pán, sleduje směr mého pohledu. „Pěkný kousek, co?“

„Opravdu, velice pěkný,“ prohodil jsem a Jiří se staříka zeptal, kolik myslí, že ta ryba vážila.

„Osmnáct liber šest uncí,“ odpověděl náš přítel, vstávaje a snímaje z věšáku kabát. „Ano,“ pokračoval, „třetího příští měsíc tomu bude šestnáct let, co jsem ho chytil. Pod mostem na střevli. Lidé mi řekli, že je v řece, a já jsem si umínil, že ho musím dostat, a taky jsem ho dostal. Myslím, že teď už tu není mnoho tak velkých ryb. Dobrou noc, pánové, dobrou noc.“

Odešel a nechal nás o samotě.

Nemohli jsme od té ryby oči odtrhnout. Byla to opravdu pozoruhodně pěkná ryba. Stále jsme se na ni ještě dívali, když místní

povozník, který právě přišel do hostince, přistoupil ke dveřím místnosti se sklenicí piva v ruce a také se na rybu zadíval.

„To je pořádný pstruh,“ řekl Jiří, obrátiv se na něho.

„To bych řekl,“ odpověděl muž. Upil piva a dodal: „Vy jste tu, pánové, asi při tomhle úlovku nebyli?“

„Ne,“ odpověděli jsme. „Nejsme zdejší.“

„Ach tak,“ pravil povozník. „Pak jste při tom ovšem nemohli být. Už je to skoro pět let, co jsem toho pstruha chytil.“

„Ach! Tak to vy jste ho chytil?“ podivil jsem se.

„Ano,“ odpověděl bodrý muž. „Chytil jsem ho pod zdymadlem – vlastně pod tehdejším zdymadlem – jednou v pátek odpoledne. A to nejpozoruhodnější na tom bylo, že jsem ho chytil na mouchu. Šel jsem na štiky; na pstruha jsem namouduši ani nepomyslel, a když jsem viděl na konci vlasu tohohle kabrňáka, věřte, že jsem se až zhrozil. Vždyť vážil šestadvacet liber. Dobrou noc, pánové, dobrou noc.“

Za pět minut přišel třetí muž a vylíčil nám, jak *on* toho pstruha chytil jednou časně ráno na bělici. Sotva odešel, vstoupil hloupě vypadající, důležitě se tvářící člověk v nejlepších letech a sedl si k oknu.

Chvilí nikdo z nás nepromluvil. Konečně se na nově příchozího obrátil Jiří a řekl:

„Promiňte, doufám, že nám – lidem zde úplně cizím – odpustíte naši smělost, ale můj přítel i já bychom vám byli velmi vděční, kdybyste nám laskavě vylíčil, jak jste chytil tohohle pstruha.“

„Kdo vám řekl, že jsem toho pstruha chytil já?“ zněla překvapená otázka.

Odpověděli jsme, že nikdo nám to neřekl, ale že jsme jaksi instinktivně vytušili, že to byl on.

„To je opravdu podivuhodné – nanejvýš podivuhodné,“ odpověděl neznámý hlupák se smíchem, „protože máte úplně pravdu. Chytil jsem ho. Ale je to zvláštní, že jste na to přišli. Namouduši, je to opravdu nanejvýš podivuhodné.“

A potom začal vypravovat, jak mu trvalo půl hodiny, než pstruha vytáhl, a jak přitom zlomil prut. Když přišel domů, pečlivě rybu zvážil a váha ukázala čtyřiatřicet liber.

Pak i on odešel a objevil se hostinský. Vypravovali jsme mu všechny ty historky, které jsme o jeho pstruhu slyšeli. Nesmírně ho to pobavilo a všichni jsme se srdečně zasmáli.

„Tak tedy Jim Bates, Joe Muggles, pan Jones a starý Billy Maunders vám řekli, že ho chytili oni! Hahaha! To je dobré,“ řekl starý poctivec a hlasitě se zasmál. „Těm je tak podobné, že by ho dali *mně*, abych ho vystavil ve své místnosti, kdyby ho byli chytili *oni*! Hahaha!“

A pak nám vypravoval pravdivou historii té ryby. Ukázalo se, že ji chytil před lety, když byl ještě chlapec. Nedopomohlo mu k tomu ani umění, ani obratnost, ale nepochopitelné štěstí, které, jak se zdá, vždy čeká na kluka, který za slunného odpoledne místo do školy si jde zarybařit s kouskem provázku, uvázaném na konci proutku.

Ta ryba, když ji přinesl domů, ho prý zachránila před výpraskem a dokonce i pan učitel prohlásil, že se vyrovná trojčlence i s násobkou dohromady.

Vtom ho vyvolali z místnosti a Jiří a já jsme znova upřeli zrak na tu rybu.

Byl to opravdu úžasný pstruh. Čím déle jsme se naň dívali, tím víc jsme ho obdivovali.

Jiřího tak vzrušil, že vylezl na lenož židle, aby si ho lépe prohlédl.

Židle náhle ujela a Jiří, aby nespadl, se bez rozmyslu chytil skleněného poklopu a ten s třeskotem sletěl na zem. Jiří a židle padli na poklop.

„Snad se nestalo nic rybě?“ vykřikl jsem zděšeně a přiskočil k Jiřímu.

„Doufám, že ne,“ odpověděl Jiří, opatrně vstáváje a rozhlížeje se. A přece se stalo. Pstruh ležel rozbit na tisíc kusů – říkám tisíc, ale snad jich bylo jenom devět set. Nepočítal jsem je.

Připadalo nám divné a nevysvětlitelné, že se vycpaný pstruh mohl rozbít na tak drobné kousky.

Bylo by to divné a nevysvětlitelné, kdyby to byl vycpaný pstruh, ale nebyl.

Ten pstruh byl totiž ze sádry.

Kapitola XVIII

Zdymadla – Vyfotografovali mě s Jiřím – Wallingford – Dorchester – Abingdon – Člověk se smyslem pro rodinný život – Vhodné místo k utopení – Těžký úsek řeky – Vzduch nad řekou má demoralizující vliv.

Příštího dne časně ráno jsme opustili Streatley, dojeli do Culhamu a vyspali se tam pod plachtou ve člunu.

Řeka mezi Streatley a Wallingfordem není zvláště zajímavá. Když vyjedete z Cleevu, nesetkáte se na úseku šest a půl míle dlouhém s jediným zdymadlem. Myslím, že je to nejdelší nepřerušovaný úsek nad Teddingtonem. Tady také trénují osmiveslice Oxfordského klubu.

Ale ať je tento nedostatek zdymadel pro veslaře sebezpříjemnější, pro toho, kdo hledá pobavení, je politováníhodný.

Miluji zdymadla. Příjemně přerušují jednotvárnost veslování. Rád sedím ve člunu a pomalu vystupuju z chladných hlubin na nový, volný úsek řeky, k nové vyhlídce, nebo mizím ze světa, a zatímco ponurá vrata skřípají a úzký pruh denního světla mezi nimi se šíří, čekám, až sličná, usměvavá řeka se objeví přede mnou volná a já zase vypluji se svým člunem z krátkého uvěznění na pohostinnou vodu.

Zdymadla jsou opravdu malebná místa. Statný, starý hlídač zdymadla, jeho veselá žena nebo jeho dcera se zářícíma očima jsou⁴ lidé milí a je příjemné si s nimi chvíli popovídat. Potkáte tam jiné

⁴ Či spíše *byli*. Zdá se, že správa zdymadel se v poslední době změnila ve společnost pro zaměstnávání hlupáků. Mnozí noví hlídači zdymadel, zvláště na nejvíce frekventovaných částech řeky, jsou popudliví, nervózní starci, neschopní tuto službu vykonávat.

lod'ky a vyměníte si s nimi nějaký ten klep o tom, co se odehrálo na řece. Bez květinami porostlých zdymadel by Temže nebyla tou pohádkovou říší.

Když už je řeč o zdymadlech, vzpomínám si na nehodu, která jednoho letního rána málem potkala Jiřího a mne v Hampton Courtu.

Byl nádherný den a zdymadlo bylo plné loděk. A jak je na řece zvykem, jeden čiperný fotograf nás všechny fotografoval, když jsme s lod'kami stáli na stoupající vodě.

Nepochopil jsem hned, co se děje, a byl jsem proto velice překvapen, když jsem viděl, jak si Jiří rychle srovnává kalhoty, upravuje vlasy a posunuje čepici švihácky do týlu a potom, zatvářiv se unyle, usedá do půvabné polohy a snaží se skrýt nohy.

Nejdřív mě napadlo, že nenadále spatřil známé děvče, a rozhlížel jsem se, kdo by to mohl být. Všichni na zdymadle jako by náhle zdřevěněli. Stáli nebo seděli v zcela nepřírozených a pokroucených polohách, jaké vídáme na japonských vějířích. Všechny dívky se usmívaly. Ach, jak sladce vypadaly! A všichni muži se mračili a vyhlíželi přísně a vznešeně.

A tu se mi konečně rozbřesklo a napadlo mě, jestli to ještě stačím. Náš člun byl první a řekl jsem si, že by bylo ode mne nehezké, kdybych tomu člověku zkazil obrázek. Rychle jsem se otočil, postavil se na před, s nenuceným půvabem jsem se opřel o lodní hák a zaujal postoj svědčící o obratnosti a síle. Na čele jsem si udělal patku a zatvářil jsem se něžně a přitom zádumčivě s nádechem cynismu, který prý mi sluší.

Když jsme tak stáli a čekali na významný okamžik, uslyšel jsem, jak někdo za mnou křičí:

„Hej, podívejte se na nos!“

Nemohl jsem se otočit, abych se podíval, co se děje a kdo se má podívat na nos. Kradmo a úkosem jsem pohlédl na Jiřího nos. Ten byl v pořádku – rozhodně na něm nebylo nic vadného, co by bylo

třeba změnit. Zašilhal jsem na svůj vlastní nos, ale i ten se zdál být v pořádku.

„Dívejte se na nos, vy pitomče!“ ozval se znovu ten hlas, tentokrát mocněji.

Jiný hlas křičel:

„Vytáhněte nos, neslyšíte? Vy – vy dva se psem!“

Ani Jiří, ani já jsme se neodvážili otočit. Fotoграфova ruka byla na spoušti, a ta mohla každou chvíli cvaknout. Volali snad na nás?

Co je s našimi nosy? Proč je máme vytáhnout?

Ale teď se už dalo do křiku celé zdymadlo a zezadu volal hromový hlas:

„Podívejte se na svůj člun, pánové! Vy v červené a černé čepici! Nepospíšíte-li si, budou na snímku vaše mrtvoly.“

Podívali jsme se tedy a uviděli jsme, že nos našeho člunu se zachytil pod trámy zdymadla, že voda kolem dokola stoupá a naklání člun. V příštím okamžiku bychom se byli převrhli. Bleskurychle jsme uchopili každý jedno veslo a mocná rána konci vesel do boku zdymadla člun uvolnila a oba nás položila na záda.

Na té fotografii jsme nedopadli dobře, ani Jiří, ani já. Samozřejmě, jak se při naší smůle dalo čekat, fotograf zmáčkl ten svůj bídny aparát právě v okamžiku, kdy jsme oba leželi na zádech se zděšenými obličejí, v nichž se zračila otázka: „Kde jsem, co se to děje?“, a kdy se naše čtyři nohy bláznivě zmítaly ve vzduchu.

Naše nohy byly nesporně hlavním motivem té fotografie. Jinak toho na ní bylo vidět pramálo. V popředí nebylo nic než naše nohy. Za nimi bylo vidět kousky ostatních člunů a okolní krajiny. V porovnání s našima nohama vypadali všichni lidé a všechny věci na zdymadle tak bezvýznamně a uboze, že se styděli sami za sebe a odmítli si fotografii objednat.

Majitel jednoho parníku, který si zamluvil šest snímků, po shlédnutí negativu objednávku odvolal. Koupil by si prý ty fotografie, kdyby mu na nich někdo mohl ukázat jeho parník, ale to se nikomu

nepodařilo. Ten byl někde za Jiřího pravou nohou. Ta příhoda způsobila mnoho nepříjemností. Fotograf vyslovil názor, že bychom si oba měli koupit po dvanácti kusech, protože devět desetin fotografie zabíráme my, ale to jsme odmítli s odůvodněním, že nenamítáme nic proti fotografii, na níž jsme v celé své velikosti, ale že bychom na ní nesměli být vzhůru nohama.

Wallingford, šest mil za Streatley, je starobylé město a hrálo důležitou úlohu ve vývoji anglických dějin. Bylo to nevzhledné, z hlíny postavené město z doby starých Britů, kteří se v něm krčili, dokud je římské legie nevypudily a nenahradily hliněné valy mohutnými pevnostmi, jejichž zbytky zub času dodnes nedovedl zničit. Tak dobře uměli ti starodávni zedníci stavět.

Ale čas, ačkoliv se zastavil u římských zdí, Římany brzy obrátil v prach. Na těchto místech v pozdějších letech bojovali divocí Sasové a obrovští Dánové, dokud nepřišli Normani.

Město zůstávalo obehnané hradbami a opevněno až do doby války parlamentu s králem, kdy je dlouho a krutě obléhal Fairfax. Konečně padlo a jeho hradby byly srovnány se zemí.

Z Wallingfordu do Dorchestru je okolí řeky stále pahorkatější, rozmanitější a malebnější. Dorchester leží na půl míle od řeky. Můžete k němu z Temže dopádlovat na malém člunu, ale nejlíp je řeku u Dayova zdymadla opustit a jít pěšky přes pole. Dorchester je rozkošné klidné staré město, stulené v ticho, mlčení a snění.

Dorchester tak jako Wallingford byl za časů starých Britů městem. Tehdy se nazýval Caer Roren, „město na vodě“. V pozdějších dobách tu Římané zřídili velký tábor, obehnaný pevnostmi, z nichž jsou nyní nízké, rovné kopečky. Za časů starých Sasů byl hlavním městem Wessexu. Je velmi starý a kdysi byl velmi silný a mocný. Nyní leží stranou rušného světa, podřimuje a sní.

Kolem Clifton Hampden, podivuhodně hezké vsi, starosvětské, tiché a hýřící květy, je krajina kolem řeky velmi rozmanitá a krásná. Chcete-li přenocovat v Cliftonu, nemůžete udělat nic lepšího než

ubytovat se v hostinci U Snopu. Je to, mohu říci, beze sporu nejpodivuhodnější, nejstarosvětější hostinec na řece. Stojí po pravé straně mostu daleko od vsi. Svými nízkými lomenicemi, doškovou střechou a zamřížovanými okny se podobá obrázku z pohádkové knížky, uvnitř však vypadá ještě starobyleji.

Pro pobyt hrdinky moderního románu by vhodný nebyl. Hrdinka moderního románu je vždycky „božsky ztepilá“ a vždycky se vztyčuje „v celé své výši“. Kdyby něco podobného učinila u Snopu, vrazila by přitom hlavou do stropu.

Ani pro opilce se tento hostinec nehodí. Je tu příliš mnoho překvapení v podobě neočekávaných schodů, po jedněch sestupujete do jednoho pokoje, po jiných stoupáte do druhého. Nemluvím už o tom, že je naprosto vyloučeno, aby se takový opilec dostal nahoru do ložnice a našel tam svou postel.

Ráno jsme vstali časně, protože jsme do odpoledne chtěli dorazit do Oxfordu. Je překvapující, jak časně člověk *může* vstát, když táboří venku. Když leží zabalen v pokrývce na prknech člunu s cestovním vakem pod hlavou, netouží tolik přidat si „jenom pět minut“, jak by jistě učinil, kdyby spal v peřinách. Posnídali jsme a v půl deváté jsme projeli cliftonským zdymadlem.

Mezi Cliftonem a Culhamem jsou břehy ploché, jednotvárné a nezajímavé, ale když máte za sebou culhamské zdymadlo – nejstudenější a nejhlubší zdymadlo na řece – krajina začne být zajímavější.

V Abingdonu řeka teče u samých ulic. Je to typické nevelké venkovské město – klidné, krajně počestné, čisté a zoufale nudné. Pyšní se svou starobylostí, ale je otázka, vyrovná-li se v tomto ohledu Wallingfordu a Dorchesteru. Stávalo tam kdysi slavné opatství a v tom, co zbylo z jeho posvěcených zdí, se dnes vaří pivo.

V kostele sv. Mikuláše v Abingdonu je pomník Jana Blackwalla a jeho ženy Jany, kteří po šťastném manželství zemřeli oba téhož dne, 21. srpna 1625. A v kostele sv. Heleny je nápis hlásající, že tam leží W. Lee, který zemřel roku 1637, a že „do dvou set potom-

ků vzešlých za jeho života z jeho ledví se nedostávalo pouze tří“. Když si to spočítáte, zjistíte, že rodina pana W. Leea čítala jedno sto devadesát sedm členů. Pan W. Lee – pětkrát zvolený za starostu Abingdonu – byl nepochybně dobrodincem své generace, doufám však, že v tomto přelidněném devatenáctém století není mnoho jemu podobných.

Úsek řeky z Abingdonu do Nuneham Courtenay je krásný. Nunehamský park stojí za to, abyste ho navštívili. Je otevřen každé úterý a čtvrtek. V domě je znamenitá sbírka obrazů a starožitností a park je překrásný.

Tuň pod sandfordskou hrází, těsně za zdymadlem, je velmi vhodné místo, máte-li v úmyslu utopit se. Je tam strašně silný spodní proud, a jakmile jste jednou dole, máte to dobré. Místo, kde se už při koupání utopili dva lidé, je označeno obeliskem a stupňů tohoto obelisku všeobecně používají jako odraziště ke skoku do vody mladíci, kteří se chtějí přesvědčit, je-li to místo opravdu nebezpečné.

Iffleyské zdymadlo a mlýn, jednu míli před Oxfordem, jsou oblíbeným námětem řekymilovného bratrstva štetce a palety. Vidíte-li však dříve obrazy, skutečný model vás poněkud zklame. Všiml jsem si, že málo věcí na tomto světě se vyrovná svým obrazům.

Iffleyským zdymadlem jsme projeli asi v půl jedné a potom, když jsme udělali ve člunu pořádek a všechno připravili k přistání, nastoupili jsme cestu k poslední míli, která nám zbývala do Oxfordu. Mezi Iffleym a Oxfordem je nejobtížnější kus řeky, jaký znám. Museli byste se na tomto kousku vody narodit, abyste si s ním poradili. Projel jsem tudy nespočetněkrát, ale nikdy se mi to tak docela nepodařilo. Člověk, který by doplul z Oxfordu do Iffley přímo, by jistě dokázal spokojeně žít pod jednou střechou s vlastní ženou, tchyní, starší sestrou a se starou služebnou, která slouží v rodině od dob, kdy on byl ještě nemluvnětem.

Proud vás nejdřív vrhne na pravý břeh, potom na levý, pak vás zanechá do prostředka, potom s vámi zatočí třikrát dokola a unáší

vás zase zpět a vždycky skončí tím, že se pokusí rozbít vás o některou univerzitní lodici.

Následek toho ovšem byl, že jsme se při této jízdě připletli do cesty četným jiným člunům a ty se připletly do cesty nám a to ovšem mělo zase za následek, že došlo k výměně velmi hrubých výrazů.

Nevím, proč je to tak, ale na řece je každý vždycky neobyčejně popudlivý. Nehody, které nestojí za řeč a kterých byste si na souši sotva všimli, vás na vodě přivedou téměř do zběsilého vzteku. Když Harris nebo Jiří udělají na souši nějakou hloupost, shovívavě se usměji. Když se chovají jako nemehla na vodě, častují je výrazy, při nichž stydne krev. Když se mi připleče do cesty jiná loďka, nejraději bych popadl veslo a pobil všechny lidi v ní.

Lidé, kteří na souši mají tu nejmírnější povahu, se v lodce stávají zuřivými a krvelačnými. Jednou jsem si vyjel na lodičce s mladou dámou. Byla sladká a něžná, jak si jen dovedete představit, ale poslouchat ji na řece bylo prostě příšerné.

„Aby hrom do něho!“ vykřikla, když nám přišel do cesty nějaký nešťastný veslař, „proč se nedívá na cestu?“

Nebo: „Nejraději bych do té pitomé plachty kopla,“ řekla nedůtklivě, když plachta nechtěla jít vzhůru. Chytila ji a hrubě s ní cloumala.

A přece, jak jsem řekl, na souši byla docela milá a vlídná.

Vzduch nad řekou má demoralizující vliv na lidskou povahu, a to je patrně příčina, proč veslaři jsou k sobě někdy navzájem hrubí a používají výrazů, jichž v klidnějších chvílích jistě litují.

Kapitola XIX

Oxford – Montmorencyho představa ráje – Najatý člun, jeho krásy a přednosti – Pýcha Temže – Změna počasí – Jak se řeka mění – Neveselý večer – Touha po nedosažitelném – Vedeme veselý rozhovor – Jiří hraje na bendžo – Truchlivá melodie – Další deštivý den – Útěk – Večeře a přípitek.

V Oxfordu jsme strávili dva příjemné dny. V městě Oxfordu je spousta psů. Montmorency vybojoval první den jedenáct zápasů, druhý den čtrnáct a zřejmě si myslel, že se octl v ráji.

Mezi lidmi, kteří jsou od přírody příliš slabí anebo od přírody příliš líní, ať je to tak nebo tak, a chtějí si uspořít dřinu s veslováním proti proudu, panuje zvyk, že si v Oxfordu vypůjčí loďku a veslují po proudu dolů. Zdá se, že není vždy dobré jít s proudem. Avšak lidé energičtí dávají přednost plavbě proti proudu. Člověk nachází víc uspokojení, když si narovná páteř, když bojuje s proudem a přes jeho odpor si probíjí cestu vpřed – alespoň já mám takový pocit, když Harris a Jiří veslují a já sedím u kormidla.

Těm, kteří si zvolí Oxford za počátek plavby, bych radil, aby si vzali vlastní člun – leda by si ovšem mohli vzít člun cizí, aniž by riskovali, že se na to přijde. Čluny, které se pronajímají na Temži nad Marlow, jsou zpravidla velmi dobré. Nepropouštějí příliš mnoho vody, a zacházíte-li s nimi opatrně, málokdy se vám rozpadnou nebo se potopí. Je si v nich kde sednout a jsou opatřeny všemi nutnými pomůckami – nebo skoro všemi – které potřebujete k veslování a kormidlování.

Ale velkou parádu nenadělají. Člun, který si vypůjčíte nad Marlow, nepatří k těm, v nichž můžete oslnit a udělat dojem. Vypůjčený člun brzy své posádce zarazí podobné nesmysly. To je jeho hlavní – ba možno říci jediná přednost.

Muž ve vypůjčeném člunu je skromný a plachý. Rád se drží ve stínu pod stromy a pluje obvykle časně ráno a pozdě večer, kdy je na řece málo lidí a kdy ho nikdo nevidí.

Když muž ve vypůjčeném člunu spatří známého, vystoupí na břeh a schová se za strom.

Patřil jsem ke společnosti, která si jednou v létě najala člun na několik dní. Nikdo z nás dosud najatý člun neviděl. A když jsme jej uviděli, nevěděli jsme, co to je.

Člun – dvojskif – jsme si objednali písemně, a když jsme se dostali se zavazadly k přístavišti a sdělili svá jména, povídá ten člověk: „Ach tak, vy jste ta společnost, co si napsala o dvojskif. To je v pořádku. Jíme, přivez sem *Pýchu Temže*.“

Chlapec odešel a za pět minut jsme ho spatřili, jak se potýká s jakýmsi předpotopním dřevěným špalkem, který vypadal, jako by ho byli přednedávnem někde vykopali, a k tomu ještě neopatrně, takže byl značně poškozen.

Na první pohled jsem měl dojem, že je to nějaký pozůstatek z římských dob – ale pozůstatek *čeho*, to jsem nepoznal, snad rakev.

Okolí horní Temže je bohaté na římské památky, a můj dohad mi proto připadal zcela pravděpodobný, ale jeden vážný mladý muž, který se trochu vyzná v geologii, odmítl mou teorii o římské památce a prohlásil, že je jasné i člověku průměrné inteligence (do kteréžto kategorie, jak se zdálo, nemohl ke svému politování zařadit s dobrým svědomím mne), že věc, kterou chlapec našel, je kus zkamenělé velryby, a podle různých známek nám dokazoval, že pochází z doby předledové.

Abychom spor rozhodli, zavolali jsme chlapce. Řekli jsme mu, aby se nebál a pověděl čistou pravdu: je to zkamenělina velryby z doby před Adamem, anebo rakev z raných římských dob?

Chlapec odpověděl, že je to *Pýcha Temže*.

Nejdřív jsme to považovali za velmi dobrý žert a někdo mu dal dvě pence jako odměnu za to, jak vtipně a pohotově dovedl odpo-

vědět. Ale když to jeho žertování – podle našeho názoru – trvalo příliš dlouho, rozzlobili jsme se.

„Tak už dost, mládenče,“ řekl přísně náš kapitán, „přestaň s tím nesmyslem. Odnes ty mamínčiny necky zase domů a přijed' s naším člunem.“

Potom přišel sám výrobce člunů a ujistil nás slovem odborníka, že ta věc je opravdu člun – totiž *ten* člun, to jest dvojskif, který jsme si vybrali pro svou plavbu po proudu.

Začali jsme velice reptat. Vyslovili jsme názor, že mohl člun alespoň nabílit nebo nadehtovat – zkrátka *něco* s ním udělat, aby byl k rozeznání od kusu vraku, ale on na něm nemohl žádnou vadu najít.

Dokonce se zdálo, že se cítí našimi výtkami dotčen. Vybral nám prý ze všech svých člunů ten nejlepší, měli bychom proto být vděčnější.

Pýcha Temže, pravil, je v provozu, tak jak tu stojí (nebo spíš jak drží pohromadě), už čtyřicet let, pokud *on* ví, a ještě nikdo si nestěžoval, nechápe, proč my chceme být první.

Přestali jsme se přít.

Svázali jsme takzvaný člun provazem, přinesli kus tapety, zalepili jím chatrnější místa, pomodlili se a vstoupili na palubu.

Za zapůjčení té trosky na šest dní jsme zaplatili třicet pět šilinků, ačkoliv jsme ji celou se vším všudy mohli koupit za čtyři a půl šilinku kdekoliv, kde se na pobřeží prodává vyplavené dříví.

Třetího dne se počasí změnilo – mluvím teď o naší nynější cestě – a z Oxfordu jsme se vydali na zpáteční cestu v mlze za vytrvalého mrholení.

Řeka – když se sluneční svit odráží od jejích roztančených vlnek, pozlácuje šedozelené kmeny buků, prosvítá temnými, chladnými lesními stezkami, zahání stíny nad mělčinami, odhazuje démanty od mlýnských kol, posílá polibky leknínům, laškuje s bílou pěnou jezů, stříbrí omšelé zdi a mosty, rozveseluje každé sebenepatrnější městečko, zkrášluje kdejakou cestu a louku, proplétá se rákosím,

vykukuje, směje se z každé zátoky, vesele se třpytí na vzdálených plachtách, zněžňuje svou září vzduch – taková řeka, to je zlatý tok z pohádky.

Ale řeka – chladná a unavená, když na její hnědou, kalnou vodu bez ustání dopadají dešťové kapky, když šumí, jako když žena tiše pláče v zšeřelé komoře, když lesy, temné a tiché, zahalené v mlžný opar, stojí na jejím břehu jako přízraky, jako tiché přízraky s vyčítavými očima, jako duchové zlých skutků, jako duchové zanedbaných přátel – taková řeka, to je strašidelný proud protékající zemí marné lítosti.

Sluneční světlo je živá krev Přírody. Matka Země, když na ní pohasne svit slunce, se na nás dívá mdlýma, bezduchýma očima. Tenkrát je nám s ní smutno. Jako by nás neznala, jako by jí na nás nezáleželo. Je jako vdova, která ztratila milovaného manžela. Děti ji berou za ruku, dívají se jí do očí, ale jejího úsměvu se nedočkají. Veslovali jsme v dešti celý den a byla to práce velmi melancholická.

Zpočátku jsme předstírali, že se nám to líbí. Říkali jsme si, že je to změna a že je dobře, že vidíme řeku ve všech jejích podobách. Říkali jsme si, že nemůžeme očekávat, že bude pořád svítit slunce, a že bychom si to ani nepřáli. Ujišťovali jsme se, že příroda je krásná, i když pláče.

Harris a já jsme tím byli několik prvních hodin dokonce nadšeni. Zpívali jsme píseň o cikánském životě, a jak nádherný je život cikána – ani bouře mu nevadí, ani sluneční žár, ba ani vítr, ať si fouká jak chce! – jak se cikán z deště raduje a jakým dobrodiním je pro něho déšť a jak se vysmívá lidem, kteří déšť rádi nemají. Jiří bral radost z deště střízlivěji a vlezl pod deštník.

Před obědem jsme natáhli plachtu a celé odpoledne jsme ji nechali nataženou. Jenom na přídi jsme nechali volnou mezeru, aby jeden z nás mohl pádlovat a abychom měli rozhled. Takto jsme urazili devět mil a večer jsme přirazili ke břehu blízko pod Dayovým zdymadlem.

Nemohu poctivě tvrdit, že to byl veselý večer. Lilo bez přestání. Ve člunu bylo všechno mokré a lepkavé. Večeře se nevydařila. Studená telecí paštika, nemáte-li hlad, se vám oškliví. Měl jsem chuť na sledě a na kotletu. Harris blábolil o platýsech s bílou omáčkou a zbytek paštiky hodil Montmorencymu, který ji odmítl, a zřejmě touto nabídkou uražen, šel si sednout na druhý konec člunu.

Jiří nás požádal, abychom o takových věcech nemluvili, alespoň dokud nesní studené hovězí bez hořčice.

Po večeři jsme hráli karty. Hráli jsme asi půldruhé hodiny, Jiří vyhrál čtyři pence – Jiří má vždycky v kartách štěstí – a Harris a já jsme prohráli přesně po dvou pencích.

Rozhodli jsme se hazardní hry nechat. Harris prohlásil, že ta hra vyvolává nezdravé vzrušení, když se jí člověk příliš oddává. Jiří byl ochoten hrát dál a dát nám příležitost, abychom i my vyhráli, ale Harris a já jsme odmítli dál s osudem bojovat.

Potom jsme si namíchali trochu grogu, popíjeli jsme a povídali si. Jiří nám vypravoval o jakémsi svém známém, který se před dvěma lety vydal na řeku a strávil v mokrému člunu právě takovou noc, jako je dnešní. Dostal z toho revmatickou horečku a nebyl k záchránění. Za deset dní ve velkých bolestech zemřel. Byl to prý docela mladý člověk a měl před svatbou. Bylo to prý tak smutné, že na to nikdy nezapomene.

To připomnělo Harrisovi jednoho přítele, který se dal na vojnu a spal v Aldershotu za deštivé noci pod stanem, „byla právě taková noc jako dnes,“ řekl Harris. A ráno se probudil jako doživotní mrzák. Až se vrátíme do Londýna, oba nás s ním prý seznámí. Srdce nám bude při pohledu na toho člověka krváct.

To přirozeně vedlo k příjemné zábavě o ischiasu, horečce, zimnici, plicních neduzích a zánětu průdušek. Harris podotkl, že by bylo zlé, kdyby někdo z nás v noci vážně onemocněl, když máme k lékaři tak daleko.

Domníval jsem se, že by po této rozmluvě mělo následovat něco humorného, a ve slabé chvíli jsem navrhl, aby Jiří vytáhl bendžo a zazpíval nám nějakou veselou píseň.

Musím říci, že Jiří se nedal nutit. Nevymlouval se hloupě, že si nechal noty doma, nebo tak. Okamžitě vylovil svůj nástroj a začal hrát Dvě krásné černé oči.

Do onoho večera jsem považoval nápěv Dvou krásných černých očí za poněkud všední. Mocný příval smutku, který Jiří z něho vykouzlil, mě velmi překvapil.

Jak truchlivá melodie pokračovala, zmocňovala se Harrise a mne touha padnout si kolem krku a zaplakat. S velkým úsilím jsme však slzy zadrželi a mlčky naslouchali drásavě tesklivému zpěvu.

Když přišla řada na sbor, udělali jsme dokonce zoufalý pokus být veselí. Znovu jsme naplnili sklenice a dali se do zpěvu; Harris vedl hlasem chvějícím se pohnutím a Jiří a já jsme následovali o několik slov pozadu:

*Dvě krásné černé oči snivé,
ach, jak jste překvapivé!
Jen povězte, jak se člověk mýlí,
dvě...*

Na tomto místě jsme zmlkli. Nemohli jsme samým dojetím při slově „dvě“ snést Jiřího doprovod, přednesený s nevýslovným citem. Harris vzlykal jako dítě a pes vyl, až jsem se bál, že mu pukne srdce anebo se mu roztrhnou čelisti.

Jiří chtěl začít další sloku. Představoval si, že kdyby do nápěvu lépe vnikl a mohl do jeho přednesu vložit víc „nenucenosti“, nezněl by ten nápěv tak smutně. Naše city byly však tak rozbouřeny, že jsme ten pokus odmítli.

Poněvadž jsme už neměli co dělat, šli jsme spát – totiž svlékli jsme se a asi tři nebo čtyři hodiny jsme se převalovali na dně člunu.

Potom se nám podařilo upadnout do neklidné dřímoty, v níž jsme setrvali do pěti hodin, kdy jsme vstali a posnídali.

Druhý den se přesně podobal prvnímu. Lilo bez ustání a my jsme seděli, zahaleni do nepromokavých plášťů, pod plachtou a zvolna pluli po proudu.

Jeden z nás – už jsem zapomněl, kdo to byl, ale mám dojem, že jsem to byl já – se během dopoledne několikrát chabě pokusil oživit včerejší cikánskou lehkomyšlnost a zazpívat, že jsme děti přírody a že milujeme déšť, ale nějak mu to nešlo. Verš

„mně déšť nevadí, mně ne“

byl tak bolestně pravdivý, že bylo zbytečné o tom zpívat.

V jednom bodu jsme se všichni shodli: ať se stane cokoli, vytrváme do konce. Vydali jsme se na cestu, abychom užili čtrnáct dnů na řece. A také těch čtrnáct dnů užijeme. I kdyby nás to život mělo stát! – Nu, pro naše přátele a příbuzné by to byla rána, ale jakáž pomoc. Měli jsme pocit, že kdybychom podlehli počasí v podnebí, jako je naše, dali bychom ostatním velice špatný příklad.

„Zbývají nám už jenom dva dny,“ řekl Harris, „jsme mladí a silní. Nakonec bychom to mohli přece jenom vydržet.“

Asi ve čtyři hodiny jsme začali uvažovat o přípravách na noc. Byli jsme kousek za Goringem a rozhodli jsme se, že dopádlujeme do Pangbournu a tam že přenocujeme.

„Další veselý večer,“ zabručel Jiří.

Seděli jsme a přemýšleli, co nás čeká. V Pangbournu budeme v pět. Večeři skončíme řekněme v půl sedmé. Potom se můžeme v lijáku procházet po vsi, dokud nebude čas jít spát. Nebo můžeme sedět v bídě osvětleném hostinci a číst kalendář.

Harris vystrčil na chvíli hlavu zpod plachty, rozhlédl se po obloze a pravil: „V Alhambře by to bylo veselejší.“

„A potom něco k jídlu v...⁵“ dodal jsem jen tak.

„Ano, škoda že jsme se rozhodli zůstat ve člunu až do konce,“ odpověděl Harris a potom na chvíli nastalo ticho.

„Kdybychom se nebyli rozhodli uhnat si jistou smrt v téhle hnusné staré rakvi,“ poznamenal Jiří a přejel člun nenávisným pohledem, „stálo by za zmínku, že z Pangbournu, pokud vím, krátce po páté vyjíždí vlak, který by nás dopravil do Londýna právě včas, abychom něco snědli a potom šli do podniku, o kterém tu prve byla řeč.“ Nikdo nepromluvil. Dívali jsme se jeden na druhého a každý z nás měl dojem, že vidí své bídné a hříšné myšlenky odrážet se v tváři druhých dvou. Mlčky jsme vytáhli cestovní vak a prohlédli jeho obsah. Rozhlédli jsme se nahoru a dolů po řece. Nikde živé duše!

Za dvacet minut bylo vidět tři postavy, doprovázené zahanbeně se tvářícím psem, jak se z přístaviště loďek U Labutě pokradmu plíží k nádraží, oblečeny v tento úbor, který nebyl ani čistý, ani švihácký:

Černé kožené boty, špinavé; flanelový sportovní oblek, velmi špinavý; hnědý plstěný klobouk, velice pomačkaný; nepromokavý plášť, velmi mokrá; deštník.

Majitele člunů v Pangbournu jsme obelhali. Neměli jsme odvahu přiznat se, že utíkáme před deštěm. Svěřili jsme mu člun s celým obsahem a přikázali mu, aby jej pro nás připravil na devátou hodinu ranní. Kdyby, řekli jsme – *kdyby* se stalo něco nepředvídaného, co by nám zabránilo vrátit se, napíšeme mu.

Na Paddingtonské nádraží jsme přijeli v sedm hodin a odtud jsme jeli přímo do restaurace, o níž jsem se už zmínil. Tam jsme lehce pojedli, nechali tam Montmorencyho spolu s příkazem, aby pro nás připravili večeři na půl jedenáctou, a vydali jsme se na Leicester Square.

5 Znameníť malá restaurace nedaleko..., kde dostanete nejlépe připravené a nejlevnější francouzské obědy a večeře, jaké jsem kdy jedl, a láhev výborného beaunského vína za tři a půl šilinku. Nebudu přece hlupák a nerozhlásím, která restaurace to je.

V Alhambře jsme vzbudili velkou pozornost. Když jsme přišli k pokladně, byli jsme hrubě vybídnuti, abychom šli druhým vchodem z Castle Streetu, a bylo nám řečeno, že jsme se zpozdili o půl hodiny.

S jistými obtížemi jsme toho muže přesvědčili, že nejsme „světoznámí hadí muži z himálajských hor“; vzal od nás peníze a pustil nás dovnitř.

Uvnitř jsme měli ještě větší úspěch. Naše krásně bronzová plet a malebný oblek byly sledovány pohledy plnými obdivu. Všechny zraky utkvěly na nás.

Byla to pro nás slavná chvíle.

Brzy po prvním čísle jsme odešli a vrátili se do restaurace, kde na nás čekala večeře.

Musím přiznat, že jsem si na té večeři pochutnal. Deset dní jsme se více méně neživilí ničím jiným než studeným masem, pečivem, chlebem a džemem. Byla to prostá, výživná strava, ale nebylo na ní nic vzrušujícího, a vůně burgundského vína a francouzských omáček a pohled na čisté ubrousky a dlouhé chleby zaklepaly jako velmi vítaní hosté na dveře našeho vnitřního já.

Chvíli jsme mlčky jedli a pili, až nastal okamžik, kdy místo abychom seděli zpříma a pevně třímali nůž a vidličku, jsme se pohodlně opřeli o opěradla židlí a žvýkali pomalu a nedbale, kdy jsme natáhli nohy pod stůl a nevšímavě nechali ubrousky padnout na zem a kdy jsme měli čas pozorovat zakouřený strop kritičtěji, než jak jsme toho byli dosud schopni, kdy jsme postavili sklenice na dosah ruky a cítili, že jsme dobří, ohleduplní a shovívaví.

Potom Harris, který seděl nejbliž u okna, odtáhl záclonu a vyhlédl na ulici.

Matně se leskla mokrem, svítilny blikaly při každém závanu větru, déšť vytrvale pleskal do kaluží a hnal potůčky vody do přetékačích okapů. Kolem spěchalo několik promoklých chodců, krčících se pod deštníky, z nichž se řinula voda, a ženy si nadzvedávaly sukně.

„Byl to příjemný výlet a vzdávám za něj staré matce Temži srdečné díky,“ řekl Harris, vztahuje ruku po sklenici, „ale myslím, že jsme udělali dobře, že jsme upláchli. Připíjím třem mužům, kteří se živi a zdrávi dostali ze člunu!“

A Montmorency, který stál u okna na zadních nohách a nakukoval do noci, krátkým zaštěknutím vyjádřil bezvýhradný souhlas s tímto přípitkem.

Jerome Klapka Jerome

Tři muži ve člunu (o psu nemluvě)

Překlad Vladimír Henzl

Ilustrace na obálce Eroshka/Shutterstock.com

Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 9. 6. 2023

ISBN 978-80-274-3248-6 (epub)

ISBN 978-80-274-3249-3 (pdf)

ISBN 978-80-274-3250-9 (prc)